

§ 1 Meddelande ang. plena under återstoden av höstsessionen

Herr TALMANNEN yttrade:

Dagens sammanträde avslutas senast omkring kl. 17.30.

De ärenden som därvid återstår upptas till behandling vid morgondagens plenum som börjar kl. 10.00. Efter onsdagens ärendebehandling besvaras 4 interpellationer och 2 enkla frågor. Kvällsplenum anordnas om så erfordras på grund av interpellationssvaren.

Sammanträdet torsdagen den 5 december kl. 10.00 inleds med en timmes frågestund. Det har befunnits möjligt att redan på torsdagen slutbehandla även trafikutskottets betänkande om transportstöd till Gotlands-
trafiken, vilket ärende enligt planen skulle upptas fredagen den 6 december. Efter ärendebehandlingen på torsdagen besvaras dels de frågor som ej medhinns vid frågestunden på förmiddagen, dels två interpellationer. Kvällsplenum anordnas inte på torsdagen.

Genom att ärendet om Gotlandstrafiken tidigareläggs blir sammanträdet fredagen den 6 december kl. 9.00 ett bordläggningssammanträde. Då besvaras ett stort antal interpellationer.

Under veckan den 9–15 december anordnas sammanträden helt i enlighet med den tidsplan som upprättades vid höstsessionens början. Måndagen den 9 december kl. 11.00 blir det sålunda bordläggningssammanträde med svar på frågor och interpellationer. Arbetsplena anordnas kl. 10.30 tisdagen den 10 december och kl. 9.00 onsdagen den 11, torsdagen den 12, fredagen den 13 och lördagen den 14 december. Kvällsplena torde komma att anordnas onsdagen den 11 december, då sammanträdet inleds med en debatt om bostadspolitiken, och fredagen den 13 december med hänsyn till att frågan om beskattning av konjunkturvinster kommer upp till behandling sistnämnda dag.

Vid kammarens arbetsplenum lördagen den 14 december skulle därigenom endast föreligga de skatteutskottsärenden, beträffande vilka motionstiden utgår måndagen den 9 december.

§ 2 Föredrogs, men bordlades åter konstitutionsutskottets betänkanden nr 62 och 63, utrikesutskottets betänkanden nr 11–13 samt socialförsäkringsutskottets betänkande nr 32.

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

Föredrogs

skatteutskottets betänkanden

nr 54 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1974:132 med förslag om sänkning av inkomstskatten, m. m., jämte motioner, såvitt propositionen och motionerna hänvisats till skatteutskottet, och

nr 55 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1974:156 med förslag om sänkning av sjömansskatten, m. m. jämte motioner samt

socialförsäkringsutskottets betänkande

nr 33 i anledning av propositionen 1974:132 med förslag om sänkning av inkomstskatten jämte motioner, såvitt propositionen och motionerna hänvisats till socialförsäkringsutskottet.

Herr TALMANNEN anförde:

Skatteutskottets betänkanden nr 54 och 55 samt socialförsäkringsutskottets betänkande nr 33 debatteras i ett sammanhang och yrkanden beträffande samtliga dessa betänkanden får framställas under den gemensamma överläggningen.

I det följande redovisas endast de betänkanden, beträffande vilka under överläggningen framställts särskilda yrkanden.

Skatteutskottets betänkande nr 54

I propositionen 1974:132 hade Kungl. Maj:t (finansdepartementet) bl. a. föreslagit riksdagen att

dels anta vid propositionen följande förslag till

1. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
2. lag om ändring i förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt,
3. lag om ändring i uppbördsförordningen (1953:272),
4. lag om ändring i förordningen (1970:172) om begränsning av skatt i vissa fall,
5. lag om ändring i taxeringsförordningen (1956:623),
6. lag om ändring i förordningen (1968:419) om allmän arbetsgivaravgift,

dels godkänna vad i propositionen i övrigt anförts om den aktuella skattemöjligheten.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes bl. a. följande:

"I propositionen läggs fram förslag om lindring av margineffekterna för inkomsttagare i mellaninkomstlägena och skattesänkning för låginkomsttagare.

På skatte- och avgiftsområdet innebär förslaget, att sjukförsäkringsavgiften för löntagare slopas. Nuvarande avtrappning av grundavdragen upphör och statsskatteskalen justeras framför allt i syfte att lindra marginals-katten i mellaninkomstlägena. Inkomsttagare i aktiv ålder med en statlig taxerad inkomst inte överstigande 36 000 kr. föreslås få ett extra avdrag från skatten, s. k. särskild skattereduktion, med 250 kr./år. Det sammanlagda resultatet

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

av dessa åtgärder innebär skattesänkningar för inkomsttagare i alla inkomstlägen utom för dem som befinner sig i de högsta. Procentuellt är skattesänkningen störst vid årsinkomster upp till 20 000 kr. Räknat i kronor är den däremot störst i inkomstlägena 50 000-100 000 kr./år och uppgår där till drygt 2 000 kr.

Även folkpensionärerna får förbättringar. Avtrappningen av hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension föreslås ske med en tredjedel i stället för som nu med hälften av den sidoinkomst som överstiger det s. k. avdragsfria beloppet. Vidare avses pensionär vars statligt taxerade inkomst inte överstiger 36 000 kr. tillförsäkras extra avdrag vid taxeringen med minst 500 kr.

För att bereda lättnad åt egenföretagarna föreslås att allmän arbetsgivaravgift inte skall tas ut på de första 10 000 kronorna av avgiftsunderlaget.

Reformen finansieras i huvudsak genom höjning av arbetsgivarnas och egenföretagarnas socialförsäkringsavgift till sjukförsäkringen från 3,8 % till 7 % och genom en tidigare föreslagen höjning av socialförsäkringsavgiften till folkpensioneringen. Reformen föreslås träda i kraft den 1 januari 1975.

I propositionen föreslås också en ändring i fråga om beskattningen av egnahem. F. n. gäller att den s. k. villaschablonen inte tillämpas om fastigheten hyrs ut till annat än stadigvarande bostad för en ersättning som överstiger såväl 1 200 kr. som 2 % av taxeringsvärdet. Den fasta beloppsgränsen föreslås nu höjd till 2 400 kr. Härigenom ökar möjligheterna att hyra ut utrymmen i egnahem som t. ex. sommarbostad utan att schablonbeskattningen måste frångås. Förslaget i denna del avses bli tillämpligt redan vid 1975 års taxering."

Propositionen hade hänvisats till skatteutskottet utom såvitt avsåg förslagen till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring och till lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension. Dessa frågor behandlades av socialförsäkringsutskottet i betänkandet SfU 1974:33.

I skatteutskottets betänkande nr 54 hade behandlats dels de med anledning av propositionen 1974:132 väckta motionerna 1974:1888 av herr Bohman m. fl. (m) vari hemställdes att riksdagen beslutade

1. att avslå Kungl. Maj:ts förslag om upphävande av avdragsrätten för löntagares sjukförsäkringsavgift för taxeringsåret 1976,
2. att vad gällde utformningen av skatteskalorna avslå förslaget i propositionen 1974:132 till den del det innebar höjning av marginalskatteerna,
3. att skattskyldig vid taxering till statlig och kommunal inkomstskatt skulle åtnjuta förhöjt avdrag för egenavgift uppgående till 125 % av nämnda avgift,
4. att hos Kungl. Maj:t hemställa om tilläggsdirektiv till skatteutredningen innebärande att utredningen snarast skulle utarbeta förslag till indexreglering av skattesystemet,

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

5. att hos Kungl. Maj:t i övrigt ge till känna vad i motionen anförts om skattepolitiken på längre sikt,

1974:1890 av herr Fälldin m. fl. (c) vari under punkterna 1 och 2, 4-6 samt 8 och 9 hemställdes

att riksdagen vid sin behandling av prop. 1974:132 beslutade

1. att i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening uttala, att den till årsskiftet 1975-1976 planerade skatteomläggningen borde ges utpräglad låg-inkomstprofil,

2. att avslå förslaget om slopande av avdragsrätten för 1974 års avgifter till sjukförsäkringen.

4. att inkomstskatten för aktiebolag vid den statliga taxeringen höjdes från 40 till 50 % och skatten för ekonomiska föreningar från 32 till 40 % från den 1 januari 1975.

5. att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning beträffande förutsättningarna för övergång till en progressiv bolagsskatt,

6. att energiskatt på elektrisk kraft från den 1 januari 1975 togs ut med 1 öre per förbrukad kWh,

8. att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning beträffande en differentiering av den allmänna arbetsgivaravgiften,

9. att hos Kungl. Maj:t anhålla om förslag till riksdagen beträffande sådana ändringar i systemet för avräkning av skattemedel med kommuner och landsting, att dessa inte vissa år drabbades av dubbla bortfall av skatteunderlag i samband med omläggningarna av den statliga beskattningen,

1974:1891 av herr Hermansson m. fl. (vpk) vari bl. a. hemställdes
att riksdagen skulle

1. beträffande mervärdeskatten anta av motionärerna framlagt förslag till lag om ändring i förordningen (1968:430) om mervärdeskatt, innebärande att mervärdeskatten på livsmedel skulle slopas.

2. beträffande grundavdragen avslå propositionen 1974:132 i vad avsåg ändrad lydelse av 48 § kommunalskattelagen (1928:370), innebärande att avtrappningen av grundavdraget skulle bibehållas.

3. beträffande skatteskalen för statlig inkomstskatt anta det i propositionen 1974:132 framlagda förslaget med den ändringen att 10 § 1 mom. lagen (1947:546) om statlig inkomstskatt skulle erhålla av motionärerna föreslagen lydelse, innebärande att nuvarande skatteskala ändrades på så sätt att skattesatsen i inkomstskikten över 65 000 kr. höjdes i enlighet med förslaget i propositionen,

4. beträffande skattereduktionen anta propositionen 1974:132 med den ändringen att 2 § 4 mom. uppbördsförordningen (1953:272) skulle ha av motionärerna föreslagen lydelse, innebärande att skattereduktionen, dvs. avdraget på 1 800 kr. från den slutliga skatten, avtrappades med 20 % av den del av den till statlig inkomstskatt taxerade inkomsten som översteg 50 000 kr.,

5. beträffande den allmänna arbetsgivaravgiften besluta att den i 2 och

4 §§ lagen (1968:419) om allmän arbetsgivaravgift. angivna procentsatsen höjdes från 4 till 5,3 och att till ikraftträdandebestämmelserna fogades ett nytt stycke av innebörd att äldre lydelse av 2 § alljämt ägde tillämpning beträffande avgift som skulle erläggas av kommun eller landstingskommun.

6. beträffande bolagsskatten besluta att den i 10 § 2 mom. a) lagen (1947:546) om statlig inkomstskatt angivna procentsatsen höjdes från 40 till 50 från och med den 1 januari 1975, dock att äldre bestämmelser fortfarande skulle gälla beträffande taxering och eftertaxering för år 1974 eller tidigare år.

1974:1892 av herr Löfgren (fp) vari hemställt att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om tilläggsdirektiv till 1972 års skatteutredning avseende införandet av ett inflationsskydd i det direkta skattesystemet.

1974:1893 av herr Strömberg i Botkyrka (fp) vari hemställt att riksdagen beslutade att rätten att vid 1976 års taxering göra avdrag för 1974 års sjukförsäkringsavgift skulle bibehållas.

dels den med anledning av propositionen 1974:129 väckta motionen 1974:1883 av herr Carlshamre m. fl. (m) vari under punkten B hemställt att riksdagen beslutade att hos Kungl. Maj:t uttala vad i motionen anförts om införandet av möjligheter till särskilda deklaraionsavdrag för föräldrar som uppbar vårdbidrag för vård av handikappade barn,

dels de vid riksdagens början väckta motionerna

1974:8 av herr Börjesson i Falköping (c),

1974:148 av fru Troedsson (m) vari hemställt att riksdagen beslutade om sådan ändring av 11 § 1 mom. förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt att B-inkomster till den del de understeg 2 000 kr. vid skatteberäkningen alltid betraktades som A-inkomster och således ej blev föremål för "sambeskattning",

1974:149 av fru Troedsson (m) vari hemställt att riksdagen beslutade om sådan ändring av 52 § 1 mom. kommunalskattelagen (1928:370) att allmänna avdrag enligt 46 § 2 mom., som helt eller delvis ej kunnat utnyttjas å makes skattepliktiga inkomst i hemortskommunen, i första hand fick avräknas mot vederbörandes inkomster i andra kommuner och i andra hand å andre makens inkomst,

1974:190 av herr Helén m. fl. (fp), punkten B,

1974:364 av herr Bohman m. fl. (m) vari hemställt att riksdagen skulle 1. besluta att fr. o. m. inkomståret 1974 införa avdragsrätt, begränsad till ett av riksskatteverket årligen beslutat belopp, vid inkomstbeskattningen för faktiska tillsynskostnader för barn under 10 år för familjer där båda

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

makarna förvärvsarbetade och för ensamstående familjeförsörjare, allt under förutsättning att barnen icke erhållit plats på barn- eller familjedaghem.

2. besluta att införa ett extra familjeavdrag om 2 000 kr. per år vid inkomstbeskattningen för familjer med hemmamake och barn under 10 år fr. o. m. inkomståret 1974,

3. anta av motionärerna framlagt förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370), innebärande bl. a. rätt till avdrag fr. o. m. 1976 års taxering för lön till make enligt av riksskatteverket fastställda grunder, om båda makarna varit verksamma i jordbruk eller rörelse i ej blott ringa omfattning,

1974:375 av herr Winberg m. fl. (m),

1974:610 av herrar Jonasson (c) och Carlsson i Vikmanshyttan (c),

1974:613 av herr Josefson m. fl. (c),

1974:939 av herr Bohman m. fl. (m) vari under punkterna A och B hemställdts

att riksdagen skulle

A. hos Kungl. Maj:t anhålla att skatteutredningen erhöll tilläggsdirektiv att framlägga förslag om indexreglering av skattesystemet,

B. hos Kungl. Maj:t anhålla att skatteutredningen erhöll tilläggsdirektiv som möjliggjorde ett förutsättningslöst arbete i enlighet med vad i motionen 1974:932 anförts,

1974:1219 av herr Helén m. fl. (fp) vari under punkterna 1 och 4 hemställdts

1. att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om tilläggsdirektiv till 1972 års skatteutredning om införandet av ett inflationsskydd i det direkta skattesystemet,

4. att riksdagen gav Kungl. Maj:t till känna vad som i övrigt anförts i motionen beträffande skattepolitikens allmänna inriktning på kort och lång sikt,

1974:1235 av herrar Mattsson i Lane-Herrestad (c) och Mattsson i Skee (c) vari hemställdts att riksdagen beslutade ändra 2 § 4 mom. uppbördsförordningen (1953:272) på så sätt att inkomst i form av statligt vårdbidrag undantogs från den vårdbidragsberättigades taxerade inkomst vid fastställande av andre makens rätt till skattereduktion samt

1974:1241 av herr Pettersson i Kvänum m. fl. (c, m, fp).

Utskottet hemställde

1. beträffande riktlinjerna för reformen att riksdagen skulle avslå motionen 1974:1891 i vad den hänvisats till skatteutskottet,

2. beträffande grundavdrag och statskatteskala att riksdagen med avslag

på motionen 1974:1888 punkten 2 skulle bifalla propositionen i dessa delar,

3. beträffande avdrag för löntagares sjukförsäkringsavgift vid 1976 års taxering

a. att riksdagen med anledning av propositionen och motionerna 1974:1888 punkten 1, 1974:1890 punkten 2 och 1974:1893 beslutade, att avdragsrätten för sjukförsäkringsavgift för år 1974 i vad den belöpte på fast del och rörlig del avseende inkomst av anställning enligt 19 kap. 6 § tredje stycket lagen om allmän försäkring begränsades till högst 500 kr.,

b. att riksdagen skulle avslå

1. propositionen i denna del,
2. motionen 1974:1888 punkten 1,
3. motionen 1974:1890 punkten 2,
4. motionen 1974:1893,

i den mån de inte kunde anses besvarade genom vad utskottet ovan under a hemställt,

4. beträffande finansieringen av skatte- och avgiftsomläggningen att riksdagen skulle avslå

- a. motionen 1974:1890 punkten 4,
- b. motionen 1974:1890 punkten 6,

5. beträffande utredning om progressiv bolagsbeskattning att riksdagen skulle avslå motionen 1974:1890 punkten 5,

6. beträffande kompensation till kommuner och landsting

a. att riksdagen godkände de i propositionen angivna riktlinjerna för kompensation till kommuner och landsting för bortfall av skatteunderlag på grund av ändrade avdragsregler,

b. att riksdagen skulle avslå motionen 1974:1890 punkten 9,

7. beträffande förvärsavdrag m. m. att riksdagen skulle avslå

- a. motionen 1974:364 punkten 1,
- b. motionen 1974:610,

8. beträffande faktisk sambeskattnig att riksdagen skulle avslå

- a. motionen 1974:149,
- b. motionen 1974:190 punkten B,
- c. motionen 1974:364 punkten 3,
- d. motionen 1974:613,
- e. motionen 1974:1241.

9. beträffande A- och B-inkomst att riksdagen skulle avslå motionen 1974:148,

10. beträffande skattereduktion m. m. att riksdagen skulle avslå

- a. motionen 1974:8,
- b. motionen 1974:364 punkten 2,

11. beträffande beskattningen av vissa sociala förmåner m. m. att riksdagen skulle avslå

- a. motionen 1974:375,
- b. motionen 1974:1235,
- c. motionen 1974:1883 i vad den hänvisats till skatteutskottet,

12. beträffande indexreglering av skattesystemet att riksdagen skulle avslå

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

- a. motionen 1974:939 punkten A,
- b. motionen 1974:1219 punkten 1,
- c. motionen 1974:1888 punkten 4,
- d. motionen 1974:1892,

13. beträffande skatteutredningens fortsatta arbete m. m. att riksdagen skulle avslå

- a. motionen 1974:939 punkten B,
- b. motionen 1974:1219 punkten 4,
- c. motionen 1974:1888 punkten 5,
- d. motionen 1974:1890 punkten 1,

14. beträffande den allmänna arbetsgivaravgiften

- a. att riksdagen skulle bifalla propositionen i denna del,
- b. att riksdagen skulle avslå
  - 1. motionen 1974:1888 punkten 3.
  - 2. motionen 1974:1890 punkten 8.

15. beträffande propositionen i övrigt utom i vad avsåg författningsförslagen att riksdagen skulle bifalla ovan inte behandlade förslag i propositionen,

16. beträffande författningsförslagen att riksdagen till följd av vad ovan hemställts skulle anta de vid propositionen fogade förslagen till

1. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370) med de ändringar och tillägg att

dels den föreslagna ändringen av 46 § 2 mom. skulle utgå,
dels ingressen skulle erhålla den lydelse utskottet föreslagit,
dels punkterna 2 och 3 av ikraftträdandebestämmelserna skulle erhålla av utskottet föreslagen lydelse,

dels till ikraftträdandebestämmelserna skulle fogas en fjärde punkt av den lydelse utskottet föreslagit,

2. lag om ändring i förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt med den ändringen att ikraftträdandebestämmelserna skulle erhålla av utskottet föreslagen lydelse,

3. lag om ändring i uppbördsförordningen (1953:272),

4. lag om ändring i förordningen (1970:172) om begränsning av skatt i vissa fall.

5. lag om ändring i taxeringsförordningen (1956:623),

6. lag om ändring i förordningen (1968:419) om allmän arbetsgivaravgift.

Reservationer och särskilda yttranden hade avgivits

beträffande riktlinjerna för reformen

1. reservation av herrar Andersson i Knäred, Josefson, Sundkvist och Olsson i Järvsö (samtliga c) som ansett att utskottets yttrande i viss del skulle ha av reservanterna angiven lydelse,

2. reservation av herrar Magnusson i Borås (m) och Nilsson i Trobro (m) som ansett att utskottets yttrande i viss del skulle ha den lydelse reservanterna angivit.

Tisdagen den
3 december 1974

---

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

beträffande grundavdrag och statsskatteskala

3. reservation av herrar Magnusson i Borås (m) och Nilsson i Trobo (m) som ansett att utskottet under 2 och 16 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1974:1888 punkten 2 och med avslag på propositionen 1974:132 beslutade att 10 § 1 mom. förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt skulle ha av reservanternas föreslagna lydelse.

beträffande särskild skattereduktion och extra avdrag för folkpensionärer

4. särskilt yttrande av herrar Magnusson i Borås (m) och Nilsson i Trobro (m).

beträffande avdrag för löntagares sjukförsäkringsavgift vid 1976 års taxering

5. reservation av herrar Magnusson i Borås (m) och Nilsson i Trobro (m) som ansett att utskottet under 3 och 16 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionerna 1974:1888 punkten 1, 1974:1890 punkten 2 och 1974:1893 skulle avslå propositionen i vad avsåg ändrade regler om avdrag för sjukförsäkringsavgift, till följd varav

1. den av utskottet under punkten 16.1 föreslagna fjärde punkten till ikraftträdandebestämmelserna till lagen om ändring i kommunalskattelagen (1928:370) skulle utgå,

2. det av utskottet under punkten 16.2 föreslagna tillägget till ikraftträdandebestämmelserna till lagen om ändring i förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt skulle utgå,

beträffande finansieringen av skatte- och avgiftsomläggningen

6. reservation av herrar Andersson i Knäred, Josefson, Sundkvist och Olsson i Järvsö (samtliga c) som ansett att utskottets yttrande i viss del skulle ha av reservanternas angivna lydelse.

7. reservation av herrar Magnusson i Borås (m) och Nilsson i Trobro (m) som ansett att utskottets yttrande i viss del skulle ha den lydelse reservanternas angivit,

8. reservation av herrar Andersson i Knäred, Josefson, Sundkvist och Olsson i Järvsö (samtliga c) som ansett att utskottet under 4 a och 16.2 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1974:1890 punkten 4 skulle anta av reservanternas framlagt förslag till lag om ändring i förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt,

9. reservation av herrar Andersson i Knäred, Josefson, Sundkvist och Olsson i Järvsö (samtliga c) som ansett att utskottet under 4 b bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1974:1890 punkten 6 skulle anta av reservanternas framlagt förslag till lag om ändring i förordningen (1957:262) om allmän energiskatt.

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

beträffande utredning om progressiv bolagsbeskattning

10. reservation av herrar Andersson i Knäred, Josefson, Sundkvist och Olsson i Järvsö (samtliga c) som ansett att utskottet under 5 bort hemställa, att riksdagen med bifall till motionen 1974:1890 punkten 5 hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning beträffande förutsättningarna för övergång till progressiv bolagsskatt,

beträffande förvärsavdrag m. m.

11. reservation av herrar Magnusson i Borås (m) och Nilsson i Trobro (m) som ansett att utskottet under 7 a bort hemställa,

att riksdagen med anledning av motionen 1974:364 punkten 1 hos Kungl. Maj:t begärde skyndsamt förslag till lagstiftning av innebörd att avdragsrätt, begränsad till ett av riksskatteverket årligen beslutat belopp, medgavs vid inkomstbeskattningen för faktiska tillsynskostnader för barn under 10 år för familjer där båda makarna förvärsarbetade och för ensamstående familjeförsörjare, allt under förutsättning att barnet icke erhållit plats på barn- eller familjedaghem,

beträffande faktisk sambeskattnig

12. reservation av herrar Magnusson i Borås (m) och Nilsson i Trobro (m) som ansett att utskottet under 8 a och c bort hemställa,

att riksdagen med anledning av vad som anförts i motionerna 1974:149 och 1974:364 i denna del (punkten 3) begärde att Kungl. Maj:t överlämnade motionerna till 1972 års skatteutredning för beaktande,

13. särskilt yttrande av herrar Magnusson i Borås (m), Andersson i Knäred (c), Josefson (c), Mundebo (fp), Sundkvist (c), Nilsson i Trobro (m) och Olsson i Järvsö (c),

beträffande A- och B-inkomst

14. reservation av herrar Magnusson i Borås (m) och Nilsson i Trobro (m) som ansett att utskottet under 9 bort hemställa,

att riksdagen med anledning av vad som anförts i motionen 1974:148 hos Kungl. Maj:t begärde att motionen överlämnades till 1972 års skatteutredning för beaktande,

beträffande skattereduktion m. m.

15. reservation av herrar Magnusson i Borås (m) och Nilsson i Trobro (m) som ansett att utskottet under 10 b bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1974:364 punkten 2 skulle anta av reservanterna framlagt förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),

beträffande beskattningen av vissa sociala förmåner m. m.

16. reservation av herrar Magnusson i Borås (m) och Nilsson i Trobro (m) som ansett att utskottet under 11 b och c bort hemställa,

att riksdagen med anledning av motionen 1974:1235 och med bifall till motionen 1974:1883 i vad den hänvisats till utskottet hos Kungl. Maj:t skulle

dels begära förslag till sådan ändring av 2 § 4 mom. uppbördsförordningen (1953:272) att inkomst i form av statligt vårdbidrag undantogs från den vårdbidragsberättigades taxerade inkomst vid fastställande av andre makens rätt till skattereduktion,

dels som sin mening uttala vad i motionen 1974:1883 anförts om införandet av möjligheter till särskilda deklarationsavdrag för föräldrar som uppbar vårdbidrag för vård av handikappade barn,

beträffande indexreglering av skattesystemet

17. reservation av herrar Magnusson i Borås (m) Andersson i Knäred (c), Josefson (c), Mundebo (fp), Sundkvist (c), Nilsson i Trobro (m) och Olsson i Järvsö (c) som ansett att utskottet under 12 bort hemställa,

att riksdagen med anledning av motionerna 1974:939 punkten A, 1974:1219 punkten 1, 1974:1888 punkten 4 och 1974:1892 hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om tilläggsdirektiv till 1972 års skatteutredning beträffande utredning om införande av inflationsskydd i skattesystemet,

beträffande skatteutredningens fortsatta arbete m. m.

18. reservation av herrar Magnusson i Borås (m) och Nilsson i Trobro (m) som ansett att utskottet under 13 a och c bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionerna 1974:939 punkten B och 1974:1888 punkten 5 i skrivelse till Kungl. Maj:t gav till känna vad som i motionerna anförts om skattepolitiken på längre sikt,

19. reservation av herr Mundebo (fp) som ansett att utskottet under 13 b bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1974:1219 punkten 4 i skrivelse till Kungl. Maj:t gav till känna vad reservanten anført i fråga om skatteutredningens fortsatta arbete,

20. särskilt yttrande av herrar Magnusson i Borås (m), Andersson i Knäred (c), Josefson (c), Mundebo (fp), Sundkvist (c), Nilsson i Trobro (m) och Olsson i Järvsö (c),

beträffande den allmänna arbetsgivaravgiften

21. reservation av herrar Magnusson i Borås (m), Andersson i Knäred (c), Josefson (c), Mundebo (fp), Sundkvist (c), Nilsson i Trobro (m) och Olsson i Järvsö (c) som ansett att utskottet under 14 b bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1974:1890 punkten 8 samt med anledning av motionen 1974:1888 punkten 3 hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning beträffande en differentiering av den allmänna arbetsgivaravgiften i enlighet med vad reservanterna anført,

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

22. reservation av herrar Magnusson i Borås (m) och Nilsson i Trobro (m) som ansett att utskottet under 14 b.1 bort hemställa,
att riksdagen med anledning av motionen 1974:1888 punkten 3 hos Kungl. Maj:t begärde förslag till författningsändringar av innebörd att skattskyldig vid taxering till statlig och kommunal inkomstskatt fick åtnjuta avdrag för egenavgift enligt förordningen (1968:419) om allmän arbetsgivaravgift med 125 % av erlagd avgift.

Socialförsäkringsutskottets betänkande nr 33

I propositionen 1974:132 hade Kungl. Maj:t (socialdepartementet) föreslagit riksdagen att anta i propositionen framlagda förslag till

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension.

I anslutning till förslaget om sänkning av inkomstskatten m. m., som behandlats i skatteutskottets betänkande nr 54, hade i nu förevarande betänkande upptagits frågor om den närmare utformningen av sjukförsäkringens framtida finansiering samt om ändrade regler för inkomstprövningen av hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension.

I detta sammanhang hade behandlats

dels de med anledning av propositionen väckta motionerna

1974:1889 av herr Bohman m. fl. (m) vari hemställts att riksdagen beslutade att den i propositionen 1974:132 föreslagna höjningen av sjukförsäkringsavgiften till 7,0 % begränsades till 6,1 %,

1974:1890 av herr Fälldin m. fl. (c) vari hemställts bl. a. att den i propositionen till 7 % föreslagna höjningen av arbetsgivaravgiften till sjukförsäkringen begränsades till vad som erfordrades för omläggningen av sjukförsäkringsavgiften eller till 6,1 %,

1974:1891 av herr Hermansson m. fl. (vpk) vari hemställts bl. a. att riksdagen skulle anta det i propositionen 1974:132 framlagda förslaget till ändring av lagen om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring med den ändringen att procentsatsen i 19 kap. 4 § bestämdes till 6,1 och det tillägget att ikraftträdandebestämmelserna skulle erhålla en punkt 3 av föreslagen lydelse, innebärande att kommun och landstingskommun skulle erlägga oförändrad avgift,

dels de vid riksdagens början väckta motionerna

1974:155 av herr Hermansson m. fl. (vpk) vari hemställts bl. a. att riksdagen uttalade sig för en höjning av gränsen för inkomstprövningen för erhållande av hustrutillägg och kommunala bostadstillägg till 4 000 kr., lika för ensamstående som för vardera av två makar,

1974:281 av fru Håvik m. fl. (s),

1974:995 av herrar Hyltander (fp) och Carlström (fp),
1974:1312 av herrar Westberg i Ljusdal (fp) och Jonsson i Mora (fp),

Nr 133

Tisdagen den
3 december 1974

dels den med anledning av propositionen 1974:129 väckta motionen 1974:1871 av herr Hermansson m. fl. (vpk) vari hemstälts bl. a. att riksdagen skulle besluta att hos regeringen hemställa om skyndsamt framläggande av förslag om reviderade inkomstprövningsgränser och om införande av statligt grundbidrag av förslagsvis 500 kr. per bidragsberättigad pensions-tagare, förbundna med villkor om att tilläggen skulle motsvara pensionärens faktiska hyreskostnad.

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

Utskottet hemställde

1. beträffande höjningen av socialförsäkringsavgiften till sjukförsäkringen att riksdagen skulle avslå
  - a. motionen 1974:1889,
  - b. motionen 1974:1890 (yrkande 3),
  - c. motionen 1974:1891 (yrkande 6 i motsvarande del),
2. beträffande sjukförsäkringsavgiften för kommun och landstingskommun att riksdagen skulle avslå motionen 1974:1891 (yrkande 6 i motsvarande del).
3. att riksdagen skulle anta den i propositionen 1974:132 föreslagna lydelsen av 19 kap. 4 § lagen om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
4. beträffande författningsförslagen i övrigt att riksdagen skulle anta de i propositionen framlagda förslagen till
  - a. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring i den mån den inte behandlats under 3,
  - b. lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg,
5. beträffande ändrade inkomstprövningsregler för hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg att riksdagen skulle avslå
  - a. motionen 1974:155 (yrkande 3),
  - b. motionen 1974:281,
  - c. motionen 1974:995,
  - d. motionen 1974:1312,
  - e. motionen 1974:1871 (yrkande 6 i motsvarande del),
6. beträffande statligt grundbidrag till kommunerna att riksdagen skulle avslå motionen 1974:1871 (yrkande 6 i motsvarande del).

Reservationer hade avgivits

beträffande höjningen av socialförsäkringsavgiften till sjukförsäkringen

1. av herrar Carlsson i Vikmanshyttan (c), Ringaby (m) och Magnusson i Nennesholm (c), fröken Pehrsson (c), herr Fridolfsson (m) samt fröken Rogestam (c) vilka ansett att utskottet under 1 bort hemställa,

att riksdagen med anledning av motionerna 1974:1889, 1974:1890 och 1974:1891, de två sistnämnda motionerna i motsvarande del, i skrivelse

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

till Kungl. Maj:t begärde förslag snarast om sådan ändring av 19 kap. 4 § lagen om allmän försäkring att socialförsäkringsavgiften till sjukförsäkringen skulle utgå med 6,1 % av avgiftsunderlaget,

2. av herr Olsson i Stockholm (vpk) som ansett att utskottet under 1 bort hemställa,

att riksdagen med anledning av motionen 1974:1891 i motsvarande del samt med anledning av motionerna 1974:1889 och 1974:1890, den sistnämnda i motsvarande del, hos regeringen begärde förslag snarast om sådan ändring av 19 kap. 4 § lagen om allmän försäkring, att socialförsäkringsavgift till sjukförsäkringen skulle utgå med 6,1 % av avgiftsunderlaget,

beträffande sjukförsäkringsavgiften för kommun och landstingskommun

3. av herr Olsson i Stockholm (vpk) som ansett att utskottet under 2 bort hemställa,

att riksdagen med anledning av motionen 1974:1891 i motsvarande del hos regeringen begärde förslag snarast till riksdagen om sådan ändring av 19 kap. 4 § lagen om allmän försäkring, att socialförsäkringsavgiften till sjukförsäkringen för kommun och landstingskommun skulle utgöra 3,8 % av avgiftsunderlaget,

beträffande ändrade inkomstprövningsregler för hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg

4. av herr Olsson i Stockholm (vpk) som ansett att utskottet bort hemställa,

under 5 a och e

att riksdagen med bifall till motionen 1974:155 i vad den behandlats i detta betänkande och till motionen 1974:1871 i motsvarande del hos regeringen begärde skyndsamt förslag om reviderade inkomstprövningsgränser för rätten till hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg,

under 6

att riksdagen med bifall till motionen 1974:1871 i motsvarande del hos regeringen begärde skyndsamt förslag om ett statligt grundbidrag av förslagsvis 500 kr. per bidragsberättigad pensionstagare för utgivande av kommunalt bostadstillägg, förbundet med villkor om att tilläggen skulle motsvara pensionärens faktiska hyreskostnad.

Herr JOSEFSON (c):

Herr talman! I skatteutskottets betänkande nr 54 behandlas regeringens tredje skatteomläggningsförslag sedan 1970. Den främsta anledningen till regeringens aktivitet på detta område är den starka kritiken mot den automatiska skatteskärpning som vårt nuvarande skattesystem medför i tider av ständig inflation. I verkligheten innebär skatteomläggningsförslaget ingenting annat än att man försöker återställa den direkta statliga inkomstskatten till 1970 års nivå i oförändrat penningvärde.

Men skatteuttaget har totalt sett under 1970-talet inte begränsats utan

tvärtom ytterligare skärpts. Visserligen har den statliga inkomstskatten sänkts, men ett belopp motsvarande denna sänkning har tagits in till staten genom höjda arbetsgivaravgifter. Också dessa avgifter drabbar oss alla genom högre priser och genom höjda kommunalskatter. Våra kommuner, som tidigare inte erlagt skatter eller avgifter till staten, har genom den indirekta beskattningen, och framför allt genom arbetsgivaravgifterna, kommit att till staten erlägga stora belopp. Kommunerna och inte minst landstingen är stora arbetsgivare, och de kostnader som nu föreliggande proposition medför, med 4,1 procents höjning av arbetsgivaravgifterna, innebär stora påfrestningar på kommunernas ekonomi. I flertalet kommuner har man ingen annan möjlighet att klara konsekvenserna av skatteomläggningen än att höja utdebiteringen, detta för att orka med den belastning som de höjda arbetsgivaravgifterna till staten innebär. Faktum är därför att när räkningen för skatteomläggningen är till fullo betald är för många situationen ganska oförändrad.

I en sådan situation är det helt naturligt att många frågar sig: Var har vi roten till denna utveckling? Produktionsutvecklingen, produktionsökningen avgör ju i verkligheten vilka resurser som står till förfogande. Tar vi vid fördelningen av tillgängliga resurser åt oss mer än resurstillgången medger får vi en fortsatt inflation. Därmed fortsätter pris- och lönekarusellen – en utveckling som på sikt knappast gagnar någon men väl skapar problem och missräkningar för många.

Som utvecklingen har varit är skatteomläggningen nödvändig, detta inte minst för att inte trubba av den enskildes intresse för inkomstökningar. Men på sikt sett så måste det vara ett allmänt starkt intresse att komma till rätta med penningvärdeförsämringen. En inflation på över 10 procent kan inte få fortsätta, utan här bör alla partier känna sitt ansvar och verkligen göra sin insats. Främst vilar givetvis ansvaret på regeringen, och nog tyder dagens situation på nödvändigheten av en bättre samordning och bättre förståelse mellan olika parter. Kravet på en brett uppbyggd stabiliseringskonferens torde komma att stödjas av allt fler. Därpå tyder inte minst den dagsaktuella situationen och den utveckling vi har kunnat konstatera under de senaste åren.

Ser vi på det nu aktuella skatteförslaget finner vi att detta totalt sett innebär en förändring från direkt till indirekt skatt på 4,8 miljarder kronor. Förslaget innebär dels att löntagarnas avgifter för sjukförsäkringen slopas och att denna kostnad överflyttas på arbetsgivarna genom en höjd arbetsgivaravgift, dels att avtrappningen av grundavdraget slopas eller, med andra ord, att grundavdraget fastställs till 4 500 kronor och förblir oförändrat oberoende av inkomsten. Vidare görs vissa justeringar av skatteskallorna.

På dessa punkter är partierna eniga. Så var det i utredningen och också i utskottet. Samma inställning råder beträffande vissa avdrag för låginkomsttagarna och pensionärerna.

Enighet råder också om att överflytta löntagarnas kostnader för egenavgifterna beträffande sjukförsäkringen på arbetsgivaren genom en höj-

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

ning av socialförsäkringsavgifterna motsvarande nämnda kostnader. Först beträffande finansieringen av kostnaderna för förändring av grundavdragen och skatteskalorna har meningarna delats. Centern har, som framgår av motionen 1890, den bestämda uppfattningen att finansieringen av denna omläggning måste bäras av dem som har de största resurserna att bära en sådan belastning. Vi motsätter oss bestämt en ensidig beskattning av arbetskraften och säger därför nej till en större höjning av socialförsäkringsavgiften än vad som behövs för att täcka den del av kostnaderna som tidigare erlagts av löntagarna i egenavgifter. Att som nu föreslås i propositionen höja denna avgift med ytterligare 0,9 procent anser vi icke acceptabelt.

Centerpartiet har i sin partimotion föreslagit en arbetsgivaravgift till sjukförsäkringen och folkpensioneringen som totalt sett är 1,4 procent lägre än vad regeringen föreslår. Vi anser därför att motsvarande belopp, ca 1,8 miljarder, står till förfogande vid avtalsförhandlingarna. Tas det ut i ökade löner, kommer samhället i form av skatter att ta tillbaka cirka hälften, eller 900 miljoner. Tar man inte ut beloppet i avtalsförhandlingar kommer en betydande del ändå samhället till godo antingen genom en ökning av företagsskatterna eller genom en lugnare prisutveckling. Inte minst det sistnämnda har sin stora betydelse också för statens och samhällets utgiftssida. Kommunerna får också sin andel genom vårt förslag, vilket vi inte skall glömma bort. Den övriga delen, också 900 miljoner, anser vi bör tagas ut där inkomstutvecklingen har skapat nya resurser. Vi föreslår därför att bolagsskatterna höjs till 50 procent från nuvarande 40 procent och att skatten för ekonomiska föreningar höjs från nuvarande 32 procent till 40 procent.

Vissa delar av vårt näringsliv, särskilt exportindustrin, har haft en gynnsam inkomstutveckling, och enligt vår uppfattning bör den bära en del av kostnaderna för årets skatteomläggning. Vi föreslår därjämte en utredning om införande av en progressiv bolagsbeskattning. Vi är väl medvetna om svårigheterna med att utforma en sådan, men svårigheterna måste övervinnas för att skattesystemet skall få en sådan utformning att bärkraften blir avgörande för hur och var skatten skall tagas ut. Centerns förslag innebär på denna punkt en inkomstförstärkning för staten på omkring 500 miljoner.

I centermotionen föreslås också en omläggning av systemet för uttag av energiavgift på elström. Enligt nuvarande regler uttages denna avgift med 10 procent på elenergikostnaden, således såväl på fasta avgifter som på kilowattförbrukning. Centern anser att denna avgift bör uttagas så att den utgår med 1 öre per kWh. För hushåll och småförbrukare innebär en sådan omläggning knappast någon förändring. Däremot kommer avgiften att bli högre framför allt för storförbrukare, som ofta är den mest kapitalintensiva delen av näringslivet, framför allt inom skogs- och järnindustrin. Storförbrukarna av elenergi har för närvarande ofta en strömkostnad på endast 3-4 öre per kWh, och följaktligen utgör skattebeläggningen här endast 0,3 eller 0,4 öre per kWh. En omläggning i enlighet

med centerförslaget skulle dels medföra en ökad avgift på en lönsam verksamhet, dels ha en viss betydelse för en positiv inställning till en begränsning av energitågängen. Inte minst det sistnämnda har sin betydelse i en situation som dagens, när vi allmänt diskuterar framtidens energibehov och energitillgångar.

I propositionen uttalas också att finansministern uppdragit åt 1972 års skatteutredning att redan vid nu kommande årsskifte framlägga förslag beträffande en ny skatteomläggning inför år 1976. Centern vill i samband härmed understryka vikten av att denna omläggning får en mer utpräglad låginkomstprofil än årets.

I propositionen föreslogs att löntagarnas avdragsrätt för sjukförsäkringsavgifter grundade på 1974 års inkomst av tjänst skulle slopas. Centern ansåg, som framgår av motionen 1974:1890, att ur principiell synpunkt inget skäl förelåg för ett dylikt slopande. Att slutreglering av 1974 års inkomstskatt inte sker förrän vid årsskiftet 1976-1977 kan inte vara något motiv för ett slopande.

I utskottet har emellertid mellan centern, socialdemokraterna och folkpartiet träffats den kompromiss som framgår av utskottsbetänkandet, vilken innebär att avdragsrätten för sjukförsäkringsavgift blir kvar för löntagarna också för 1974 års inkomster men att avdraget begränsas till högst 500 kronor. Detta medför att låginkomsttagarna får fullt avdrag, medan ingen får ett större avdrag än 500 kronor. En kompromiss innebär alltid eftergifter från berörda parter ursprungliga ståndpunkter, men med den utformning som kompromissen fått, med en klar låginkomstprofil, har vi accepterat uppgörelsen.

I utskottsbetänkandet har också behandlats ett antal motioner väckta vid årets allmänna motionstid. En sådan motion från centern aktualiserar frågan om avveckling av den faktiska sambeskattningen i de fall båda makarna arbetar i ett gemensamt företag. Alltsedan 1970 har denna fråga behandlats i riksdagen, och starka motiv har framförts för en förändring av beskattningsreglerna för denna grupp. Trots år av utredning har ännu icke något förslag framlagts, och man är ganska förvånad över denna betydliga tidsåtgång, särskilt med tanke på att man har sett exempel på att skatteförslag gällande hela svenska folket har kunnat presenteras på några månader.

Hade den verkliga viljan funnits att åstadkomma något på detta område, så skulle säkerligen denna fråga ha kunnat vara löst för länge sedan. Den orättvisa som den faktiska sambeskattningen innebär måste rättas till. Centerns representanter i utskottet har understrukit detta i ett särskilt yttrande. Anledningen till att vi inte reserverat oss på denna punkt är att det har sagts att ett förslag från utredningen är att vänta vid årsskiftet. Vår ståndpunkt är oförändrad – vi vill nu avvakta vad utredningen kommer att föreslå, och vi förutsätter att frågan kommer att lösas i positiv riktning under 1975.

I reservation nr 17 berörs frågan om vårt nuvarande inkomstskattesystem och dess sätt att fungera i tider av inflation. Som framgår av

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

vad som skett under 1970-talet innebär inflationen en automatisk skärpning av skatteuttaget. Detta kan man givetvis i viss mån komma till rätta med genom att – som regeringen nu gör – ändra skattebestämmelserna år från år, men det finns anledning att inom skatteutredningen också undersöka möjligheterna att utforma ett skattesystem med inbyggda bestämmelser som anpassar skatteuttaget till ett förändrat penningvärde. För att skapa dessa möjligheter för 1972 års skatteutredning yrkar jag att riksdagen bifaller reservationen 17.

I reservation nr 21 berörs frågan om en differentierad arbetsgivaravgift. Riksdagen har i år bifallit kravet på utredning om regional differentiering av arbetsgivaravgifterna. I denna reservation, som bygger på centerns partimotion, begärs att även frågan om differentiering på andra grunder skall få tas upp till en förutsättningslös utredning. Man kan differentiera arbetsgivaravgiften efter företagens typ, storlek och inriktning. Inte minst de ideella organisationerna och frikyrkosamfunden har genom arbetsgivaravgifterna ålagts en ny kostnad, som ibland kan vara ganska besvärande och utgöra en stor belastning.

Som jag ser det talar starka skäl för att vi – därest vi skall ha kvar den direkta arbetsgivaravgiften – får en fullständig utredning som visar konsekvenserna av systemet med arbetsgivaravgifter och att man även utreder möjligheterna till en annan utformning av reglerna för dessa uttag.

Herr talman! Jag har gett en sammanfattning av centerns syn på skatteomläggningsförslaget. På vissa punkter är vi överens med de andra partierna, på andra punkter har vi framlagt förslag till andra lösningar än vad regeringen förordat. Vi accepterar i stort skatteomläggningsförslaget, vi är väl medvetna om att kostnaderna måste betalas, och vi redovisar klara alternativ för hur detta skall ske när vi har anmält en avvikande mening.

Herr talman! Härmed vill jag yrka bifall till reservationerna nr 1, 6, 8, 9, 10, 17 och 21 i skatteutskottets betänkande och i övrigt till utskottets förslag.

Herr MAGNUSSON i Borås (m):

Herr talman! Moderata samlingspartiet har sedan mycket länge varnat för verkningarna av den skattepolitik som bedrivits i vårt land. Den onormala ökningen av den offentliga sektorn har tydligen kunnat finna användning för hur mycket pengar som helst. Men det allvarligaste har varit att de ständigt ökande skatterna verksamt bidragit till att öka vårt kostnadsläge och försämra vår konkurrensförmåga. Det mest beklämmande är emellertid att de höga skatterna har inneburit att ett stort antal heltidsarbetande människor i vårt land – och detta gäller särskilt i familjer där endast en av makarna haft arbetsinkomst – har tvingats till att mottaga samhällets hjälp för att klara sina levnadsomkostnader på grund av att skatten tagit så stor del av inkomsten att det belopp som sedan återstått icke har räckt till för att klara familjens uppehälle. Detta kan ju inte vara en rimlig utveckling.

---

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

De höga marginalskatter som vi haft – och som i alldeles särskilt hög grad har kännetecknat åren efter 1970 års skatteomläggning – har verksamt bidragit till att göra det allt meningslösare för människorna att öka sina ansträngningar för att förbättra inkomsten. Ökningen av marginalskatten har ju främst sin grund i att vi har en mycket hård progressiv skatteskala. När denna har fått verka i samband med en ständigt fortgående inflation har skatterna automatiskt stigit. Därtill kommer sedan de nödvändiga inslagen av bidrag, vilkas avtrappning inneburit en ytterligare påspädning av marginaleffekterna. När dessa effekter nått så högt som ibland t. o. m. 90 à 95 procent, så är det väl rätt naturligt att många funnit det meningslöst att försöka förbättra sin ställning.

Under årtal har vi krävt en verkligt ny skattepolitik, och det är därför som vi med viss tillfredsställelse kan notera att det förslag som nu föreligger i viss mån tillgodoser oss. Men vi har fått kämpa ganska ensamma om detta. Först vid 1971 års höstriksdag lyckades vi få majoritet för ett krav på en skatteutredning. På våren 1971 var det emellertid blankt nej från alla andra partier. Denna islossning har nu medfört att vi har fått ett förslag som visserligen sänker den direkta statsskatten i så måtto att de vanliga automatiska ökningarna på grund av inflationen hämmas. Men den nya skatteskala som nu framläggs innebär att marginalskatterna stiger i vissa lägen. När vi ser till totaleffekten så blir tyvärr resultatet inte så lysande, då man fortfarande följer linjen att det skattebortfall som uppstår genom omläggningen skall i sin helhet, och väl det, kompenseras genom skattehöjningar på andra områden. Det innebär att man nu höjer socialförsäkringsavgiften på arbetslönerna med hela 3,7 procent. Det hjälper inte om man kallar denna avgift för socialförsäkringsavgift i stället för arbetsgivaravgift, vilket utgjorde ett stort nummer i den s. k. Hagaöverenskommelsen. Den får exakt samma verkan med prishöjande effekt på varorna och minskar möjligheterna att hålla en full sysselsättning. Nu säger man att dessa höjningar skall minska på kraven vid löneförhandlingarna. De redan lagda buden visar emellertid inte någon sådan tendens. För många näringar – särskilt för dem som använder sig av mycken manuell arbetskraft – blir därför dessa åtgärder mycket svåra att bära och kommer säkerligen att leda fram till att många sådana företag måste lägga ned sin verksamhet på grund av kostnadsökningarna.

Det måste vara något fel med att godkänna att varje sådan här skatteomläggning skall medföra nya och ökade skatter. Därför har vi moderater motsatt oss detta. Vi säger att man i stället bör minska på statens utgifter. Och det insåg tydligen hela riksdagen när den i våras godkände moderata samlingspartiets partimotion med begäran om en besparingsutredning, som dock tyvärr ännu icke har blivit tillsatt. Den gamla linje som man nu fortsätter att följa innebär att staten får en ökning av sina skatteinkomster inte bara på grund av ökad tillväxt utan framför allt på grund av inflationen och på grund av att våra skatteskalor genom sin progressivitet ger mera i statsskatter eftersom människorna kommer upp i högre nominella inkomster, visserligen med minskad köpkraft.

Det är därför nödvändigt att vi får ett system med indexreglering av skatteskalor och skatteavdrag, så att staten icke på detta sätt ogenerat kan öka sina krav på människorna utan att riksdagen fattar beslut om skattehöjningar. Men det är lika felaktigt att riksdagen går med på kompensationen. Vi moderater beklagar att vi står ensamma när det gäller att säga nej till hela denna kompensation. Följden blir också – jag tror att herr Josefson var inne på det – att kommunalskatterna drivs uppåt när arbetsgivaravgifterna ökar.

För kommunerna är det här givetvis alldeles särskilt allvarligt. Det hjälper då inte med aldrig så sluga överenskommelser mellan herr finansministern och Kommunförbundet om ett skattestopp för kommunalskatterna. Det är bara en uppbromsning som nästkommande år exploderar i så mycket våldsammare skatteökning. Vi har i år fått många exempel på detta ute i kommunerna, där man tvingats höja sina skatter avsevärt. Det är en utveckling som är allvarlig, inte minst för de lägre inkomsttagarna. Men dessa skattehöjningar är en logisk följd, när man vägrar att gå till roten med det onda och inte vill vara med om att staten också måste minska på sina anspråk då det gäller att lägga sig till med de nya inkomster som människorna förtjänar. De som arbetar måste själva få behålla mera; nu är det knappast något av tillväxten som kommer människorna till del sedan stat, kommun, landsting och prisstegringar tagit sitt. Beviset härför finner man när löntagarorganisationerna i dag anser att de måste begära 21–24 procents lönestegring för att få en 3-procentig förbättring.

Det är att hoppas att det till sist skall gå att få fram en annan politik. Och det finns väl ett hopp nu sedan löntagarorganisationerna kommit underfund med att vårt nuvarande krav på skatter innebär att de icke kan förbättra sina medlemmars situation med ökning av lönerna utan att det måste ske genom kompensation på skatteområdet som innebär att medlemmarna får en fördel som inte är skattebelagd. Det är också att hoppas att skatteutredningen någon gång får börja med sitt egentliga arbete, nämligen att åstadkomma ett skattesystem som gör att människorna finner det meningsfullt att anstränga sig, får en möjlighet att spara för framtiden och kan finna att skatteuttagen är rimligare än för närvarande.

Den skattereduktion som det nu föreliggande skatteförslaget innebär reduceras emellertid betydligt, då finansministern i sin proposition föreslagit att sjukförsäkringsavgiftens avdragsgillhet skall försvinna för löneinkomsttagarna vid 1976 års taxering. Förslaget om borttagande av den avdragsrätten har tyvärr nu i princip tillstyrkts av centerpartiets, folkpartiets och socialdemokraternas ledamöter i skatteutskottet, i den mån avdraget överstiger 500 kronor. Vi moderater kan emellertid inte vara med om en så principvidrig och retroaktiv åtgärd som att till viss del bortta denna avdragsrätt, som alla har rätt till enligt hittills gällande författningar. När avgiften betalades fanns denna avdragsrätt, men när deklarationen lämnas in har man avskaffat denna rättighet. En sådan

åtgärd innebär icke något annat än att människorna här i landet finner att rättssäkerheten sitter allt lösare, när riksdagen kan fatta sådana beslut som innebär en inte betydelselös skattehöjning.

I förevarande betänkanden behandlas bl. a. några moderatmotioner som väcktes redan vid denna riksdags början. Det är motioner i vilka vi tar upp angelägna förändringar i skattelagstiftningen. I vår partimotion yrkar vi bl. a. att förvärvsavdraget skall höjas för de familjeförsörjare som har barn under tio år och som kan styrka ökade utgifter. Vidare har vi i den motionen krävt att i sådana familjer där endast en person har inkomst av förvärvsarbete och där det finns minderåriga barn skall vederbörande vid beskattningen få göra avdrag med 2 000 kronor, eftersom dessa familjer efter 1970 års skatteomläggning blir särskilt hårt beskattade. Detta lilla avdrag är en mycket blygsam kompensation för att familjen inte belastar samhället med barntillsyn, för vilken kostnaderna nu har blivit betydande och torde ligga mellan 15 000–20 000 kronor per barn.

Liksom de övriga borgerliga partierna har vi också i motioner krävt att problemet med den faktiska sambeskattningen äntligen skall lösas, och vi har i ett gemensamt yttrande krävt att skatteutredningen skall ta itu med den frågan på allvar. Jag instämmer där helt i de synpunkter som herr Josefson här har gjort sig till tolk för.

Likaså har vi tagit upp de små egenföretagarnas problem. De blir nu hårt beskattade, när de får betala arbetsgivaravgift för hela sin inkomst, alltså även för den del som är inkomst av kapital. Vi moderater kräver att sådana företagare skall få göra avdrag med 125 procent av den erlagda avgiften för att därigenom kompensera dem för denna orättvisa.

Vi har också anslutit oss till den reservation som herr Josefson här talade om, nämligen den där det krävs att man skall göra en utredning om möjligheterna att även differentiera arbetsgivaravgiften med hänsynstagande till branschtillhörighet. Visserligen är vår linje i det fallet att det skall göras upp en plan för borttagande av arbetsgivaravgiften, men då det säkerligen kommer att dröja några år innan vi kommer fram till ett sådant avskaffande, finns det all anledning att nu försöka skapa ett system som tillgodoser detta krav.

Slutligen har de tre borgerliga partierna förenats i en reservation i vilken begärs att skatteutredningen skall få sådana ändrade direktiv att man kan lägga fram bättre förslag om indexreglering av skatteskalorna.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till samtliga de reservationer där mitt och herr Nilssons i Trobro namn förekommer. Ytterligare talare från vårt parti kommer senare att mera utförligt kommentera en del av de reservationer som jag här inte har berört.

I detta anförande instämde herr Nilsson i Trobro (m).

Herr MUNDEBO (fp):

Herr talman! Det är en omfattande skattereform som riksdagen nu kommer att besluta om. Den betyder sänkt inkomstskatt med 1 000–2 000

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

kronor om året för många inkomsttagare. Den betyder en marginalskattesänkning på 5–10 procentenheter i vanliga inkomstlägen. Den betyder en bättre samordning mellan skatter och sociala förmåner, förbättringar för folkpensionärer och barnfamiljer genom ändrade regler för inkomstprövning av bostadstilläggen. Och det är en angelägen, ja, nödvändig skattereform. Det har visserligen företagits många skattereformer under senare år, men de har alla haft en kort livslängd – de har t. o. m. förbrukats samma år som de har införts.

Varför behöver vi då ännu en skattereform? Ja, jag vill nämna tre skäl.

1. Det nuvarande skattesystemet fyller inte på ett bra sätt sina huvuduppgifter, att finansiera den offentliga verksamheten och vara ett instrument för fördelnings- och stabiliseringspolitik. Skattesystemet plockar visserligen in över 60 miljarder kronor om året, varav ungefär hälften är inkomstbeskattning och sociala avgifter. Men detta sker i former som medför allvarliga problem för samhällsekonomi, arbetsmarknad och arbetsvilja.

2. Det nuvarande skattesystemet är inte tillräckligt effektivt och rättvist, inte tillräckligt enkelt att administrera och kontrollera, och det ger för många möjligheter till skatteflykt och skattefusk. Det är allvarligt om människors förtroende för skattesystemet och vilja att betala skatt uppluckras. Alla med erfarenhet av svenskt arbetsliv vet att vi i dag är bra nära den situationen.

3. Det nuvarande skattesystemet betyder att en stor del av barnfamiljerna med låga och medelstora inkomster inte genom egna insatser kan uppnå en realinkomstförbättring. Det finns undersökningar som visar att sju av tio menar att det inte lönar sig med en extra insats eller ett extra arbete.

Vi inom folkpartiet har länge och intensivt arbetat för en skattereform. Vi har begärt sänkt inkomstskatt, sänkta marginalskatter och bättre samordning mellan skatter och sociala förmåner. Allt detta genomförs nu. Den politiska grundvalen för reformen skapades genom Hagaöverenskommelsen, då socialdemokraterna och folkpartiet enades om att 1975 års skattereform i allt väsentligt skulle följa skatteutredningens förslag.

Den nu aktuella skatteomläggningen berör många delar av skattesystemet: grundavdragen, statsskatteskalorna, löntagarnas sjukförsäkringsavgift, särskild skattereduktion och inkomstprövningen av bostadstilläggen.

Marginalskatterna sänks i inkomstlägena 30 000–50 000 kronor med 5–10 procentenheter. Det är en reform som mot bakgrund av tidigare skattereformer, nuvarande inkomstutveckling och nuvarande höga marginalskatter är väl motiverad, ja, nödvändig. Det finns de som menar att marginalskatterna spelar en alltför stor roll i den politiska debatten. Ja, de spelar en stor roll genom att de är en levande realitet i människors vardag. De får effekt på arbetsvilja och sparvilja, de påverkar skattemoralen och driver fram lönekompensationer som skapar inflation och

leder till skattefria byten av varor och tjänster. Och de är inte någon bra metod att fördela välstånd och inkomster. 1975 års skattereform är betydelsefull genom att den innebär lägre marginalskatter i de flesta inkomstlägen, men den innebär inte att marginalskatteproblemen därmed är lösta. Bl. a. medför ju en betydande inflation att vi varje år får nya problem.

Sjukförsäkringsavgiften är den kanske mest omdebatterade punkten i den här skattereformen. Debatten gäller inte frågan om löntagarnas sjukförsäkringsavgift skall ersättas av en socialförsäkringsavgift som betalas av arbetsgivarna på samma sätt som skett beträffande folkpensionsavgiften. På den punkten är alla ense. Debatten gäller frågan om avdragsrätt för sjukförsäkringsavgiften vid 1976 års taxering. Den frågan berördes inte i Hagaöverenskommelsen, men i allmän debatt har under de gångna månaderna framförts mycket skiftande meningar. Vi inom folkpartiet anser att avdragsrätten borde vara kvar, inte därför att rätts-säkerheten därigenom skulle vara stabilare men därför att det vore logiskt att för detta enda år bibehålla en avdragsrätt som har funnits för löntagarna och som kommer att finnas för arbetsgivarna. Vi har emellertid inom skatteutskottet varit beredda att sätta ett tak för avdragsrätten vid 500 kronor. Det hade annars med riksdagens nuvarande sammansättning funnits risk för att avdragsrätten hade helt försvunnit. Vi menar också att man helst bör undvika att lotta om frågor av sådan storlek och karaktär som denna. Vi anser att det är bättre att löntagarna får ett avdrag, som visserligen för åtskilliga är lägre än det borde ha varit men dock bättre än inget bidrag alls. Den uppgörelse som har träffats inom utskottet betyder att vi räddar större delen av avdraget åt folk med vanliga inkomster.

Skattereformen betyder ett inkomstbortfall av 4 700 miljoner kronor. Vi delar inte den uppfattningen att skattelättnader alltid skall motsvaras av exakt lika stora höjningar av andra skatter och avgifter. Vi måste bedöma en skattereform mot bakgrund av den allmänna utvecklingen på skatteområdet och det aktuella samhällsekonomiska läget. Men den nu aktuella reformen är en del av ett reformpaket. Det omfattar en skattereform som ger skattelättnader åt nästan alla, och det omfattar en pensionsreform som ger sänkt och rörlig pensionsålder och bättre förmåner åt dem som redan har pension samt bättre förmåner åt de handikappade. Den politiska grundvalen för det reformpaketet skapades genom Hagaöverenskommelsen. Riksdagen kommer att i dag och i morgon besluta om det.

Allt detta skall genomföras i en tid av stark inflation och då en stabil finansiering av reformverksamheten måste betraktas som önskvärd, om man vill undvika ytterligare ökad inflation. Därför har vi sagt att vi är beredda att nu medverka till en höjning av arbetsgivarnas och egenföretagarnas socialförsäkringsavgifter för att möjliggöra genomförandet av dessa omläggningar och reformer på skatte- och socialpolitikens område. Vi menar att den ståndpunkten är motiverad också av att lön-

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

tagarorganisationerna har sagt att reformerna borde totalfinansieras och att de är beredda att ta hänsyn till detta i avtalsrörelsen 1975.

Det finns de som bl. a. inför de betydande lönekrav som organisationerna nu har redovisat säger att löntagarna har tagit rätt liten hänsyn till de stigande sociala avgifterna. Jag vill då erinra om att de höjda avgifterna är med i alla kalkyler, redovisade intill tiondelar, och jag är övertygad om att de kommer att lika exakt redovisas i den slutliga uppgörelse som så småningom kommer att träffas. Det finns ingen anledning att tro att löntagarorganisationerna kommer att ändra uppfattning – socialförsäkringsavgifterna kommer att vägas in i 1975 års avtalsuppgörelse.

Det har också varit en debatt kring frågan om kompensation till kommuner och landsting för bortfall av skatteunderlag i samband med skattemöjligheten. Det har rått full enighet om att kommuner och landsting skall kompenseras för det bortfall som ändrade avdragsregler och ökade kostnader för bostadstilläggen medför. Vad debatten gäller är om kommunerna skall få kompensation också för minskning av skatteunderlag som uppkommer genom att löneökningar ersätts av avgifter till sociala försäkringar.

Jag har förståelse för regeringens ståndpunkt att det inte finns tillräckligt vägande skäl för att föra in en sådan kompensation, och kommunförbunden har inte heller begärt någon kompensation för 1975. Kommunerna gör ju sina prognoser över inkomstutveckling och skatteunderlag. De kan slå fel, bl. a. därför att inflationen blir en annan än den man gissade, De kan slå fel, bl. a. därför att löntagarna väljer att skaffa sig en högre standard, exempelvis genom kortare arbetstid och längre semester i stället för ökade löner – en väg som man kanske får räkna med kommer att beträdas under de närmaste åren mot bakgrund av den debatt som nu förs om kortare arbetstid och längre semester. Det kan knappast vara tillräckligt motiverat att staten skall ersätta kommunerna, om inflationen skulle bli en annan än den som man har förutsatt eller om löntagarna skulle föredra skattesänkningar och förbättrade sociala reformer framför lönehöjningar.

Nu finns det flera skäl till att debatten är livlig på denna punkt. Ett är politiskt. De partier och människor som inte gillar Hagaöverenskommelsen och skattereformen kritiserar naturligtvis alla inslag i uppgörelsen och reformen. Det hör till. Vad man möjligen skulle önska är att kritiken vore mera sakligt genomtänkt och konstruktiv. Då skulle den knappast komma att gälla denna punkt.

Ett annat skäl är att kommunernas ekonomiska läge är besvärligt. De kommunala utgifterna har ökat mycket starkt under senare år. Det beror delvis på hög kommunal ambitionsnivå, delvis på att regering och riksdag har beslutat reformer som ställer krav på kommunerna och delvis på inflationsutveckling och löneavtal. Vad kommunförbunden har sagt är att man är oroad för följderna av beslutade och planerade reformer för år 1976 och senare. Det kan jag förstå. Folkpartiets ordförande Gunnar Helén har också i brev till regeringen tagit upp frågan om kommunernas

ekonomi och där nämnt olika metoder för att lägga upp rutinerna för uppbörd och betalning av kommunalskatt, så att kommunerna snabbare än vad som nu är fallet skulle få tillgång till sina egna skattemedel. Han har också nämnt att kommunerna skulle få tillgång till sin skatteandel av sjukersättningen, något som på ett mera permanent sätt skulle öka kommunernas resurser med närmare 2 miljarder.

Herr talman! Sedan vill jag ta upp ett par saker i skatteutskottets betänkande som ligger vid sidan av den aktuella skattereformen. Dessa frågor har i flera fall aktualiserats genom motioner redan under januari.

Frågan om den faktiska sambeskattningen hör hit. Den är ju ett avsteg från huvudprincipen i de nuvarande beskattningslagarna, och det är viktigt att vi snarast får en ändring på denna punkt. Nuvarande regler innebär att makar som arbetar gemensamt i ett eget företag drabbas mycket hårt. Här skulle redan ett beslut om ändring kunna ha funnits. Frågan har varit uppe i riksdagen varje år sedan 1970. Vi är nu medvetna om att 1972 års skatteutredning har frågan om faktisk sambeskattning på sitt program och att ett förslag kommer att läggas fram inom de närmaste månaderna. Därför nöjer vi oss med att framhålla att det är angeläget att riksdagen snart får tillfälle att fatta ett beslut om en ny lagstiftning om faktisk sambeskattning.

Jag vill så ta upp skatteutredningens fortsatta arbete. Jag har sagt att jag i huvudsak är nöjd med det nu aktuella förslaget till skattereform. Det motsvarar centrala folkpartikrav. Men denna skattereform är, liksom tidigare 1970-talsreformer, ett provisorium med kort livslängd. Man är i skatteutredningen också enig om att det nu aktuella förslaget är ett provisorium i avvaktan på det slutliga resultatet av utredningens översyn av skattesystemet.

Vi har haft många skatteprovisorier och ännu ett är nu på väg. Ungefär samtidigt som riksdagen beslutar om 1975 års skattereform slutför skatteutredningen sitt arbete rörande 1976 års skattereform. Knappt har talmannen hunnit underteckna kammarens beslut om 1975 års skattereform förrän det finns ett nytt förslag om 1976 års skattereform.

Det är också nödvändigt att snarast få en sådan reform, så snabba som förändringarna av penningvärdet nu är. En reform även för 1976 kan bidra till att underlätta den kommande avtalsrörelsen. Men sedan måste det vara slut med provisorier. Vi måste få en mera permanent skattereform. Den måste komma till år 1977. Jag tror inte att det finns skattereformer som på en gång löser alla problem, och jag tror inte att en permanent skattereform skulle ha många, många års livslängd. Det skulle exempelvis inte bli en reform för resten av 1900-talet. Men den bör ha ett längre perspektiv än ett år. En sådan mera långsiktig reform är nödvändig för en stabil utveckling inom samhällsekonomi och arbetsmarknad.

Om vi hade haft ett inflationsskydd i skattesystemet skulle det kanske inte varit nödvändigt att göra en särskild reform för 1976. Då skulle 1976 års problem ha kunnat klaras av ändå. Vårt krav på inflationsskydd

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

till skattesystemet står alltså kvar, och likaså är vår grundsyn på den ekonomiska politiken oförändrad. En energisk kamp mot inflationen är en av samhällets, de politiska partiernas och de fackliga organisationernas viktigaste uppgifter. Ett stabilare penningvärde, en större tilltro till statsmakternas vilja och förmåga att skydda penningvärdet är kanske den viktigaste skattereformen.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till reservationerna 17, 19 och 21 vid skatteutskottets betänkande nr 54 samt i övrigt bifall till utskottets förslag.

Herr MAGNUSSON i Borås (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall inte ta upp någon debatt med herr Mundebo. Det var bara ett par uttalanden jag skulle vilja beröra. Det ena gjorde mig litet bekymrad, det andra gjorde mig glad.

Herr Mundebo ansåg att det föreliggande förslaget innebar en betydande skatteomläggning. Jag hoppas att herr Mundebo såsom en av ledamöterna i den sittande skatteutredningen kommer att ha större krav på en betydande skatteomläggning i fortsättningen än vad det förslag vi nu diskuterar innebär.

Hagaöverenskommelsen innebar att staten skulle höja andra skatter för att få en full kompensation för denna skatteomläggning. Herr Mundebo säger att trots att folkpartiet har godkänt den överenskommelsen innebär det inte att folkpartiet i alla situationer kommer att kräva nya skatter för de skattesänkningar som eventuellt i framtiden kommer att bli aktuella. Det gläder mig verkligen, för det innebär att moderater och folkpartister har möjligheter att mötas i fortsättningen på en gemensam linje.

Herr MUNDEBO (fp) kort genmäle:

Herr talman! En skattereform som berör nästan alla inkomsttagare, som ger skattesänkningar för många med 1 000–2 000 kronor om året och som för många löntagare betyder en marginalskaresänkning på 5–10 procentenheter kallar jag en betydande skattereform. Att sedan en stark inflationsutveckling förtar en del av effekterna i en sådan reform är en annan sak. Det är därför vi måste skydda skattereformens positiva innehåll. Det kan bl. a. ske genom ett inflationssskydd i skattesystemet. Men det omdömet att skattereformen i sig är omfattande och betydande står jag fast vid.

Vår huvuduppfattning har varit och är att reformer skall få en stabil finansiering. Därför är jag inte till fullo övertygad om att herr Magnusson i Borås och jag kommer att ha samma uppfattning när vi nu och under kommande veckor och månader voterar om sociala reformer. Vi är beredda att finansiera dem i väsentligt större utsträckning än jag tror att herr Magnusson kommer att vara.

Herr MAGNUSSON i Borås (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag skulle kunna hålla med herr Mundebo om att det här är en betydande skattereform om man hade stannat vid detta. Men när man samtidigt höjer andra skatter i stället, förtar man verkan av den skattesänkning man nu talar om. Det är detta vi från moderat håll beklagar.

Det är onekligen på det sättet att vi från vårt håll kommer att se till att vi har täckning för de förslag vi lägger fram, vare sig de gäller sociala reformer eller någonting annat. Jag trodde att vi var överens om att den linje vi framförde i vår motion i våras, vilken vann riksdagens bifall, nämligen att vi har behov av en besparingsutredning för att minska statens utgifter, var den riktiga och att herr Mundebo fortfarande stod fast vid den ståndpunkten.

Herr MUNDEBO (fp) kort genmäle:

Herr talman! Här finns en skiljelinje. Kammaren kommer att i dag och i morgon besluta om reformer som sammanlagt motsvarar cirka 8 miljarder i inkomstbortfall och kostnader. Vi är beredda att helt finansiera dessa reformer, herr Magnusson i Borås bara delvis.

Vi vill ha en besparingsutredning, vi har länge krävt detta, och vi väntar ivrigt på att den skall bli tillsatt. Men jag vill nog säga att dess främsta uppgift är att genom förslag till besparingar och rationell användning av statliga medel finna utrymme för nya reformer utan att nya skattehöjningar skall bli nödvändiga.

Herr BERNDTSON (vpk):

Herr talman! De förändringar i skattesystemet som hittills företagits, som nu skall behandlas eller som aviserats har det gemensamma draget att de inte innebär en medveten förändring av beskattningen till låginkomsttagarnas fördel på kapitalets bekostnad. I hög grad är förändringarna betingade av den kapitalistiska ekonomins inflationistiska utveckling. Skattereformerna syftar till att lappa över vissa konsekvenser för löntagarna av denna utveckling. De har också provisoriets alla kännetecken.

Förslagen i propositionen 1974:132 överensstämmer i huvudsak med majoritetsförslagen från 1972 års skatteutredning. På en punkt följde finansministern ett förslag från tre reservanter, nämligen att avdragsrätten för sjukförsäkringsavgiften inte skulle vara kvar vid 1976 års taxering. Genom kompromissen i skatteutskottet mellan socialdemokraterna, centern och folkpartiet föreslår nu utskottet att avdragsrätten skall bibehållas men maximeras till 500 kronor.

Återigen har vi fått uppleva hur regeringspartiet ena veckan gått till hårt och välmotiverat angrepp mot de borgerligas linje för att nästa vecka göra en kompromiss med samma partier. Den ursprungliga kritiken mot avdragsrätten, att denna gynnar dem som har höga inkomster, kvarstår även efter den träffade överenskommelsen. Låginkomsttagarna kan inte

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

utnyttja så stort avdragsbelopp som höginkomsttagarna får göra. Om man skulle frågå finansministerns förslag i detta avseende, borde man åtminstone ha satt en inkomstgräns uppåt för avdraget med hård avtrappning.

Den förbättring i förhållande till förslagen från majoriteten i skatteutredningen som finansministern kom med offrades på kompromissens altare. Det blir aldrig några bra resultat av samförstånd med de borgerliga partierna.

Utskottets förslag innebär en försämring i förhållande till propositionen som vi inte kan godta, utan vi biträder propositionen i fråga om slopad avdragsrätt. Jag ber därför, herr talman, att få yrka avslag på utskottets hemställan i punkten 3 och bifall till propositionen i denna del.

Den andra förändringen i propositionen i förhållande till skatteutredningens förslag sammanhänger med Hagaöverenskommelsen mellan socialdemokraterna och folkpartiet. Den innebär att skattereformen finansieras genom höjning av arbetsgivarnas socialförsäkringsavgift till sjukförsäkringen, medan utredningen föreslog en höjning också av den allmänna arbetsgivaravgiften. Skillnaden i finansieringsmetoderna ligger i att socialförsäkringsavgiften inte uttas på den del av lönen som överstiger 7,5 gånger basbeloppet, för närvarande 63 750 kronor, och sålunda i motsats till allmänna arbetsgivaravgiften inte belastar högre inkomster. Även här bekräftas att resultatet av samförstånd med borgerliga partier inte ger bra resultat.

Mot hela det föreliggande förslaget liksom mot skatteutredningens majoritetsförslag måste kritiken riktas att inkomsttagare med lägre inkomster får alltför liten skattesänkning. Man kan inte med bästa vilja i världen hävda att skatteförslaget kännetecknas av någon jämlikhetsprofil. Det är väl därför man skyndat sig att meddela att nästa gång skall man tänka mera på låginkomsttagarna. Det borde ha varit möjligt att ge denna skatteomläggning en annan inriktning. Om man erkänner behovet av skattelättnader för låginkomsttagarna borde man ta hänsyn till detta redan vid omläggningen av 1975 års skatt. Detta är utgångspunkten för vpk:s förslag.

Vi har ansett att man kan följa två vägar för att nå detta syfte. Den ena är att slopa mervärdeskatten på livsmedel, den andra att höja det föreslagna särskilda skatteavdraget för låginkomsttagare. Vi har funnit att slopad livsmedelsmoms är att föredra och har därför i motionen 1891 föreslagit den åtgärden.

Avskaffande av mervärdeskatt på livsmedel har vid upprepade tillfällen föreslagits av vänsterpartiet kommunisterna. Till argumenten mot förslaget har ofta anförts kostnaderna. Det finns därför skäl att erinra om att den nu föreslagna skatteomläggningen kostnadmässigt ligger i ungefär samma storleksordning som slopande av matmomsen.

Skatteutskottet argumenterar mot motionskravet om slopad livsmedelsmoms med att upprepa tidigare intagen ståndpunkt om kontrolltekniska och administrativa skäl och att hänvisa till statlig subventionering

av vissa baslivsmedel. Man hävdar att denna subventionering i vissa fall medför större prissänkningar för konsumenterna än motionärernas förslag. Även om detta skulle vara fallet "i vissa fall" så kan det inte gälla totalt. De statliga subventionerna uppgår till 1 900 miljoner, medan en avveckling av mervärdeskatten på livsmedel beräknas motsvara 4 250 miljoner – allt enligt utskottets egna siffror. Skatteutskottet värjer sig också mot hänvisningen i motionen till den differentiering av mervärdeskatten som förekommer i andra länder genom att åberopa utskottets egna resor. Det faktum att de flesta berörda länder har endera helt befriat livsmedel från mervärdeskatt eller också på livsmedel har en lägre skattesats än på övriga varor kan inte bestridas. Säkerligen har också de administrativa svårigheterna överdrivits. Det kan inte vara särskilt svårt att dra gränsen mellan momsbefriade livsmedel och momsbelagda andra varor.

Det går inte att förneka att avskaffande av mervärdeskatten på livsmedel skulle vara den bästa skattereformen för stora löntagargrupper. Framför allt låginkomsttagare, däribland pensionärer och barnfamiljer, gynnas av en sådan åtgärd. Skatteutredningens egna tabeller bekräftar vad vi ofta anfört, nämligen att mervärdeskatten på livsmedel tar i de lägre inkomstskikten en betydande del av inkomsten, särskilt markant är detta för barnfamiljerna.

Vänsterpartiet kommunisterna har i motionen 1891 föreslagit att mervärdeskatten på livsmedel slopas, att beskattningen skärpes i inkomstlägen över 65 000 kronor, att den nuvarande skattereduktionen förändras, att den allmänna arbetsgivaravgiften höjes från 4 till 5,3 procent och socialförsäkringsavgiften från 3,8 till 6,1 procent, att kommuner och landsting befrias från dessa avgiftshöjningar samt att bolagsskatten höjes från 40 till 50 procent.

Slopad livsmedelsmoms och slopande av sjukförsäkringsavgiften, som innefattas i vpk-förslaget, är något mera kostnadskrävande än regeringens förslag, men de finansieringsförslag vi ställer ger full täckning för reformen.

Vi vidhåller uppfattningen att de i motionen 1891 framlagda förslagen är den mest fördelaktiga skattereformen för låg- och medelinkomsttagare, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till motionen. Då vpk endast har suppleant i skatteutskottet har ingen reservation kunnat fogas till utskottets betänkande.

De förslag till skatteomläggning som framlagts i propositionen 1974:132 berör den direkta statliga skatten. Det vore dock ett utslag av felsyn att isolera denna fråga från skatteutvecklingen i övrigt. Den skattepolitik – för att inte säga inkomstpolitik – som förslagen är uttryck för kommer i hög grad att påverka kommunernas ekonomi. Eftersom jag i går hade tillfälle att i en interpellationsdebatt här i kammaren beröra detta problem skall jag inte gå närmare in på det.

Det finns dock skäl att än en gång betona att om inte särskilda åtgärder kommer till stånd för att lätta det ekonomiska trycket på kommuner

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

och landsting blir de i propositionen utlovade skattesänkningarna snart nog uppätta av höjda kommunalskatter. Vid en kommunalskattehöjning på 3 kronor uppvägs den föreslagna sänkningen av statsskatten för stora löntagargrupper. Redan vid kommunalskattehöjningar på omkring 2 kronor – och det är ingen ovanlig skattechöjning från årsskiftet – ryker en stor del av de utlovade statliga skattesänkningarna.

De faktiska förhållandena i skattepolitiken har man medvetet sökt dölja. I Aftonbladet den 27 oktober i år kunde man exempelvis läsa på den annonssida som heter Social-Demokraten 74 att en person, som år 1971 tjänade 27 000 kronor, i år tjänar 34 000 kronor och nästa år beräknas tjäna 37 000 kronor, betalar samma belopp – 4 300 kronor – i statlig skatt, oaktat inkomsthöjningen, tack vare den socialdemokratiska skattepolitiken.

Men det är vilseledande att bara tala om den direkta statliga skatten. Med den skisserade lönehöjningen på 10 000 kronor från 1971 till 1975 följer att vederbörande, om han eller hon bor i en ordinär kommun, får 2 000 – 2 500 kronor i ökad kommunalskatt. Förmodligen bor personen i en kommun som höjt skatten med ett par kronor under tiden, och då blir effekten ännu större.

Till detta kommer också att matpriserna stigit betydligt under detta år. På varje krona i prisstegring har lagts mervärdesskatt som en extra pålaga. Även det måste tas med i beräkningen.

Bristerna i det framlagda skatteförslaget och den skattepolitik som förts under senare år kan man aldrig dölja med att tala bara om den skatt som sänks och genom att förtiga stigande skatter på områden som drabbar låginkomsttagarna hårdast, nämligen kommunalskatten och de indirekta skatterna.

Skattepolitiken har länge kännetecknats av att bolag och stora förmögenhetsägare kommit lindrigt undan samtidigt som skattetrycket skärpts för personer med låga och medelstora inkomster.

De provisoriska skattereformer som nu fortlöpande presenteras har hittills inte varit inriktade på att åstadkomma en demokratisk skattepolitik.

Från de borgerliga partierna har högljudda rop kommit om skatteorättvisor, men man har aldrig biträtt förslag som skulle innebära en rättvis beskattning. Man har gått i spetsen för att ge bolagen ständigt nya förmåner, och man har avvisat kravet på att ta bort den orättvisa beskattningen av livsförnödenheter.

Denna politik skiljer sig inte från regeringspolitiken i de avgörande frågorna.

Det är därför som regeringen och ett eller flera borgerliga partier träffar kompromissuppgörelser i den ena frågan efter den andra.

Samverkan med borgerliga partier kan aldrig leda fram till en demokratisk skattepolitik. Den kan endast uppnås genom kamp mot kapitalintressena.

Vänsterpartiet kommunisternas skattepolitik erbjuder ett bättre alternativ för låg- och medelinkomsttagarna, pensionärerna och barnfamil-

jerna än den skattepolitik som är resultatet av samspel mellan regeringen och ibland ett men ofta flera borgerliga partier.

Herr WÄRNBERG (s):

Herr talman! Låt mig börja med en allmän reflexion om riksdagens arbetsteknik med hänsyn till att s. k. lottsituationer förekommer också beträffande ett par punkter i det nu aktuella betänkandet.

Före den nu gällande ordningen fick en fråga förekomma endast en gång varje riksdag, medan det nu är fritt att aktualisera samma fråga hur många gånger som helst varje riksdag. Detta förhållande skapar utomordentligt säregna situationer i det jämviktsförhållande som nu råder. Riksdagen kan alltså med några dagars eller veckors mellanrum fatta helt olika beslut i samma fråga på grund av fru Fortunans inställning, misstag i kvittningen eller felröstning.

Man hade kunnat hoppas att riksdagsledamöterna och partierna känt sitt ansvar inför den situation som nu råder och att man i de frågor som man redan avgjort en gång under innevarande riksdag i fortsättningen endast skulle markera sin inställning med att avgiva särskilda yttranden. Så har nu emellertid inte alltid blivit fallet, utan man har med glatt mod bidragit till att sänka riksdagens anseende genom att försöka åstadkomma sådana dubbla beslut som jag redogjort för.

Jag har för min del alltid hävdat att regeringen har ett absolut ansvar att följa riksdagens intentioner och effektuera de beställningar som riksdagen gjort, även om besluten har fattats med en rösts majoritet eller med lottens hjälp. Men om riksdagen fattar motstridiga beslut samma år, har jag full förståelse för om regeringen bortser från dessa och handlar helt efter eget omdöme, samtidigt som jag är på det klara med att riksdagens prestige på detta sätt måste minska. Det får inte bli så att oppositionen får driva en fråga till lottdragning hur många gånger som helst i förhoppning att man förr eller senare ändå måste vinna och att det sedan alltid skall bli det sista beslutet som skall gälla.

Hittintills har lottsituationerna, i varje fall vad beträffar skatteutskottet, gällt utredningskrav och beställningar hos Kungl. Maj:t. Regeringen kan då, som jag antytt, bortse från riksdagsbesluten, om de blir motstridiga. Skulle man från oppositionen ställa krav på en annan tolkning av de dubbla besluten eller utvidga området för de upprepade lottdragningsfrågorna till att gälla även omedelbar lagstiftning, tvingas givetvis regeringspartiets företrädare till motattacker. För den händelse att en eventuell lottdragning om tilläggsdirektiv för skatteutredningen om indexreglerade skatteskalor denna gång skulle utfalla i annan riktning än beslutet under vårriksdagen, skulle det t. ex. vara fullt möjligt att redan nästa vecka genom utskottsinitiativ framlägga förslag om upphävande av denna beställning. Men sådana jippon är utskottet inte särskilt intresserat av. Med den liberala praxis som utbildats skulle man kunna hänga på nästan varje skatteproposition förslag om tilläggsdirektiv till skatteutredningen om indexreglerade skatteskalor. Som jag ser det skulle

Tisdagen den
3 december 1974

---

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

riksdagen på detta sätt inte bara kunna fatta två beslut i samma fråga varje år, utan praktiskt taget hur många beslut som helst.

Mot bakgrund av vad jag här anfört är det med största beklagande jag bara kan konstatera att mina vädjanden om avstående från förslag till dubbla beslut vid samma riksdag förklingat ohörda och att riksdagens anseende därigenom kanske fått sig ytterligare en törn.

Efter denna utvidgning av ämnet vill jag övergå till sakfrågorna.

Vi har under senare år fått vänja oss vid täta provisoriska skatteomläggningar. Jag håller med föregående talare om att detta givetvis inte är bra. Såväl myndigheter som skattebetalare har tvingats att ständigt sätta sig in i nya regler. Man kan givetvis hoppas att 1972 års skatteutredning kan komma att föreslå skatteregler av mera permanent karaktär än vad den tvingats att göra de senaste åren. Men så länge som vi har den inflationsutveckling som vi haft de senaste åren tror jag inte att några skatteskalor eller därmed sammanhängande regler kommer att bli särskilt långlivade.

Det är ganska självklart att kunde man få bukt med inflationen, så skulle arbetet med att skapa permanenta skattesystem också bli mycket enklare, men om inflationens främsta drivfjäder är oljepriset eller andra orsaker utifrån står vi oss egentligen ganska slätt här hemma.

Det är också ganska självklart att en indexreglering skulle göra det onödigt med täta ändringar av skattesystemet, men därmed löser man ju inte problemet med statens behov av skatter, ett behov som också har en viss förmåga att öka i takt med inflationen. Man klarar heller inte de fördelningspolitiska korrigeringar som det finns skäl att göra vid ändringar av penningvärdet liksom vid ändringar av inkomststrukturen.

Är det någon som tror att den skatteomläggning som vi nu diskuterar skulle ha sett ut som den gör, om vi haft indexreglerade skatteskalor i botten?

Det finns naturligtvis en massa invändningar av teknisk natur som kan göras mot indexreglerade skatteskalor. Jag skall här bara nämna en som exempel: svårigheten att veta hur källskatteavdraget skall konstrueras. Men jag är samtidigt medveten om att de tekniska problemen är det en utrednings sak att försöka finna lösningar på.

Däremot förstår jag inte hur man kan förena två så oförenliga ståndpunkter som det finns i olika reservationer från samma parti. Man har nämligen å ena sidan krav på att nästa skatteomläggning skall få en låginkomstprofil och å andra sidan krav på att skatteskalorna skall indexregleras, vilket är en typisk högskattereform. Medan en person i 30 000-kronorsklassen kanske skulle få sin skatt sänkt med 1 000 kronor vid oförändrade inkomster och med dagens inflationstakt, så skulle motsvarande siffra för en 100 000-kronorsinkomsttagare kunna bli nästan den tiodubbla.

Den största invändningen mot ett indexreglerat skattesystem är dock att man därmed uppger ännu en försvarsposition i kampen mot inflationen. Ju flera områden som neutraliseras genom indexberäkningar, des-

to mindre intresse för inflationsbekämpning blir det hos flertalet medborgare. Utskottsmajoriteten håller med reservanterna om att inflationen i första hand skall bekämpas med målmedvetna ekonomiskt-politiska åtgärder, men utskottsmajoriteten tror också att indexreglerade skatteskalor verkar i rakt motsatt riktning.

Huvudsyftet med den skatteomläggning vi i dag diskuterar är således att genom skattelättnader för de stora löntagargrupperna ge utrymme för del i standardutvecklingen utan att man därvid behöver höja löneanspråken till en nivå som är orealistisk. Om detta primära syfte är utskottet överens, och det har inte varit någon svårighet att samla utskottet kring propositionen 132 i dess principiella uppläggning.

I olika detaljfrågor har dock, som redan framgått av tidigare talares anföranden, meningarna gått isär. I en fråga av stor räckvidd har samtliga borgerliga partier haft en från propositionen avvikande mening, och det gäller propositionens förslag om slopande av avdragsrätten vid 1976 års taxering för under år 1974 erlagda sjukförsäkringsavgifter. Utskottsmajoriteten är medveten om att principiella skäl kan anföras för avdragets kvarvarande och att man kan tala om en viss retroaktivitet i lagstiftningen, men man anser samtidigt att dessa invändningar mister sin tyngd då det från samma tidpunkt genomförs andra skattelättnader, som för nästan alla innebär skattesänkningar av betydligt större värde än en kvarvarande avdragsrätt.

Man kan heller inte, enligt utskottsmajoriteten, bortse från att en bevarad avdragsrätt för åren 1976 och 1977 skulle ha inneburit skattebortfall i storleksordningen 1,5 miljarder kronor. Detta är så mycket mera allvarligt i ett läge där den statliga upplåningen, enligt vad man kan förutse, kommer att ligga på en nivå som gränsar till det oacceptabla.

Sammanvägningen av de principiella och praktiska konsekvenserna har lett socialdemokraternas och mittenpartiernas representanter fram till att denna fråga knappast skulle må bra av en lottdragning. Man gjorde därför ett försök till sammanjämkning av ståndpunkterna, som resulterade i en stor utskottsmajoritet för ändring av såväl propositionens som motionärernas förslag. Utskottet föreslår således att avdragsrätten begränsas till 500 kronor och alltså får en viss låginkomstprofil, men samtidigt skall statens och kommunernas skattebortfall, som nu har begränsats till 900 miljoner kronor, på något sätt kompenseras, vilket kan ske genom mindre skattesänkningar än som beräknats för dessa år eller genom inkomstförstärkningar. Låt mig understryka att inte heller den socialdemokratiska sidan av utskottet är helt nöjd med överenskommelsen men att man ändå anser den bättre än en lotteriomgång.

Innan jag går in på alla de säryrkanden som framställts i de olika reservationerna vill jag ta upp en principiell fråga som gäller både den här skatteomläggningen och kommande skatteomläggningar.

Med den ambitionsnivå som kännetecknar dagens riksdagspartier ser jag ingen möjlighet att klara framtida skattesänkningar på den direkta sidan utan inkomstförstärkningar från annat håll. Den underbalansering

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

av budgeten som sker i dag är av den storleksordningen att den borde minskas, varför knappast några framtida sänkningar av den direkta statskatten kan ske genom ökad upplåning.

Den enda finansieringsväg som skatteutredningen kunnat finna har varit ökade arbetsgivaravgifter eller socialförsäkringsavgifter, och jag håller med herr Magnusson i Borås om att det är ungefär samma sak. Jag har en bestämd känsla av att alla de utredningar som funderar på nya reformer inte heller har så mycket annat att komma med för att försöka klara finansieringsfrågan.

Företagsskatteberedningen börjar snart för sin del att fråga sig om den har någon meningsfull uppgift när det gäller att utreda principer för företagets inkomstbeskattning som i skatteintäkter nu snart bara betyder en tiondel av andra avgifter som företagen får betala.

Nu menar alla professionella ekonomiska förståsigpåare att arbetsgivaravgifter bara är en omväxling av lön till avgifter. Jag delar inte helt den uppfattningen, då jag tror att prishöjningar också får hjälpa till en del. Därutöver betyder omväxlingen att progressiv skatt förvandlas till löneutrymme som inte alltid innebär utjämning.

Även om arbetsgivaravgifter till större delen nästan skulle ha utbetalats i löner så är en ständig ökning av arbetsgivaravgifterna, byggda på lönesummorna, ändå ett incitament till att försöka få löneandelen så liten som möjligt i varje företag och till att påskynda strävandena till ökad mekanisering. Detta är väl inte alltid så lyckat i ett samhälle som skall snåla på energin och som har mänsklig arbetskraft att tillgå.

Det är därför med stor tillfredsställelse som jag kan konstatera att företagsskatteberedningen uppmanats undersöka möjligheterna att ta ut avgifter från företagen på annat underlag än de samlade lönesummorna.

Herrar Magnusson i Borås och Nilsson i Trobro har i sin reservation räknat ut att dagens 45 000-kronors inkomsttagare under 1980 kommer att ha en inkomst av 80 000 kronor med den takt som vi har i fråga om lönelöft i dag. Det finns ingen anledning att bestrida den uträkning som gjorts, men däremot kan det ifrågasättas om de skatteskalor som vi i dag har att fastställa skall anpassas därefter. Jag tror att vi kommer att få många ändringar fram till 1980.

Reservanternas konstaterande att marginals-katten skärps vid inkomster över 75 000 kronor finns det heller ingen anledning att bestrida. Men man måste ändå ha klart för sig att det blir betydande skattelättnader upp till 100 000 kronor i årsinkomst, och t. o. m. vid en årsinkomst av 150 000 kronor är skattelättnaden lika stor i kronor räknat som för den som tjänar 25 000 à 30 000 kronor. För inkomster över 200 000 kronor om året inträffar visserligen skatteskärpningar, men utskottsmajoriteten menar att dessa skärpningar får man ta av fördelningspolitiska skäl, och några större marginals-katteeffekter uppstår knappast.

Den redovisning som gjorts av 1972 års skatteutredning visar också att när man kommer upp i dessa inkomstlägen – omkring 200 000 kronor – är det stor skillnad mellan den sammanräknade nettoinkomsten och

den inkomst man betalar skatt för. Med andra ord kan det uttryckas så att vid så stora inkomster har den skattskyldige råd att använda alla de skattenedsättande åtgärder som finns i form av underskottsavdrag o. d. Detta förhållande berättigar, åtminstone tills vidare, åtgärden att höja skatten längst upp bland inkomsterna utan att därför den statsfinansiellt rätt betydelselösa skärpningen skall betraktas som ren klåfingrighet.

Samtliga partier i utskottet har ställt sig bakom de förslag i propositionen som gäller lättnader för de skattskyldiga. Men när det gäller notans betalning så vill herrar Magnusson och Nilsson inte vara med hela vägen, utan man vill fortsätta att leva på skulder under motivering att det behövs fortsatt stimulans för vår ekonomi.

Utskottet i övrigt tycker att detta förefaller att vara äventyrligt i ett läge där staten på ett år lånar i storleksordningen 11 miljarder kronor. Personligen skulle jag vilja säga att herrar Magnussons och Nilssons linje i reservationen bjärt kontrasterar mot de linjer som man tidigare följt i det gamla högerpartiet om sunda affärer för landet. I den aktuella partimotionen utlovar man anvisningar på besparingar nästa budgetår, men sådana löften förefaller litet lösliga, och de har väl heller inte tagits upp av reservanterna. Dessa är nu utan vidare beredda att försämra statens finanser med 1,8 miljarder kronor det närmaste året och med ytterligare 1,5 miljarder den tid då full avdragsrätt för sjukförsäkringsavgiften slår igenom. Man ger inga löften om täckning för detta skattebortfall på annat sätt än att ställa hoppet till den besparingsutredning som riksdagen med lottens hjälp begärde i våras.

Bakom propositionens finansieringsförslag står de socialdemokratiska ledamöterna i utskottet och folkpartiets utskottsledamot, men det skall väl också tilläggas att centerpartiets representanter förklarar sig beredda att i stort täcka skattebortfallet, även om jag tycker att det ter sig litet långsökt med en återväxling av en del av arbetsgivaravgifterna för att få fram ett ökat skatteunderlag. Jag vill inte bestrida beräkningarna, men jag ber samtidigt att få slippa att bekräfta dem.

Beträffande centerpartiets övriga finansieringsförslag så tycker utskottsmajoriteten att de är rätt intressanta. Höjningen av elskatten för de energislukande företagen kanske vi tycker är berättigad, och det är mycket troligt att en fortsättning kan följa framöver då vi nästan blir helt överens om tagen i den här frågan.

Kraven på höjning av bolagsskatten och inkomstskatten för ekonomiska föreningar, som centerpartiet har gemensamt med vänsterpartiet kommunisterna, är också intressant men vittnar om att man inte särskilt mycket är intresserad av skatterättvisa företagen emellan. Det är nämligen inte alls den redovisade nettovinsten som är kriteriet på aktiebolagens skattekraft. Den redovisade vinsten är i de allra flesta fall i stället ett resultat av hur ägarstrukturen ser ut. Har ett aktiebolag många ägare måste vinst redovisas för att dessa skall få utdelning, medan då det rör sig om få ägare dessa kan ta ut avkastningen på det insatta kapitalet

Tisdagen den
3 december 1974

---

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

utan att redovisa vinst. Detsamma kan för övrigt sägas om andra företag med många delägare som har intressegemenskap med företaget, då man kan ta ut vinsten i form av återbäring av olika slag. Vinst som redovisas i ett aktiebolag och som utdelas beskattas i dag dubbelt, och den samlade skattesatsen blir i många fall 85–90 procent. Det sker naturligtvis ingen riksolycka om den skattesatsen blir 3–4 procent till, som den skulle bli enligt centerpartiets förslag, då det i de flesta fall kommer att falla på den som tål det, men nog tycker jag det skulle vara mycket intressantare att få börja den här skatteskärpningen litet tidigare genom att begränsa alla de åtgärder som vidtas innan både aktiebolag och andra kommit fram till en nettovinst.

Av samma skäl vore en progressiv bolagsskatt väldigt orättvis och dessutom helt utan verkan även hos de mest bärkraftiga företagen bara dessa undviker att göra någon utdelning till aktieägarna eller delägarna i en ekonomisk förening. Och det gör som bekant flertalet företag – de ger ingen utdelning.

Utskottsmajoriteten har således en negativ syn på dessa förslag, men den direkta orsaken till att man avstyrker kraven som framförts är att företagsskatteberedningen enligt sina direktiv har att pröva hur företagens skatteregler skall utformas. Därmed kommer ju förslagen under prövning, och en påminnelse till företagsskatteberedningen därom är obehövlig.

Utskottet har i samband med behandlingen av propositionen 132 också tagit upp en del motioner väckta vid riksdagens början. En av dessa gäller en komplettering av förvärvsavdraget med något slags vårdnadsavdrag. Utskottet har alltid menat att privata levnadsomkostnader som möjliggör för båda makarna att förvärvsarbeta knappast hör hemma i ett skattesystem med konsekvent genomförd särbeskattning. Utskottsmajoriteten är emellertid medveten om att vissa undantag har gjorts från särbeskattningsprinciperna på grund av att övergången från sambeskattningen annars skulle ha blivit för hård, men detta förhållande kan knappast vara ett skäl för att göra ytterligare undantag. Då hela avdragsfloran dessutom ligger under skatteutredningens prövning är detta ytterligare ett skäl att avslå motionerna och reservationen 11.

Reservationen 12 av herrar Magnusson i Borås och Nilsson i Trobro avser åter en gammal bekant fråga och handlar om de faktiskt sambeskattades problem. Den reservationen kan enklast besvaras med att läsa upp det efterföljande särskilda yttrandet, där samma herrar är med bland undertecknarna och i vilket yttrande man på grund av att förslag beräknas vara färdiga omkring årsskiftet inte finner det nödvändigt med något initiativ från riksdagens sida.

Ytterligare en serie motioner har väckts i olika frågor, där några sedan de avstyrkts av utskottet har resulterat i reservationer med yrkande att motionerna skulle överlämnas till skatteutredningen för beaktande. En sådan fråga rör en begäran att sambeskattningen av kapitalinkomsterna skall ske på sådant sätt att ett grundbelopp på 2 000 kronor alltid skall särbeskattas. Då ett genomförande av ett sådant förslag skulle medföra

mycket stora möjligheter till rejäl skatteflykt yrkar utskottsmajoriteten direkt avslag på detta förslag utan att ens förutsätta att det skall prövas av skatteutredningen.

Reservationen 16 rör beskattningen av det vårdbidrag som utgår vid vård av handikappade barn. Utskottet erinrar om att det alltid förfäktat en linje som innebär att hjälp till dem som har det svårt i samhället inte i första hand bör lämnas genom skattelättnader utan genom direkta bidrag till dem som behöver hjälpen eller till den hjälpbehövandes vårdare.

Utskottet tycker att utvecklingen i detta fall har gått åt rätt håll. Det statliga vårdbidraget har höjts kraftigt och skattebelagts, varvid andre maken förlorar sin skattereduktion, men då det å andra sidan tillkommer förvärvsavdrag för någon av föräldrarna. Vårdbidraget har således förvandlats till en vanlig inkomst. Sammantaget har förbättringarna varit väsentliga. Därtill skall läggas att vårdbidraget enligt den proposition som nu är föremål för riksdagens behandling redan den 1 juli 1976 höjs från 105 procent av basbeloppet till 145 procent av basbeloppet och därefter successivt till 185 procent år 1980. Mot bakgrund av de faktiska förhållandena och då den inslagna vägen med relativt hyggliga bidrag och skattebeläggning motsvarar skatteutskottets principiella ställningstagande yrkas avslag på skrivelseförslagen. Vård av friskt barn är för övrigt heller aldrig avdragsgill.

Utöver frågan om indexreglerade skatteskalor vill flera motionärer och reseranter ändra på direktiven för skatteutredningen, och man vill också att riksdagen skall ställa sig bakom uttalanden som skall vägleda utredningen. Utskottet anser sig kunna instämma i en del av de yrkanden som ställts i de olika motionerna och reservationerna men anser detta vara onödigt, då det är självklara ting som ligger inom ramen för utredningens direktiv. Andra yrkanden kanske utskottet i dagsläget inte vill ställa sig bakom, men de ingår ändå självklart i det område som skall prövas av skatteutredningen.

Mot denna bakgrund och av vad jag tidigare sagt framgår att utskottsmajoriteten inte är beredd att föreslå riksdagen att fatta beslut om vad skatteutredningen skall syssla med, utan man bör överlåta åt utredningen själv att tolka sina direktiv eller bestämma sig för de nya frågor som utredningen önskar ta upp.

Jag har förut nämnt att vi tidigare i år har haft s. k. lottsituation om indexregleringen av skattesystemet. I reservationen 21 återkommer vårens fråga om differentierade arbetsgivaravgifter alltefter företagens bärkraft. Som jag också förut sagt kan jag inte tillmäta dagens beslut något större värde, men låt mig ändå erinra om hur hopplöst det begärda utredningsuppdraget skulle vara. Vad är exempelvis bärkraft? Är det nettovinsten? Vem skall bestämma om en avskrivning är berättigad eller inte? Hur gör man med hopsamlade vinster som så småningom blir handelsvara? Och om det är fråga om en omväxling av löner till arbetsgivaravgifter eller tvärtom, som man tror i en reservation av centerpartiets

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten.
m. m.*

ledamöter, skall då löntagarna ta ut högre löner av de arbetsgivare som lyckats få en lägre arbetsgivaravgift? Jag vet att invändningen mot mitt resonemang kommer att bli att det är just dessa problem som en utredning skall klara av. För min del tycker jag dock att man bör ge utredningar en någorlunda rimlig chans att klara av sina uppdrag, men det gör man inte i det här fallet.

Utskottet har enhälligt ställt sig bakom propositionens förslag att s. k. egenavgift inte skall utgå på de första 10 000 kronorna av årsinkomsten. En del ledamöter i utskottet har väl gjort detta litet motvilligt – och det kanske jag också har gjort – då en sådan här befrielse från arbetsgivaravgiften inte är särskilt rättvis företagare emellan. Man kan dock till nöds acceptera lösningen av praktiska skäl. Dels blir det lättare att hantera små inkomster av sådan art att de är gränfall mellan tjänsteinkomst och inkomst av rörelse, dels tillgodoses kravet från egenföretagarna att slippa betala arbetsgivaravgift för de inkomster som kanske i själva verket varit kapitalinkomster. Utskottsmajoriteten, som tidigare år gjort små medgivanden i den senare frågan, anser nu att kraven är tillgodosedda, varför man inte längre har något till övers för de yrkanden som framställts i betänkandets sista reservation.

Till slut, herr talman, vill jag något beröra vpk-motionen, som inte har kunnat följas upp med någon reservation, då partiet saknar ordinarie ledamot i utskottet. Enligt överenskommelse skall vpk:s motion ses som en helhet, där huvudvikten ligger vid slopad moms på livsmedel i stället för ändringar i skatteskalan. Då en sådan åtgärd innebär större skattebortfall föreslås höjningar av bolagsskatten och höjningar av progressionen genom ändrade skatteskalor och avtrappning av det s. k. äktamakeavdraget, så att detta inte utgår i höga inkomstlägen. Enligt utskottets beräkningar uppstår ändå på dessa transaktioner ett underskott på ca 800 miljoner kronor för statskassan. Det skall dock erkännas att det från vpk:s sida uttalats att man är beredd att höja andra kapitalskatter för att ta in dessa pengar. Dessutom kommer huvudparten av de 800 miljonerna kommuner och landsting till godo genom att de slipper erlægga arbetsgivaravgifter.

Skatteutskottet kan inte dela motionärernas uppfattning att en sådan åtgärd som slopande av mat-momsen nu skulle vara ofarlig och att kontrolltekniska och administrativa skäl skulle vara betydelselösa. Utskottets majoritet vidhåller uppfattningen att systemet med nolltaxa eller en sänkning av taxan för vissa varuslag inbjuder till skatteflykt. Utskottet har tidigare rekommenderat att matpriserna skall sättas ned via subventioner, om man särskilt önskar gynna den sektorn. Så har också gjorts, och den statliga subventioneringen av baslivsmedel uppgår nu till nästan hälften av hela skatteintäkten från mervärdeskatten på matvaror. Det betyder att man praktiskt taget betalar tillbaka hela skatten på de mest betydelsefulla livsmedlen och att en ytterligare befrielse i hög grad skulle gynna andra än låginkomsttagare. Detta är vpk medvetet om, varför man föreslår skärpt marginaleffekt i skatteskalorna.

Då lindringen av marginaleffekterna var ett av motiven för hela skatteomläggningen, är det ganska naturligt att utskottet inte kunnat ansluta sig till det paket som presenterats i motionen 1891.

Med det sagda ber jag, herr talman, att få yrka bifall till alla de förslag i betänkande nr 54 som skatteutskottets majoritet står bakom.

Herr MAGNUSSON i Borås (m) kort genmäle:

Herr talman! Herr Wörnberg började sitt anförande med att beklaga det jämviktssläge vi för närvarande har i riksdagen med 175 socialister mot 175 icke-socialister. Han visade med några exempel vilka utomordentliga besvärligheter detta skapar. Visst kan vi vara överens om att jämviktssläget medför en hel del problem. Det är naturligtvis ett problem att sitta vid regeringsmakten med 41 ä 42 procent av svenska folket bakom sig. Men det innebär också problem för oppositionen. För närvarande skriver t. ex. regeringen diktatoriskt direktiven till alla våra utredningar. Utredningsväsendet har stor betydelse i vårt land, och av den anledningen är det också utomordentligt viktigt att oppositionen får möjligheter att påverka de direktiv som skrivs. Det tycker jag inte är fel. alldenstund de båda blocken i dag är exakt lika stora.

Jag förstår inte varför man klagat över detta läge. Det finns ett mycket enkelt sätt att lösa problemet, nämligen att regeringen beslutar sig för att återigen fråga svenska folket hur Sveriges riksdag skall vara sammansatt för att den skall vara funktionsduglig. Det är enkelt att göra det genom ett nyval.

Sedan tar herr Wörnberg upp problemet med de indexreglerade skatteskalorna. Han menar att i ett inflationistiskt läge måste staten ha mera inkomster, och av den anledningen måste man ha kvar det nuvarande systemet, som innebär att skatterna ökar automatiskt. Ja, i varje inflationistiskt läge måste alla ha mera inkomster – staten, kommunerna, landstingen och framför allt de enskilda människorna. Men vad är det som inträffar här? Även staten kommer att öka sina inkomster i ett inflationistiskt läge, men utöver det kommer staten också samtidigt – på grund av kombinationen med den progressiva skatteskalen – att tillföras ett extra stort inkomsttillskott, vilket däremot varken landsting eller kommuner eller enskilda människor har möjlighet att åstadkomma, utan det blir i stället de som kommer att få betala kostnaderna. Det är detta som vi har reagerat mot och sagt, att det är nödvändigt att i stället införa ett system som kommer att reglera detta förhållande.

Herr MUNDEBO (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill kommentera bara en punkt i herr Wörnbergs anförande, nämligen det rätt långa avsnitt som rörde inflationsskydd i skattesystemet. Det handlade till en mindre del om frågan i sak och mera om den formella hanteringen i utskott och kammare. Herr Wörnberg menade att hälften av utskottets och kammarens ledamöter inte kände sitt ansvar, att de var glada över att sänka riksdagens anseende etc.

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten.
m. m.*

Det är en orättvis anklagelse. Vi är medvetna om att man bör söka undvika lottdragningar i frågor som förutbehandlats, men vi har ändå ansett att vi måste *nu* – inte i en motion väckt i januari nästa år och eventuellt behandlad i kammaren i november–december – ge vår mening till känna. 1972 års skatteutredning måste på allvar ta itu med arbetet på en mera permanent skattereform. Därför bör det redan nu klargöras, om frågan om inflationsskydd får behandlas i den utredningen.

Det är riktigt att 1975 års skattereform inte skulle ha fått det utseende den har enbart genom ett inflationsskydd i skattesystemet; reformen är alltför omfattande för det, och ett inflationsskydd är ju inte det enda inslaget i de skattereformer som vi måste ha. Men man skulle genom ett inflationsskydd kunna komma ifrån att inflationen automatiskt leder till större skatteuttag. Det är regering och riksdag som skall besluta om skatterna och om hur mycket pengar samhället skall få till de utgifter som finns.

Vi tror att riksdagen kan gå till beslut med ett bevarat anseende. Vi tror också att finansministern skall kunna skriva tilläggsdirektiv med ett bevarat anseende.

Herr JOSEFSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Herr Wörnberg uttryckte sin förvåning över att ett och samma parti dels kan uttala att man ville ha en låginkomstprofil på det kommande skatteomläggningsförslaget, dels kan framföra krav på en indexreglering. Det tycks som om herr Wörnberg skulle ha förslaget färdigt till hur en indexreglering skall utformas. Vad vi sagt i vår reservation är att vi anser att 1972 års skatteutredning bör kunna utreda möjligheterna att införa ett skattesystem med inbyggda bestämmelser som anpassar skatteuttaget till ett oförändrat penningvärde. Jag bedömer det på det sättet, att man kan göra en indexreglering av vissa delar av skattesystemet, så att man får en ganska tillfredsställande utformning. Huruvida detta är riktigt eller ej menar jag att 1972 års skatteutredning skall få möjlighet att pröva; vad vi har begärt här är en utredning för att försöka få frågan klarlagd.

Jag noterar med tillfredsställelse att herr Wörnberg uttalar en viss oro för systemet med arbetsgivaravgifter. Det är bara att beklaga att inte herr Wörnberg i år, när det förelåg ett alternativ för att täcka utgifterna i samband med justeringarna av skatteskalorna, är beredd att pröva ett nytt system som inte skulle höja arbetsgivaravgiften.

Herr Wörnberg ansåg att vårt förslag till omläggning av elenergiavgiften var intressant. Det förslaget är också ett försök att undvika att de arbetskraftsintensiva företagen drabbas på ett, som vi ser det, orättvist sätt.

Man kan naturligtvis diskutera om bolagsskatten är rättvis eller inte. Min uppfattning är att den del av vinsten som investeras i företaget skapar förutsättningar för bättre produktionsresultat i framtiden och därmed bättre underlag för en allmän standardstegring. Därför skall man

vara mån om att skapa dessa förutsättningar. Att regeringen själv också har ansett detta visas av de extra investeringsavdrag som vi har haft under en del av 1970-talet. En vinst är ju ett utslag av ökad lönsamhet, och när man tvingas skapa nya inkomstkällor får man försöka ta av den vinsten.

Beträffande vårt krav på en progressiv bolagsskatt sade jag att det är svårt att utforma ett sådant system. Men jag framhöll också att vi måste få ett rättvisare system för att ta ut bolagsskatt.

Av vad jag redan har sagt om arbetsgivaravgiften framgår att nu känner även socialdemokraterna en viss oro för dess konsekvenser. Vad vi från centern har begärt är en utredning, och jag anser att den skulle vara värdefull för att klarlägga vilka konsekvenser och vilken belastning arbetsgivaravgiften medför för företag av olika slag.

Herr BERNDTSON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Herr Wärnberg säger att redovisade nettovinster inte är kriterier för vinstbeskattning. Man får emellertid inte glömma att vpk vid flera tillfällen har krävt en särskild utredning om alla former av skattefusk och skatteflykt.

Beträffande talet om att vpk-förslaget innebär en skärpning av marginalskatterna vill jag påpeka att det i så fall gäller mycket höga inkomster, och det trodde jag inte att herr Wärnberg skulle rikta någon invändning mot.

Herr Wärnberg anför att ett slopande av matmomsen skulle gynna andra grupper än dem som bäst behöver gynnas. Jag är lika förvånad varje gång jag hör detta argument. Med samma logik skulle man ju kunna säga att prisstegringar är angelägna. Alla prishöjningar och höga matpriser missgynnar i första hand människor med låga inkomster, barnfamiljer och pensionärer – alla dem som får använda större delen av inkomsterna till livsmedel. Ett slopande av matmomsen menar vi därför är den för dessa grupper bästa skattepolitiska reformen.

När utskottet som skäl för att avvisa vpk-kravet om slopad livsmedelsmoms hävdar att subventionerna i vissa fall medför större sänkningar än slopad moms vill jag fråga herr Wärnberg: Hur många varor gäller det? Hur stor del av livsmedelskonsumtionen omfattas av dessa subventioner? Om utskottets skrivning skall ha någon mening måste det ges besked på dessa frågor. Jag vill också be herr Wärnberg tala om hur många länder som inte har differentierad moms med lägre procentsats på livsmedel. Om utskottets tal om erfarenheter från företagna resor skall ha någon mening krävs besked också på den punkten. Det som är möjligt i andra länder bör vara möjligt också i vårt land.

Herr WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag tror att herr Magnusson i Borås något har missförstått mig. Jag har inte alls klagat på att oppositionen vill ha något att säga till om när det gäller direktiven till utredningen – oppositionen är i sin

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

fulla rätt att motionera härom. Vad jag har anmärkt på är att den gör det två gånger om året, och det kanske blir flera gånger om året – vad vet jag. Om dessa lottssituationer kommer att gå emot varandra, så måste regeringen känna sig oförhindrad att inte bry sig om dem. Då visar riksdagen att den inte vet vad den vill. Vad jag hela tiden klagat över är att man inte nöjer sig med att lotta en gång om året i varje fråga och på så sätt markera sin inställning. Annars riskerar riksdagen att även regeringspartiet går till en motattack och börjar lotta. Det kan bli så att man förlorar lottningen i en fråga som man en gång har vunnit. Så har vi hittills inte velat göra, för jag anser att det är ett missbruk av den situation vi har i dag.

Jag tog i rätt kraftigt när jag talade om inflationen och då inte bara mot mera formella ting. Jag anser helt enkelt att ett inflationsskydd, i form av indexreglerade skatteskalor, skulle motverka strävandena att hindra inflationen. Hur menar ni som önskar ett inflationsskydd att det skall utarbetas om inte indexregleringarna som finns i dag skall följas?

I den skatteomläggning vi i dag håller på att besluta om höjs skatten för en person med en inkomst på 200 000 kronor. Om vi i stället hade haft ett index, som måste vara byggt på konsumtionsprisindex eller någonting sådant, skulle denne inkomsttagare ha fått en skattelindring på 10 000-tals kronor i stället för en höjning på 2 000. Indexreglering verkar på det sättet. En indexreglering har en höginkomstprofil. Om nu indexregleringarna skall sättas ur spel över 50 000, 100 000 eller 200 000 kronors inkomst, är det inte mycket med indexregleringar. Då måste ändå frågan varje gång den kommer upp här i riksdagen tas under omprövning såsom vi gör i dag. Därför fyller indexregleringen inte någon större uppgift.

Sedan kom man här in på vinsten i företagen och ansåg att den måste vara ett kriterium på ett bärkraftigt företag. Jag anser att det är fel. Vinst i företag trolas helt enkelt bort om det gäller fåmansbolag. Antingen tas pengarna ut i form av lön eller på något annat sätt. Det finns många andra sätt att välja på. Därför är inte vinst i ett aktiebolag kriteriet på om företaget är bärkraftigt, har ökad lönsamhet eller någonting sådant.

Till herr Berndtson skulle jag vilja säga att vårt skäl till att inte vilja slopa matmomsen är tekniskt. Jag tror inte att det går att klara en avskiljning av den sektorn från den övriga. När vi har varit ute i andra länder och undersökt momsfrågan, har vi fått den uppfattningen att de som har differentierade skatter självklart får finna sig i ett och annat svinn. Det vill vi inte göra här i landet.

Jag skall fortsätta att bemöta herr Berndtsons inlägg litet senare i debatten.

Herr MUNDEBO (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Wörnberg frågar hur vi menar att systemet med inflationsskydd skall utarbetas. Det är ju just den saken som skatteutredningen skall fundera över. Att överväga olika tekniska lösningar bru-

kar vara statliga utredningars uppgift. Men vi får inte ens skicka frågan till skatteutredningen.

Herr MAGNUSSON i Borås (m) kort genmäle:

Herr talman! Herr Wärnberg slog till reträtt när det gällde kritiken mot oppositionen för att vi kräver ändringar i direktiv till utredningar. Om man kräver ett hänsynstagande från oppositionen är det klart att vi på alla sätt kan tillmötesgå ett sådant. Men det borde då rimligen också krävas att regeringen visar större hänsyn när den skriver sina direktiv till utredningarna och tar litet mera hänsyn till vad oppositionen framfört i sina motioner, speciellt med hänsyn till det jämviktsläge som vi för närvarande har. Om herr Wärnberg kan få regeringen att göra det i fortsättningen, är jag ganska övertygad om att vi också kan resonera om sådana tekniska detaljer som dem han förde in i debatten i sitt senaste anförande.

Herr Wärnberg och jag är tydligen överens när det gäller arbetsgivaravgifterna. Jag tror också att, om man höjer arbetsgivaravgifterna på det sätt som denna proposition innebär, det alldeles säkert kommer att leda till prisförhöjningar. Jag tror inte att det blir möjligt att åstadkomma det hänsynstagande som erfordras när det gäller kostnadsläget i framtiden, utan det kommer alldeles säkert att påverkas av dåvarande förhållanden. Herr Wärnberg säger att vi inte skall ha dagens skatteskalor 1980. Det hoppas jag innerligt att vi inte skall ha, men vad vi varnade för i vår reservation och vår motion var att om man skärper marginalbeskattningen i mellaninkomstlägena och strax ovan på ett sådant sätt som för närvarande sker vid varje skatteomläggning, kommer man till sist i en omöjlig situation. Vi kan i alla fall inte mena att de höjningar av löner på 90 000 och 100 000 kronor, och även därutöver, som t. ex. staten och samhället betalar ut skall tas tillbaka till 100 procent. Det kan inte vara avsikten och det förmodar jag att varken herr Wärnberg eller någon annan menar att man skall göra. Det är därför nödvändigt att få en ändring.

Sedan påstår herr Wärnberg att herr Yngve Nilsson och jag skulle vara ansvarslösa eftersom vi inte är med och betalar räkningen. Vi betalar räkningen för sjukförsäkringsavgiftens överförande från de enskilda människorna till företagen, sedan är vi inte med längre. Men, herr Wärnberg, detta berör ju framtiden. Vi har krävt besparingar och jag är övertygad om att hela denna riksdag i fortsättningen kommer att få vara med om besparingar på budgeten för att man skall få det hela att gå ihop. Vi får diskutera olika möjligheter när budgeten för nästkommande år presenteras. Då får vi också lägga fram våra förslag liksom regeringen lägger fram sina.

Herr JOSEFSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Vi har begärt en utredning beträffande indexregleringen. Som jag ser det finns det möjligheter att utforma ett system som inte

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten.
m. m.*

totalt anknyter till konsumentprisindex. Jag skall inte gå in på detta utan det är, som herr Mundebo nyss sade, utredningens sak att ta sig an denna uppgift om riksdagen ger den rätt att göra det. Tvisten gäller framför allt huruvida skatteutredningen skall ha rätt att ta upp denna fråga eller inte. För närvarande har utredningen inte möjlighet att ta upp frågan, även om den skulle finna en framkomlig väg att lösa problemet.

När det sedan gäller vinstbeskattning av bolagen säger herr Wärnberg att man kan ta ut vinsten på olika sätt. Jag menar att den del som stannar i företaget skall man vara mån om, den innebär en stimulans av företagets utveckling. Om man däremot tar ut vinsten som lön beskattas denna efter den progressiva skatteskalen och på det sättet drabbas den av en ganska hög beskattning. Jag anser att det finns starka skäl, inte minst mot bakgrund av det resonemang som förs i reservationen, att verkligen försöka att i större utsträckning lägga skatten där det verkligen finns en vinst och en bärkraft. Ingen kan förneka att det företag som redovisar en stor vinst också har möjligheter att bära en större andel av kostnaderna för vårt samhälle.

Herr BERNDTSON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Herr Wärnberg ser svårigheter i att fastställa vad som är livsmedel, om man skulle befria livsmedel från mervärdeskatt, men jag har svårt att förstå att det skulle vara ett oöverkomligt problem. Vad som är livsmedel fastställs i en rad andra sammanhang både när man studerar prisutveckling och mycket annat. Vi har för övrigt i våra motioner preciserat vad vi anser vara sådana livsmedel som skulle undantas från beskattning.

Herr Wärnberg säger att skälen för avstyrkandet är tekniska. Det skulle bli svinn, hävdar han. Jag upplever detta som ett nytt argument och eftersom herr Wärnberg lovade komma igen med ytterligare kommentarer till vår motion skulle jag vara intresserad av att han förklarade på vilket sätt detta svinn skulle uppstå.

Låt mig slutligen säga att avskrivningsreglerna för bolagen naturligtvis måste ändras. Det är ett krav som vi från vpk vid flera tillfällen har framfört.

Herr WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Låt mig börja med herr Berndtson och säga att jag har inga som helst svårigheter att fastställa vad som är matvaror eller inte matvaror. Däremot tror jag att det kommer att uppstå rätt stora svårigheter för dem som skall ta ut de olika skatterna, inte därför att de inte vet skillnaden, utan därför att det kommer att säljas mycket annat som matvaror. Det är andemeningen i vad jag sagt om svinn.

Så vill jag upplysa om att de livsmedel som i dag har subventioner som motsvarar matmomsen är de s. k. tunga livsmedlen, som vi har prisstopp på. För övrigt står det i vpk:s egen motion att allteftersom

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

inkomsten stiger ökar konsumtionen av matvaror, kanske t. o. m. dyrare matvaror. Skattelättnaden i kronor räknat stiger då med inkomsten, och därför vill vpk ha en skattesärpning på andra håll för att kompensera detta.

Så till herr Magnusson i Borås. Vi talar om helt olika ting när jag säger att ni håller på att fördärva riksdagens anseende. Jag har aldrig förmenat er att verka för att regeringens olika direktiv skall se ut på det ena eller andra sättet. Vad jag tycker är fel är att ni, när ni får avslag, kommer tillbaka en vecka, 14 dagar eller en månad senare med ett nytt förslag i förhoppning att ni förr eller senare skall vinna en lottning. Så kan man inte hålla på därför att då fördärvar man riksdagens anseende. Vi har aldrig hittills gjort någon sådan motattack om vi förlorat en lottning.

Jag hävdar fortfarande att moderata samlingspartiet inte vill betala notan för de direkta skattesänkningarna på skatteskalorna. Det fattas för närvarande 1 800 miljoner kronor och ytterligare 1,5 miljarder kronor den dag avdragsrätten för sjukförsäkringsavgiften skall betalas.

Vad är egentligen en indexreglering värd, herr Josefson, om den inte skall bygga på de index vi i verkligheten har? Skall vi hitta på en indexreglering som är olika för den som tjänar 200 000, 100 000 och 50 000 kronor? En indexreglering måste väl ta hänsyn till penningvärdförändringen, och den måste vara lika för alla inkomsttagare. Gör man inte så är en indexreglering ingenting värd. Då tvingas man att göra om den varje år. I så fall kan vi lika gärna ha den ordning som vi har för närvarande.

Herr talmannen anmälde att herr Magnusson i Borås anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Herr BOHMAN (m):

Herr talman! I ett anförande för någon vecka sedan gjorde fru tredje vice talmannen Nettelbrandt gällande, att dagens prisstegringar drabbar medborgarna och inte minst låginkomsttagarna hårdare än skatterna.

Jag skall inte försöka gradera vilket som är värst, prisstegringar eller skattehöjningar. Den ena företeelsen är ju delvis en följd av den andra. Men vad som är väsentligt, det är att politiken nu helt inriktas på att få prisstegringarna under kontroll.

Inflation är ett samhällsont. Den slår hårdare mot den fattige än mot den rike. Pensionären och småspararen är särskilt utsatta. I dag ger räntan inte ersättning för kapitalförstöringen. Räntan beskattas dessutom. Flera års sparande kan ätas upp av ett enda års inflation. De stora kapitalägarna, som har sina pengar placerade i fastigheter och värdepapper, de klarar sig nog. Men den vanlige medborgaren – våra svenska familjer – upplever hur levnadsstandarden nära nog automatiskt urholkas.

Varje månad kan svenska husmödrar konstatera hur pengarna i börsen eller plånboken förlorar i värde. Hushållens vanliga förbrukningsartiklar,

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

nästan allt det som vi dagligen rör oss med, och den stora klump som hyrorna utgör ökar oavbrutet.

Inflationen har en egen inneboende dynamik. Den förökar sig själv. Prisstegringsvågen skapar inget motstånd mot nya prisstegringar. Där-
emot skapar den ett naturligt behov hos alla som drabbas därav att försöka skydda sig, att kompensera sig, genom höjda löner eller nya och ökade subventioner.

Men höjda löner som skall täcka de prisstegringar som redan inträffat eller som man förväntar sig skall komma nästa år späder ytterligare på kostnadsutvecklingen. Lönehöjningar som ligger över produktivitetsutvecklingen i samhället slår tillbaka mot hela samhället. Kostnaderna stiger. Priserna stiger. Inflationen blir bara värre. I sin tur utlöser detta nya kompensationskrav, som ger inflationshjulet ännu snabbare rotation.

”Ingenting kan mera effektivt bygga upp en fortsatt rullande inflation än tendensen i lönerörelserna att kompensera sig också för väntade penningvärdeförsämringar” – har herr Helén framhållit. Han har naturligtvis rätt. ”Inte heller för löntagarna kan en accelererad kapploppning mellan löner, priser och skatter vara meningsfull.” Det är också ett uttalande av herr Helén. Han har naturligtvis rätt även i det hänseendet. Det är ingenting nytt som herr Helén har konstaterat. Det är helt enkelt ekonomiska naturlagar, som jag i debatt efter debatt i likhet med andra ansvariga politiker har hänvisat till.

Under den senaste tolv månadersperioden låg uppgången i konsumentprisindex i storleksordningen 12 procent, trots att vi har subventionerat vissa livsmedel. I verkligheten var alltså inflationen ännu högre. Det framgår bl. a. av nettoprisindex, som anger en stegring av ungefär 14 procent. Subventioneringen av livsmedelspriserna får vi ju under alla förhållanden betala. Inte på prissidan utan i form av högre skatter än vad vi annars skulle ha behövt räkna med.

Inflationsprocessen är dessutom ägnad att urholka förtroendet för statsmakterna och respekten för de politiker som ytterst bär ansvaret för penningvärdet. Världsinflationen kan därför få allvarliga konsekvenser för folkstyret. Historien ger oss upprepade exempel på hur samhällen har brutits ned genom att de ansvariga inte har kunnat garantera penningvärdet. Det är i pengar som allas våra arbetsinsatser mäts. Det är pengarna som utgör resultatet av allas vår möda. Det är samma pengar som vi använder för att kunna äta, för att kunna bo och leva. När pengarna förlorar i värde, drabbas hela folket. Att bekämpa inflationen är alltså en nationell angelägenhet.

Det allra viktigaste syftet med den s. k. Hagaöverenskommelsen har dess tillskyndare påstått vara att skydda penningvärdet. Jag har redan tidigare kritiserat Hagauppörelsen, därför att den verkligen inte utgjorde ett program som innebar – som det har brukat heta – ”spjärntag” mot inflationen. Uppörelsen redovisade inga som helst konkreta åtgärder – endast en förväntning om att löntagarna i den kommande avtalsrörelsen 1975 skulle ta hänsyn till den skatteomläggning som skatte-

utredningen förordad; något som löntagarorganisationerna också har ut-
fäst sig att göra.

Om det är sådant som skall betecknas som "spjärntag" mot inflationen,
då har man inte stora anspråk på begreppet "spjärntag". Och inte heller
vittnar det om någon insikt om hur stort och svårt inflationsproblemet
är. Och hur bedömer man i dag de krav på löneökningar på mer än
20 procent som har framförts? Det borde stå klart för var och en – LO:s
egen ekonom herr Odhner har ju själv sagt det – att om sådana lönekrav
genomdrivs kommer inflationen att få ytterligare bränsle.

Låt mig emellertid redan i detta sammanhang klart deklarera att jag
kan förstå löntagarorganisationerna. Det är deras uppgift att tillgodose
sina medlemmars intressen. Det är deras uppgift att verka för att lön-
tagarna får sin rättmätiga andel av resurstillväxten i samhället och att
de inte drabbas av konsekvenserna av den fortgående penningvärdeför-
sämringen.

Uppgiften att svara för penningvärdet ligger hos statsmakterna. Det
är regering och riksdag som skall vidta de åtgärder som behövs för att
skapa ett stabilt penningvärde, att med andra ord se till att det klimat
inom vilket lönerörelsen utspelas blir sådant, att arbetstagarnas krav kan
tillgodoses utan men för hela samhällsekonomin och ytterst för dem
själva.

Jag sätter inga frågetecken för själva matematiken bakom LO:s lö-
nebud. En genomsnittlig heltidsarbetande LO-medlem har i dag en års-
inkomst på mellan 35 000 och 40 000 kronor. Med det nu aktuella skat-
teförslaget blir marginalskatten 57 procent. Av varje ny hundralapp får
arbetstagaren alltså behålla 43 procent. LO har begärt en direkt löneökning
på drygt 15 procent. Detta skulle ge den genomsnittlige LO-medlemmen
5 600 kronor mera. Efter skatt får han behålla 2 400 kronor. 3 200 kronor
går alltså omedelbart bort i skatter. Ökningen av nettolönen jämfört med
i år skulle, om man tar hänsyn till detta, ligga på omkring 9 procent.
Därutöver skulle löntagaren från årsskiftet få en viss sänkning av den
direkta skatten genom det förslag som vi nu diskuterar här i kammaren.
Det skulle avsevärt förbättra hans situation, om det inte förhöll sig så,
att kommunalskatterna också kommer att väsentligt höjas. Den genom-
snittliga kommunalskattehöjningen torde ligga på omkring 1:20 eller 1:30
kronor.

Den sammanlagda förbättringen för vår arbetstagare skulle alltså uppgå
till ungefär 12 procent nästa år. Det låter väldigt bra, men då har ingen
hänsyn tagits till prisstegringarna. Om det verkliga utbytet av allt det
som nu håller på att ske – den s. k. reella lönehöjningen – skulle bli
3 procent som LO har begärt, då förutsätter detta att prisökningarna
nästa år stannar vid 9 procent. Under den senaste tolv månadersperioden
har – som jag nyss sade – konsumentprisindex gått upp med 12 procent.
Mellan genomsnittslägena för kalenderåren 1973 och 1974 uppskattas
höjningen till 9,8 procent och mellan genomsnittslägena för 1974 och
1975 till ca 11 procent. Den genomsnittliga prisökningen blir – som kon-

Nr 133

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

junkturinstitutet framhåller – "betydligt större än prisökningen under årets lopp". För åren 1974 och 1975 sammantagna skulle detta innebära en penningvärdoförsämring på över 20 procent. Då har man ändå inte räknat med lönekrav av den storleksordning som nu diskuteras, alltså omkring 20 procent och däröver.

Min redovisning av dessa fakta leder alltså fram till slutsatsen att det – för att uttrycka sig försiktigt – finns högst betydande risker för att det nya avtalet, när det väl är träffat, trots de höga nominella lönekraven inte kommer att visa sig räcka till för att täcka de prishöjningar som kommer att inträffa. Det skulle alltså inte bli fråga om någon reell löneökning på 3 procent, som LO har hoppats.

Inflationen kommer nämligen att ha tillförts ytterligare bränsle. Kapplöpningen mellan löner, priser och skatter kommer att fortsätta. För vanligt folk – även för dem som inte är särskilt ekonomiskt skolade – är det nog i dag alldeles uppenbart att om man måste begära en löneökning på över 20 procent för att öka köpkraften med 3 procent, då måste någonting ha gått alldeles snett. Jag tror också att 90 procent av svenska folket har fullt klart för sig, att sådana företeelser verkligen inte bidrar till att stabilisera vårt penningvärde. Om man genomför löneökningar av den storleksordningen och också tar hänsyn till inflationen utomlands kommer det att få verkningar på den svenska marknaden som leder till att prisstegringen nästa år ligger betydligt högre än vad konjunkturinstitutet och myndigheterna här hemma har räknat med.

1975 års avtalsrörelse kan efter de inledande framstötarna befaras bli både besvärlig och utdragen. I och för sig är detta oroande. Finansminister Gunnar Sträng brukar säga, om jag inte minns fel, att de segslitna löneförhandlingarna under första halvåret 1971 utgjorde en av de viktigaste orsakerna till att den ekonomiska avmattningen i början av 1970-talet blev så kraftig och varade så länge. Att avtalsrörelsen kan ha varit en bidragande orsak, kan jag hålla med om. Men det var långtifrån hela förklaringen, som bekant.

En lång avtalsrörelse är inte desto mindre besvärande för hela det ekonomiska klimatet. Årets avtalsrörelse underlättas verkligen inte av att de ekonomiska utsikterna utomlands i dag är betydligt dystrare än de var för bara några månader sedan. Ett antal färskas tidningsklipp är belysande. På en och samma dag presenterades EG-kommissionens varningar för sämre tider, OECD:s prognoser om lägre tillväxt, förutsägelser om en alltmer tillspetsad kris inom bilindustrin och statistiska centralbyråns konstaterande att priserna i Sverige på ett år ökat med mer än 12 procent. USA befinner sig i ett besvärligt nedgångsskede. EG förutser inget utrymme för höjd levnadsstandard under de närmaste åren. Förutsägelseerna för den svenska exportutvecklingen har blivit alltmera negativa. Det finns risk för att den stimulans för hela den svenska ekonomin som en god exportkonjunktur skulle utgöra och som konjunkturinstitutet också har att räkna med i sina prognoser kommer att utebli eller i varje fall bli mera begränsad än vad man hade räknat med. Om vi skall kunna

undvika stagnation och en ny sysselsättningskris i Sverige, kan vi alltså behöva stimulera den inhemska efterfrågan. Och då får vi inte stirra oss blinda på budgetsaldon på samma sätt som regeringen gjorde 1971 och 1972. Konsekvenserna för den svenska hemmamarknadsindustrin kan i så fall bli utomordenligt allvarliga.

Herr talman! Hagauppgörelsen var inget "spjärntag" mot inflationen. Vi har sagt det förut, och vi upprepar det. Det som skett i avtalsrörelsen visar att vår kritik var berättigad. Dagens skatteomläggning är, om man vill se den som ett led i en verkligt kraftfull antiinflationpolitik, ungefär som att spotta i havet. Vårt gamla skattesystem har fortfarande samma förödande konsekvenser för lönematematiken som tidigare. Även om vi just nu justerar marginalskatterna, blir det ingen ändring i sak. Skatterna är och förblir själva motorn i den svenska spiralen: skatter – priser – löner.

Jag är alldeles övertygad om, herr talman, att vårt lands medborgare upplever dagens läge på det sätt jag här har beskrivit. Och om det är på det sättet att de tycker och tänker så, finns det anledning att vidta betydligt mer drastiska åtgärder för att i varje fall försöka komma till rätta med inflationsutvecklingen eller att åtminstone dämpa prisstegringarna. Det är en god regel i vårt land att politiker inte skall blanda sig i avtalsrörelser. Förra året och i år gjordes vissa avsteg från den principen genom skatteomläggningarna. Och i och för sig var de avstegen motiverade. Vad man än tycker om Hagauppgörelsen, bör detta sägas.

Men risken för en fortsatt penningvärdeförsämring är i dag större än tidigare, och då kan inte statsmakterna bara sitta med armarna i kors och registrera vad som sker. I dagens första anförande i denna debatt strök herr Josefson under detta liksom också alla partiers ansvar för utvecklingen.

Låt mig därför, herr talman, i allra största korthet utveckla vad jag tycker att statsmakterna just nu bör göra. Det är inget, finansminister Gunnar Sträng, i alla detaljer färdigt förslag jag presenterar, utan det är en skiss till ett handlande som kan leda till att vi får prisutvecklingen under kontroll.

1. LO har förklarat sig eftersträva en verklig förbättring för sina medlemmar – alltså en ökning av deras reella köpkraft – med 3 procent nästa år. Också Arbetsgivareföreningen har uttalat att en köpkraftsökning av denna storleksordningen bör vara möjlig. I det avseendet föreligger alltså överensstämmelse i uppfattningarna. Konjunkturinstitutet har räknat med att konsumtionen nästa år skulle kunna öka med 2 procent. De reala disponibla inkomsterna skulle enligt konjunkturinstitutet kunna ligga på 3 procent. Det är samma tal som de andra parterna angivit. Därför har jag tagit fasta på siffran 3 procent. Det bör alltså vara ett rimligt mål för att öka hushållens köpkraft. Jag tycker att det är berättigat att vi gemensamt strävar mot det målet.

2. Statsmakterna – dvs. regering och riksdag – bör därför för 1975

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

ställa sig som garantier för en ökning av reallönerna efter skatt av denna storleksordning.

3. I gengäld bör statsmakterna kräva betydligt större återhållsamhet på lönesidan än den som kommit till uttryck i de nu framförda kraven. "Det finns utrymme för en reallönehöjning inom den ram som LO angav", skrev Arbetarbladet nyligen. "Den viktigaste ambitionen måste vara att åstadkomma en sådan," – dvs. en reallönehöjning – "inte att i och för sig pressa upp lönesummor som bara är inflationspengar", fortsätter tidningen Arbetarbladet.

Regeringen har föreslagit att arbetsgivarnas socialförsäkringsavgifter skulle öka med 4,1 procentenheter. Vi moderater har gått med på en höjning av arbetsgivarbelastningen med 2,7 procentenheter. Den lönekostnadsökningen är ofrånkomlig, vilket av de här måtten man än tar. Från löntagarsidan har också framförts krav på satsningar för speciella lönegrupper, bl. a. ett låglönepåslag som skulle motsvara en kostnadsökning på 2,8 procent. Utrymme för de satsningarna – alltså både höjningen av arbetsgivaravgifterna och låglönepåslaget – måste ingå i avtalsrörelsen.

Slutsatsen blir att de nominella lönekostnadsökningarna under 1975 med beaktande av de här faktorerna bör begränsas, så att deras effekter på den inhemska prisutvecklingen kan stanna vid högst 2 å 3 procent, för att ange ett visst mått.

4. Den statliga garantin för en reell nettotjänstförbättring på 3 procent bör åstadkommas genom att staten åtar sig att justera ner skattebelastningen så, att målet kan nås. Här kan man operera med både direkta och indirekta skatter. En justering av uttagsprocenten är möjlig då det gäller den direkta skatten, exempelvis vid halvårsskiftet. Vilka justeringar som kan behövas kommer ju att bero på den faktiska prisutvecklingen under första hälften av 1975. Sedan kan de här åtgärderna på direktkattesidan behöva kompletteras med justeringar av mervärdeskatten senare under vårens eller höstens lopp.

5. Vår svenska inflation påverkas också av inflytelser från utlandet; det är ju alldeles obestridligt. Konjunkturinstitutet har räknat med att ungefär hälften av vår inflation i år beror på internationellt bestämda priser. Det är sant. Däremot vore det osanning, om man därutöver ville göra gällande att vi inte hade någon möjlighet att begränsa de utländska prishöjningarnas genomslag på den svenska prisnivån. Men skall vi kunna göra det, förutsätter det att vi verkligen kan genomföra en inhemsk stabiliseringspolitik av ungefär det slag som jag har skisserat och samordna den stabiliseringspolitiken med växelkursanpassningar som motsvarar våra inhemska stabiliseringspolitiska strävanden. Ju bättre vi lyckas här hemma, desto större möjligheter har vi att göra en sådan anpassning. En sådan uppskrivning av kronan i förhållande till utländska valutor utgör i själva verket en logisk ekonomisk följd av en klok inhemsk politik. Kan vi genom en lugn avtalsrörelse undvika alltför stora kostnadsökningar för exportindustrin, är en häremot svarande uppskrivning av kro-

---

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

nan eller mera automatiska anpassningar av kronan inom ramen för den rörliga växelkurspolitiken att betrakta som fullt konsekventa åtgärder – eller hur, herr Sträng?

Hur stora sådana växelkursförändringar bör vara kan vi naturligtvis inte diskutera här i riksdagen, och det beror dessutom på hur vi lyckas i våra ansträngningar. Och vi kan inte heller här diskutera vilka konsekvenser det kan bli för den svenska räntenivån. Sådana ting hör inte hemma i parlamentsdebatten. Men en sak bör naturligtvis slås fast, och det är att ett program av det här slaget inte försvårar det nödvändiga internationella samarbetet på valutapolitikens område, vilket vi måste sträva efter. Det ligger klart i svenskt intresse att vi kan åstadkomma ett bra samarbete.

Sådana här åtgärder skulle vidare minska spännvidden mellan lönsamhetsutvecklingen i exportindustrin och på hemmamarknaden. Den spänningen har ju ibland betraktats som ett hinder för en solidarisk lönepolitik. Man skulle då inte behöva tillgripa åtgärder av det slag som de tvångsvisa investeringsfundsavsättningarna utgör. Den politik jag talar om här skulle alltså underlätta den solidariska lönepolitiken, både för arbetstagarna och för näringslivet. De påfrestningar som den har inneburit för vissa branscher, exempelvis textilindustrin, skulle minska.

6. Den här skisserade lösningen förutsätter naturligtvis också en stark prisåterhållsamhet inom näringslivet. Och jag vill påminna finansminister Gunnar Sträng – om han nu har glömt bort det, vilket jag inte tror att han har gjort – om att han själv i mitten av 1960-talet tog initiativet till en manifestation av hela det svenska näringslivet om frivillig prisåterhållsamhet. Kooperativa förbundet, Lantbruksförbundet, Köpmannaförbundet, Handelskamrarnas nämnd, Industriförbundet, Grossistförbundet och Hantverks- och industriorganisationen gjorde då ett gemensamt uttalande om att alla ansträngningar från deras medlemmars sida borde göras för att – och jag citerar – ”undvika penningvärdedförsämring med dess sociala och ekonomiska konsekvenser för konsumenter och näringsliv samt för vår internationella konkurrenskraft”.

7. Regeringen bör alltså snarast med hjälp av tillgänglig sakkunskap – och sådan står ju verkligen till regeringens förfogande – dra upp riktlinjerna för ett nationellt stabiliseringsprogram och, när det väl är gjort, skyndsammast möjligt ta upp förhandlingar på en stabiliseringspolitisk konferens med alla berörda parter om möjligheterna och förutsättningarna för att förverkliga ett sådant program.

Det är naturligtvis inte möjligt att bibehålla en pris-, löne- och skattepolitik av det här slaget under någon längre tid. Uppgörelsen bör därför i första hand gälla år 1975, allt i förhoppning om att världskonjunkturen och världsekonomin skall komma in i sådana banor att vi sedan kan återgå till mera normala, fria avtalsförhandlingar. Om fortsatta åtgärder kan behövas efter 1975 får vi överväga senare. Men det andrum som vi på detta sätt skulle skapa bör utnyttjas till att forcera en mer genomgripande förändring av vårt skattesystem. Vi behöver ett skattesystem

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

utan de nuvarande inflationsdrivande faktorerna.

Slutligen, herr talman, den fråga som kanske flera ställer sig: Vad kostar nu det här? Ja, det beror ju på vilka jämförelser och utgångspunkter man har. Jag har redan påmint om att konjunkturinstitutet räknat med en treprocentig ökning av hushållens reala disponibla inkomster under 1975. Mitt förslag innebär inte att den privata konsumtionssektorn skall tillföras mera. Ur samhällsekonomisk synvinkel får det som jag föreslår alltså samma konsekvenser som konjunkturinstitutet har tänkt sig.

Och jag har inte skisserat någonting som kommer att leda till ökade vinster i näringslivet, om man nu är rädd för sådant, och det är man ju på sina håll. Jag har inte föreslagit någonting som innebär någon väsentlig omfördelning av samhällets tillgångar. Vad jag har skisserat är helt enkelt ett program mot en förödande inflation.

Vi behöver ett sådant program nu. Jag är – det upprepar jag – alldeles övertygad om att svenska folket i dag är medvetet om de skrämmande konsekvenserna av en fortsatt inflationistisk prisutveckling och om att löntagarna själva aldrig kommer att kunna hinna med om kapplöpningen mellan priser, skatter och löner får fortsätta på det sätt som fallet har varit. Det finns alltså i dag psykologiska förutsättningar för krafttag av det här slaget. Regeringen bör vidta sådana.

Herr MUNDEBO (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Bohman framhöll bl. a. att Hagaöverenskommelsen inte var något program mot inflationen – att det inte var något spjärntag mot inflationen. Det är inte något heltäckande program och har aldrig utgetts för att vara det. Det fordras fler spjärntag än så för en effektiv kamp mot inflationen.

Men på ett par punkter var och är överenskommelsen betydelsefull utöver det som skatte- och pensionsreformen betyder för de enskilda människorna. Den betydde att två partier var beredda att inte bara besluta om två reformer utan också att betala dem, och det är viktigt i en situation av stark inflation. Vad gör då herr Bohman när vi i dag och i morgon beslutar om reformer som tillsammans kostar 8 miljarder? Bara till en del medverkar han till finansieringen av dessa två reformer. Det är knappast någon kamp, några spjärntag mot inflationen. Det är snarare en insats för att stimulera fortsatt inflation, och på den punkten är moderata samlingspartiet ensamt bland i riksdagen företrädda partier.

Då herr Bohman nu skisserar ett handlingsprogram är jag med på en del av punkterna, men jag saknar den väsentliga viljan att finansiera två så omfattande reformer. Ett inslag är bra, och det är den stabiliseringspolitiska konferensen, då partier och organisationer tillsammans skulle kunna resonera om ett program. Jag tror faktiskt att det är en bättre väg att vid en sådan konferens tillsammans resonera om hur ett program skall se ut än att partier talar om för förhandlande organisationer hur de skall hantera förhandlingarna.

Herr BOHMAN (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall inte ta upp en debatt med herr Mundebo. Jag vill bara konstatera vad jag trodde att alla visste, nämligen att de ekonomiska utsikterna för nästa år redan i dag kan bedömas vara sådana att vi behöver sätta in stimulerande åtgärder. Om vi tillgriper dem redan nu eller om vi gör det något senare har ingen betydelse för penningvärdeförsämringen.

Det avgörande för min kritik mot Hagaöverenskommelsen var att den inte innebär det "spjärntag" mot inflationen som dess tillskyndare har gjort gällande och att det nu fordras helt andra och mera konkreta åtgärder för att vi skall kunna råda bot på penningvärdeförsämringen.

Herr finansministern STRÄNG:

Herr talman! Jag utgår från att kammaren håller mig räkning för om jag inte tar upp utskottsbetänkandet i dess olika detaljer och ägnar någon längre tid åt att diskutera det. Jag behöver det framför allt inte efter det att utskottets talesman herr Wörnberg så utförligt har redovisat utskottets uppfattning och bemött de olika reservationernas innehåll.

Jag skulle emellertid vilja peka på en sak som jag tycker är värd att understryka i utskottets skrivningar. När man i utskottet avvikit från Kungl. Maj:ts proposition och gjort kompromissuppgörelsen i avseende på avdrag för sjukförsäkringsavgift genom maximering till 500 kronor har man konstaterat att detta avdrag medför en extra belastning på statskassan med 900 miljoner. Och det heter i utskottsbetänkandet: "Utskottet anser att detta inkomstbortfall måste kompenseras, vilket exempelvis kan ske genom inkomstförstärkningar under åren 1976 och 1977 eller genom beaktande vid prövning av förslag från 1972 års skatteutredning beträffande beskattningen av 1976 års inkomster."

Jag kan väl säga att med den skrivningen från utskottets sida är skillnaden i och för sig mellan regeringens proposition och utskottets betänkande inte så uppseendeväckande stor. Vi har ju hela tiden drivit den uppfattningen, att skall man kosta på sig någonting mer bör man också anständigtvis redovisa en kostnadstäckning för merutgifterna. Det har utskottet gjort nu, och det har accepterats av centerpartiet och folkpartiet, medan däremot moderata samlingspartiet – inte alls överraskande – har ställt sig utanför med hänsyn till sina principiella uppfattningar om att det är egentligen inget sammanhang mellan inkomster och utgifter längre i den statliga budgeten. Det var det ju förr i världen, men enligt modern moderat terminologi har man på ett enligt min mening mycket lättsinnigt och överraskande sätt mälat sig fri från det sammanhanget, och det framgick även av herr Bohmans senaste inlägg.

Vad herr Bohman sagt kan naturligtvis vara värt en dialog, och jag skall väl också bemöta honom. Men jag vill säga några ord i anledning av den tidigare debatt som vi har avlyssnat här i dag. Den har ju rört sig mycket om de reservationer som har med indexregleringen att göra. Jag tror att jag enklast skulle kunna förklara våra skilda uppfattningar

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

på den punkten genom att säga att en indexreglerad skatteskala passar det moderata samlingspartiets och folkpartiets målsättning för skattepolitiken väsentligt mycket bättre än vad målsättningen för regeringspartiets skattepolitik gör. En indexreglerad skatteskala tar större hänsyn till de högre inkomstagarnas ekonomiska situation när det gäller beskattningen och skattebördan. En icke indexreglerad skatteskala med möjligheter att anpassa det utrymme som till äventyrs kan finnas för skattesänkningar ger ju andra möjligheter att ta hänsyn till en mera socialt betonad skattepolitisk utformning. Där är det en grundläggande och väsentlig skillnad mellan hur mitt parti ser på den skattepolitiska målsättningen och hur moderata samlingspartiet – och jag är beredd att säga även folkpartiet, så länge man där vidhåller idén om den indexreglerade skatteskalan – ser på målsättningen.

Nu kanske en och annan undrar var centerpartiet hamnar. Ja, centerpartiet talar i denna fråga med två tungor. Där säger man sig ha intresse av att ta hänsyn till de lägre inkomstagarna när man utformar den framtida skattepolitiken. Den uppfattningen föreställer jag mig kommer till uttryck i skatteutredningens betänkande, som jag inom den närmaste tiden kommer att ta del av. Jag har hört så mycket från utredningens kansli att jag fått det intrycket att centerpartisterna på den punkten i stort sett tycks vara ense med mina partivänner. Men samtidigt har man i centerpartiet av någon underlig anledning fastnat på indexskalan. Detta är för mig en alldeles omöjlig situation. Herr Wärnberg frågade ju också hur detta kunde gå ihop. Den enkla förklaringen är att det inte går ihop. Vill man sitta på två stolar samtidigt, så hamnar man mitt emellan. Det är just vad centerpartiet har gjort nu, om man har några anspråk på logik i sitt utspel i denna fråga.

Herr Josefson sade att det där får man väl ändå klara i en utredning. Nej, det är ingen utredningsfråga – och kan aldrig vara det. Här är det ett antingen – eller i synsättet på den skattepolitiska målsättningen för framtiden. Och där borde centerpartiet naturligtvis i klarhetens intresse välja stol och inte försöka sitta på två stolar.

När jag sedan lyssnade på herr Magnusson i Borås konstaterade jag att vad han sade i och för sig inte innehöll så mycket överraskande nytt. Det var de vanliga jeremiaderna över skattebördan. Och när man hör de tongångarna från den borgerliga oppositionen i dag gör man alltid den reflexionen, att även om talet inte precis fastnar i halsen på herr Magnusson borde han väl ändå ta det litet försiktigare med de jeremiaderna. Efter det senaste valet har ju även herr Magnussons partivänner i landstingskommuner och primärkommuner fått ta ett politiskt ansvar och endossera förslag om skattehöjningar med bortseende från vad man tidigare så energiskt hävdade, nämligen att det där med skattehöjningar behöver man egentligen inte hålla på med. På det kommunala planet, där moderaterna nu på sina håll är tvingade att sitta med ett ekonomiskt ansvar, får man nu tänka om. Och där tänker man om. Jag skall väl hedra moderaterna för det. Men det vore naturligtvis mycket bättre om

man nu från sina egna partierfarenheter på det kommunalpolitiska området lade på en något annan skiva på grammfonen. När man försöker dra de gamla argumenten om skattebördan och vilka möjligheter det i själva verket finns att bli av med den.

Herr Magnusson tog bl. a. upp frågan om prisstegringarna, och det var också ett av de stora inslagen i herr Bohmans inlägg. Jag skall gärna försöka mig på ett svar i den frågan. Man får aldrig glömma vad som är prisstegringens orsaker. Man kan beklaga den. Herr Bohman gjorde en analys av inflationens destruktiva verkningar i olika avscenden, och jag kan skriva under den analysen. Den är lätt att göra, och den är ganska odiskutabel. Men förr eller senare kommer man ju ändå fram till frågan: Var ligger botemedlen? Herr Bohman skisserade ett botemedel som inte har så mycket att göra med den verklighet vi nödgas leva i. Men låt mig fortsätta diskussionen om prisutvecklingen!

Det är uppenbart att det finns krafter i prishöjande riktning som har internationellt ursprung, och ingen nation har kunnat undgå att ta konsekvenserna av dem. Prisstegringen är delvis en följd av att energin, som är motorn i all samhällsutveckling, blivit tre fyra gånger dyrare. Jag är medveten om att människorna anser att man bör försöka kompensera sig för denna prishöjning. Sakligt och förståndsmässigt finns det inga möjligheter att göra det. Om 250 miljarder svenska kronor – för att räkna i svensk valuta – skall slussas över från den industriella världen till ett begränsat antal oljeproducerande länder nu och i framtiden – den siffra jag nämnde avser år 1974 – så får man givetvis avstå från åtskilligt av vad som i annat fall skulle vara levnadsstandard och utvecklingsmöjligheter i vårt land och i andra industrialiserade länder. Om man inbillar sig att detta är någonting man bör kompensera sig för – och jag är medveten om att det är en vanlig uppfattning i vårt land – innebär det bl. a. att man sätter ytterligare skruv uppåt på inflationen.

Det har gjorts ett utspel i avtalsrörelsen – vi får konstatera detta. Var avtalsrörelsen slutar är det ingen som vet. Jag kommer kanske tillbaka till detta lite senare i mitt inlägg.

Det är lätt att i allmänt tal mobilisera en ambition att hålla nere priserna, och en sådan ambition kan accepteras av en publik som lyssnar till det allmänna talet. Om man däremot analyserar själva problemet och ser vad det består av finner man att det är väsentligt mycket svårare att komma till rätta med.

Herr Bohman nämnde att vi i vårt land efter den sista månaden haft en 12-procentig prisstegring under en 12-månadersperiod. Det är riktigt från den utgångspunkten. Jämför man medelpriset för år 1973 med medelpriset för år 1974 stannar prisstegringen några procentenheter därunder. Det är också riktigt, och herr Bohman anförde det. Man kan då naturligtvis gå vidare och fråga sig, hur det egentligen hänger ihop med den statistiska redovisningen av prisutvecklingen i vårt land. Vi har två instanser som sysslar med det problemet. Den ena är statistiska centralbyrån, som arbetar efter vissa traditionella linjer, och den andra

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

är pris- och kartellnämnden som arbetar efter sina metoder. Det skiljer flera procentenheter mellan dessa båda instansers serier, och jag är inte beredd att säga vilken serie man skall sätta den största tilltron till. Det är statistiska centralbyråns resultat som ligger på toppen. Pris- och kartellnämndens regelbundna undersökningar av prisutvecklingen, effektuerad av alla deras prisombud, som är flera till antalet än de ombud som statistiska centralbyrån baserar sina resultat på, ger däremot ett lugnare besked om prisutvecklingen i vårt land.

Jag har varit så besvärad av detta förhållande att vi i finansdepartementet nu försöker få till stånd ett klarläggande på denna punkt. Ju närmare man står sanningen desto bättre är det för den politiska debatten.

Men oavsett om prisstegringen är 8 procent, som den ena serien visar, eller 12 procent som den andra serien visar, eller någonting mitt i mellan, dvs. 10 procent, är jag tveklöst beredd att säga att prisstegringen varit hög. Man kan naturligtvis trösta sitt tigerhjärta med att den är ganska blygsam i förhållande till vad andra nationer, alldeles oavsett den politiska sammansättningen på statsledningen, haft att dras med.

Vi har i Skandinavien en prisutveckling som ju har varit ganska intressant, men där vi ligger i botten och där vårt lilla naboland i Atlanten, Island, ligger i toppen med 40-procentig prisstegring under innevarande år. Det är naturligtvis inte fråga om någon speciell socialdemokratisk politik med likgiltighet för prisutvecklingen som dominerar den isländska statsledningen – jag ger mig inte heller in på att kritisera utvecklingen där, utan jag bara konstaterar vad den är.

I Danmark, där ju under senare år den socialdemokratiska politiken inte i någon större utsträckning präglat den politiska samhällsbilden, har man en prisstegring som håller sig mellan 16 och 17 procent. Man har där för närvarande ett underskott i budgeten som i varje fall Danmarks finansminister ser på med stor oro. Man har ett underskott i bytesbalansen som tenderar att bli – om jag räknar om det i svenska pengar – ca 12 miljarder; i danska pengar är underskottet 15–16 miljarder. Man har i Danmark försökt hjälpa sig fram med en upplåning utomlands, vilket nu resulterat i att landet har en utlandsskuld på 20 miljarder och en kapitalkostnad på ca 2 miljarder för att klara det. Just nu befinner man sig enligt Danmarks egen riksbankschef i det läget att man måste gå ut och låna till räntorna för att kunna klara av den utlandsskuld som man har lagt sig till med.

Har man Gösta Bohmans lättsinniga syn på den här frågan, kan man undra: Vad har en budgetbalans för betydelse? Jo, den har en enorm betydelse, bl. a. för bytesbalansens slutliga utseende. Med en nonchalans mot vad det statliga underskottet innebär, när man har kommit upp i en budget som balanserar på 90 miljarder, är det klart att om man inte sätter in det underskottet i dess allmänna ekonomiska sammanhang, utan säger att det är negligabelt, är det alldeles uppenbart att man kan hamna i just det läge som jag beskrev här och vilket ju har ställt till en fullkomligt desperat situation i vårt broderland på andra sidan Öresund.

Vad säger den danska borgerliga regeringen i dag? Den säger till sina statsanställda, som har långt gående anspråk på lönehöjningar, att det skall vara plus minus noll på lönefronten när det gäller de statsanställda – för dem kan vi behärska, säger Hartlings regering, och det skall inte bli ett enda öre i lönehöjning! Man räknar med att det skall vara på ungefär samma sätt på den privata marknaden också. Danmarks regering säger till de anställda: Ni måste avstå från allt detta; ni skall i stället få en skattesänkning. – Vi får väl se inom de närmaste dagarna, om löntagarna, som i Danmark arbetar under ungefär samma fria förhållanden som löntagarna i vårt land, är beredda att acceptera denna politik. Jag tror det blir svårt för den danska regeringen att säga: Nu får det inte ske någonting på lönefronten, utan nu får ni i stället nöja er med en skattesänkning, och sedan drar vi in på de sociala reformerna! Man säger alltså i Danmark: Vi försämrar det inslag till hjälp för barnfamiljerna som har funnits under många år, och vi gör vissa andra ingrepp på den sociala sidan. Vi räknar med att allt det där skall kunna klaras med *den skattesänkning som vi har serverat*.

Det är ett spännande experiment – jag skall gå så långt att jag säger det. Jag skulle personligen bli ganska överraskad om det visar sig att regeringen Hartling har någon möjlighet att få respons hos löntagargorganisationerna för det utspelet.

När man i vår egen svenska debatt talar om prisbildningen och prisökningen är det förtvivlat svårt att tänka sig hur man skall kunna eliminera den prisstegring från den internationella marknaden som vi möter på oljan. Hur skall man kunna eliminera prisstegringen på järn och stål? Den är ju en avspeglning av en internationell prisstegring på dessa båda väsentliga varor, där vi genom vår anknytning till det europeiska järn- och stålsamarbetet självfallet också följer med.

Jag kan avslöja här i kammaren att jag hade en hel del diskussioner med massaindustrins företrädare innan de gjorde sin senaste prishöjning med 275 kronor per ton, som träder i kraft vid årsskiftet. Jag sade till dem: "Det här bör ni avstå från. Om ni envisas med att utnyttja situationen på detta sätt kommer det naturligen att innebära att vi får ta av er en del av era vinster." De tyckte väl att det kunde vara värt att höra på mig, men de gick hem och höjde priserna bl. a. med den motiveringen att "här har vi ett prissamarbete mellan finnar, kanadensare och svenskar, och vem tackar oss om vi avstår från att ta ut den prishöjning som marknaden ger oss möjlighet till". Nu har vi försökt begränsa vådorna av detta genom de tvångsmässiga avsättningarna av deras vinster och genom att göra ett sådant arrangemang att prishöjningen inte slår igenom i den svenska papperskonsumtionen.

När man, herr Bohman, har alla dessa incitament till prisstegringar utifrån och samtidigt försöker inbilla människorna i vårt land att detta kan man se bort från, då bör man i ärlighetens intresse vara på det klara med att det tvingas fram ett intensivt reglerings- och ransoneringsystem med en klar avgränsning av vad den svenska marknaden behöver vid

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

sidan av den internationella prisbildningen. I det avseendet kan jag tänka mig att diskutera en sådan uppläggning av det hela, även om jag har en bastant känsla av att det är mera motbjudande för herr Bohman än det skulle vara för mig att tänka sig denna hårda regleringsökonomi, där man avskiljer den svenska marknaden från alla prisinflenser, inte bara på import- utan även på exportsidan.

I sitt inlägg försvarade herr Mundebo utskottets skrivning och tog konsekvenserna av den – helt naturligt eftersom vi är två partier som står bakom Hagaöverenskommelsen. Men han sade också att vi måste komma fram till en mera permanent skattereform – det går inte att laborera med detta varje år. Ja, det är en önskan som vi alla kan ha, även om jag tror att herr Mundebo numera som en ganska initierad politiker när det gäller skattefrågorna väl förstår att vi aldrig kommer att uppleva den verkligheten där vi har ett skattesystem som håller inför utvecklingens förändrade krav. Skattepolitiken är ett område som ständigt måste anpassas med hänsyn till detta och med hänsyn till hur den politiska uppfattningen gör sig gällande i detta hus. Den måste dessutom anpassas till hur man inom löntagarorganisationerna, där vi har kommit ifrån den gamla bestämda skiljelinjen, numera ser på skattepolitiken i ett större sammanhang och i ett lönepolitiskt sammanhang.

Jag tror att herr Wärnberg bemötte vad herr Berndtson sade om att man ändå aldrig kan se bort från hur denna riksdag är sammansatt. Det var naturligtvis tacknämligt för herr Berndtson att ställa sig bakom finansministerns och regeringens förslag och ensam i kammaren hävda regeringens ståndpunkt när det gäller avdragsrätten för sjukförsäkringen. Han hänvisade till remissdebatten i höstas, när denna fråga var en av de stora, avgörande frågorna i diskussionen. Men kvar står ändå, som herr Wärnberg konstaterade, att det i sista hand var fråga om huruvida fru Fortuna skulle få avgöra frågan eller inte. Och när man då fick kompromissen med den komplettering som jag var angelägen om att understryka och föra in i kammarens protokoll, att det står en bastant majoritet i denna kammare bakom en uppfattning som innebär att dessa 900 miljoner kronor skall kompenseras genom utskrivning av nya skatter innan vi kommer fram till att dessa pengar skall utbetalas, är kanske skillnaden mellan regeringsförslaget och utskottets förslag inte så uppseendeväckande stor.

Det har ifrån centerpartiets sida i debatten "hintats" om – det var inte första gången, det sades även i höstens remissdebatt, och man har nog skrivit fast sig på det i utskottsbetänkandets reservation när jag tänker efter – att man självfallet bör sikta på att komma till rätta med åtskilliga av de här inkomstproblemen genom att attackera energiförbrukningen i vårt land. Självfallet är det i och för sig både en naturlig och något överraskande ståndpunkt som centerpartiet har kommit fram till.

När jag tänker på den situation vi har framför oss med energiperspektivet i alla dess olika avsnitt, är det klokt att spara i alla avseenden, och det är lättare att spara om varan är dyr än om varan är billig. Herr

Wärnberg sade i sitt inlägg att utskottet på den punkten hade skrivit ganska förstående. Jag kan understryka, på samma sätt som jag gjorde under höstens remissdebatt, att regeringen kan hysa förståelse just för den tanken. Den passar så att säga in i dagens läge när det är fråga om att spara på en vara som är dyr, och mycket talar för att den kommer att bli ännu dyrare. Man har ju deklarerat från de oljeproducerande ländernas sida att det är rimligt att oljan stiger i pris i samma takt som den internationella inflationen. Om så blir fallet betyder det att vi har att vänta prishöjningar i framtiden.

Jag skulle också vilja säga att det ligger så pass mycket i centerpartiets propå att den är värd ett överbäggande. Vi är också på det klara med att ett sådant utspel, som i dag i stort sett kan befinnas vara riktigt och förenligt med den oljepolitiska situationen och den sparpropaganda vi är eniga om, förmodligen kommer att medföra åtskillig kritik när och om man sätter planerna i verket. Det är inget tvivel om att oljeförbrukningen är en avgörande fråga för människornas hyreskostnader. Vi har kommunicerande kärll mellan olika typer av olja. Det går inte att skilja ut någon industriolja från den vanliga uppvärmningsoljan. Naturligtvis kan man inte klara sådant här problem utan att attackera den mycket ömtåliga transportsektorn.

Dessutom har vi en sådan situation att bara för att komma upp i ett något så när betryggande beredskapslager av de här produkterna är det nödvändigt att skaffa pengar, och det kan man inte skaffa på mer än ett sätt. Om man sedan också kan lägga fram något förslag som kan understryka vikten av sparande är det i och för sig bra. Men jag vill redan nu försäkra att sådana åtgärder inte utan protester kommer att tas emot här i riksdagen.

I fråga om den här bakomliggande tanken att man måste behärska utgiftsexpansionen i statsförvaltningen – mycket av det låg väl i herr Bohmans inlägg – kan jag aldrig uraktlåta att göra vissa reflexioner. Jag gör dem speciellt i dessa budgettider när jag sitter med kollegerna dag och natt och diskuterar hur en kommande statsverksbudget skall se ut. Det är alldeles förbluffande hur mycket av kostnadskrävande beställningar som bärs fram till regeringen från riksdagen. Det är inte kostnadskrävande beställningar som har drivits fram av regeringspartiets representanter utan i regel av oppositionsrepresentanter i utskotten, där man, för att undvika hasardbetonade lottningar, har skrivit fast sig vid en utredning och en beställning. Det intressanta och säregna med allt detta är att denna kammare varje år beställer en rad nya och tunga utgifter samtidigt som man ifrån vissa delar av oppositionen gör gällande att de inte har någonting med betalningsförmågan för staten att skaffa.

Jag satte mig ned för litet sedan och gjorde en undersökning om hur det statliga utredningsväsendet har expanderat. Dessa utredningar är i allt väsentligt ett resultat av beställningar från riksdagen. Det finns åtskilliga tjug sådana beställningar som regeringen ännu inte har effektuerat. Men som den – om man skall vara respektfull mot riksdagen

Tisdagen den
3 december 1974

---

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

och självfallet skall man vara det – förr eller senare blir tvingad att effektivt. En utredning fungerar på det sättet att ett problem föreligger som bör ventileras för man tycker inte att förhållandena är tillfredsställande på det område som utredningen siktar in sig på. Sedan sätter sig respektabla människor från de olika partierna ned och börjar fundera på denna speciella fråga. Naturligtvis kommer man fram till den uppfattningen att det är en hel del som inte är bra och att det är mycket som bör förbättras. Man blir ense om att dessa förbättringar bör göras och då kommer utredningen med en beställning till riksdagen, med ganska så saftiga kostnadsökningar som följd.

När vi nu arbetar med budgeten möts jag följaktligen av de beskederna från mina kolleger att detta får du inte säga nej till för det har riksdagen beställt. Utskottets skrivning är så bindande för Kungl. Maj:t att om det inte blir x antal miljoner mer på denna punkt kommer riksdagen, trogen mot sin tidigare beställning, ändå att votera igenom detta. Jag kan ha respekt för allt detta om man också är beredd att ta konsekvenserna av det kostnadsmässigt, men jag blir lätt irriterad när jag sedermera i en sådan här debatt finner att allt detta bör och skall man göra men kostnaden kan man nonchalera.

När jag startade det här angenäma arbetet att vara finansminister – för det har naturligtvis sina angenäma stunder, ingen skall bestrida det – fick jag ett varningens ord av en gammal finansminister som hette Ernst Wigforss. Han sade till mig följande: Om du låter dig lockas att säga ja till allting som låter bra då skall du inte vara finansminister. Men jag vågar nog säga, utan att utmana den här kammaren, att riksdagen väl har en benägenhet att lockas att säga ja till allting som låter bra. Jag vill gärna ta chansen nu att vördsamt hemställa om – oavsett partitillhörighet – att man när beställningarna i framtiden skrivs in i betänkanden, motioner eller annorstädes tänker på konsekvenserna, nämligen på betänningssidan. Det skulle klä en ansvarsmedveten riksdagsman och utskottsledamot.

När herr Bohman tar upp sitt program vill jag naturligtvis gärna försöka föra en liten dialog med honom. Han tar upp frågan om den svenska prisstegringen och hänger upp den som kriterium på misslyckandet i den ekonomiska politiken. Det är naturligtvis inte rättvisande att presentera en internationellt allvarlig fråga på det sättet. Vi har klarat oss hyfsat i den internationella jämförelsen. T. o. m. USA har en prisstegringstakt, enligt de senaste månadernas uppgifter, som närmast svarar mot en 14-procentig inflation. Det intressanta problemet i dag är här världen attackerar det allvarliga inflationsproblemet. Man har kanske anledning att på sina håll befara att det attackeras på ett felaktigt sätt: Man kan komma fram till att nu finns det ingenting annat att göra än att ta ner temperaturen i nationens ekonomiska liv så att man på ett naturligt sätt slipper prisstegringar.

Amerikanarna har i dag mellan sex och sju miljoner arbetslösa. Varje procents arbetslöshet innebär ungefär en miljon arbetslösa. Det är klart

att man får en väsentlig nedgång i den interna efterfrågan om man är beredd att tolerera arbetslöshet. Man får kanske också en försiktigare inställning till lönerörelserna, om man har en arbetslöshet som spelar roll vid utgångsläget i en förhandling. Men vi vill inte acceptera den metoden. Vi anser att vi skall hålla sysselsättningen helst på den nivå vi har i dag. Och vi har en bra sysselsättning i dagens läge. Vi skall föra en avtalsrörelse med en god förhandlingssits för löntagarna, och löntagarna är medvetna om det.

Här har väl herr Bohman egentligen inte någon annan rekommendation att komma med än att man bör sätta sig ned i en större församling, och resultatet av den överläggningen skulle vara att med målsättningen 3 procents standardhöjning skall löntagarna ta ner sina anspråk på nominella lönehöjningar. Företagarna skall fångas upp i något av en intern prisstabiliseringsaktion, och alla skulle lämna sin tribut för att vi skall undvika en inflationsökning eller i varje fall ta ner den så långt som möjligt.

Herr Bohman erinrade om att jag många gånger har sagt att 1971 års lönerörelse var en avgörande faktor för den försiktighet som präglade den svenska ekonomin det året och att det naturligtvis finns risker för något liknande även 1975. Men jag kan försäkra herr Bohman att jag inte är alldeles främmande för hur man ser på dessa frågor bland löntagarna. Jag har i det här lilla inlägget anfört att jag även har försökt känna mig för hos företagarna vid deras prifixeringar. Det senare med ganska dåligt resultat.

Jag är alldeles övertygad om att en rundabordsdiskussion naturligtvis skulle kunna bli något av en initialmässig paradföreställning, där vi allesammans satt kring bordet vederbörligen fotograferade innan vi började med övningarna, men där resultatet av övningarna blev plus minus noll.

Det ligger på något underligt sätt så till – det tror jag mig kunna försäkra herr Bohman – att det måste gå en tid efter det utspel och de förväntningar som man har på olika håll, och i dessa förväntningar och utspel måste parterna konfronteras med varandra. Jag är inte alls övertygad om att man från Svenska arbetsgivareföreningens sida skulle hälsa en sådan här rundabordskonferens med någon större entusiasm. Att man inte hälsar den med entusiasm från löntagarhåll, det vet jag. Och går man objuden till, brukar det inte ge så mycket när man går därifrån.

Nu kan herr Bohman säga att detta är något slags resignation. Jag menar att det mera är betonat av det verklighetssinne jag har när jag ser på dessa frågor än herr Bohmans mera luftiga önskemål om hur det hela skall kunna ordnas upp.

Det finns psykologiska förutsättningar just nu, säger herr Bohman, för att slå till och vinna den stora stabiliseringen. Jag menar att dessa psykologiska förutsättningar i dag inte är för handen. Kanske man kan nära en stilla förhoppning om att det längre fram, när parterna har mätt sina krafter mot varandra, skulle kunna finnas större respons för en för-

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

handlingsdiskussion eller en dialog som inte bara förs mellan de båda parterna. Men i dagens läge, det försäkrar jag herr Bohman, är det bortkastad kraft.

Herr talman! Jag ville säga detta rent allmänt. Herr Bohman var ju vänlig nog att ta upp de här frågorna som mera principiellt inslag i debatten och jag ville svara honom. Självfallet är jag beredd att återkomma ifall det är någonting som herr Bohman ytterligare har på hjärtat i den här dialogen.

Under detta anförande övertog herr förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr BOHMAN (m) kort genmäle:

Herr talman! Får jag först ta upp en sak som inte rör det här programmet. Gunnar Sträng sade att det i den moderata politiken inte längre fanns något samband mellan statsutgifter och statsinkomster. Visst finns det det på sikt! Vad vi har hävdad är att i ett visst givet läge, då det gäller att bestämma budgetsaldot, är det konjunktursituationen som är avgörande.

Sedan förde finansministern om sjukförsäkringsavgifterna ett utomordentligt besynnerligt resonemang som jag inte alls kan förstå. Avdraget är en förmån som löntagarna har i dag. Om löntagarna får behålla den förmånen kan det i och för sig inte innebära några ökade statsutgifter. Man ökar ju inte statsutgifterna om man låter löntagarna behålla en förmån som de redan har. Om man däremot tar bort denna förmån, då ökar man skatterna – då är det fråga om en skattehöjning. Frågan om sjukförsäkringen har alltså inte ett skvatt att göra med frågan om täckning för nya åtaganden.

När finansministern sedan skulle bemöta mitt resonemang om prisstegringarna och hur man skall få dem under kontroll, fick man det intrycket att prisstegringarna nästan helt och hållet berodde på den internationella utvecklingen. Konjunkturinstitutet har ju påvisat att ungefär hälften av förra årets prisstegringar kommer utifrån och att den andra hälften beror på vårt eget handlande här hemma.

Den svenska valutans liksom alla andra länders internationella köpkraft, dvs. relationerna i köpkraften, skall i ett hyggligt läge återspegla styrkan i den inhemska ekonomin. Har man en svag ekonomi får man en svag valuta. Har man en stark ekonomi får man en stark valuta.

Tag exemplet Västtyskland, som genom en långsam inhemsk prisutveckling, en stabil politik under lång tid, har lyckats att upprepa gånger anpassa sin valuta efter läget inom landet. Därigenom har Västtyskland lyckats hålla det utländska prisgenomslaget på den inhemska marknaden under kontroll. Varför skulle inte Sverige kunna vidta samma åtgärder? Sverige har dessutom den stora fördelen av att ha en starkare fackföreningsrörelse än något annat land. I dagens läge har vi ju också en regering som står denna fackföreningsrörelse mycket nära.

När jag tidigare fört fram sådana här synpunkter – jag skall gärna medge att jag inte förut gjort det så här preciserat – har finansministern alltid haft ungefär samma slags invändningar som nu: "Det går inte! Det vet jag som är en gammal räv. Det är omöjligt att syssla med sådant här. Vi skall inte blanda oss i löneförhandlingarna på något sätt." – Men den här gången tycker jag att resonemanget från herr Strängs sida är något av den obotfärdiges förhinder. I stället för att säga att jag förde ett allmänt och lättsinnigt tal, vilket jag inte gjorde, för jag preciserade i sju punkter exakt hur jag menade att det skulle gå till – sedan kan man naturligtvis diskutera storleksordningen av de siffror jag nämnde – hade det varit bättre om herr Sträng tagit upp var och en av dessa punkter och sagt att det och det var fel. Herr Sträng har behandlat en punkt och sagt att det internationella genomslaget på priserna kan vi inte göra något åt. Det kan vi, påstår jag. Om vi verkligen vill driva en stabil ekonomisk politik här hemma i Sverige kan vi både automatiskt och genom särskilda åtgärder anpassa vår valuta efter vad som händer i omvärlden.

Finansministern för ett mycket egendomligt resonemang och säger att förhandlingssitsen i nuvarande läge är så bra för fackföreningsfolket att det inte finns någon anledning att över huvud taget blanda sig i förhandlingarna. Men jag vill påminna om att när man begär 20 procents lönehöjning för att få 3 procents reallöneökning, då är sitsen i reala termer verkligen inte särskilt tillfredsställande. När Gunnar Nilsson, när han möter SAF första gången, går ut och säger att han för sin del är beredd att diskutera revalvering visar det att han är medveten om att det den här gången finns i lönerörelsen invävda problem som tidigare inte funnits. Då menar finansministern att SAF och LO skall få konfronteras, stängas med varandra, så kanske de så småningom blir så möra att de kommer till regeringen och är beredda att resonera. Det måste ju vara innebörden när herr Sträng säger att han i ett senare läge skulle kunnat tänka sig att ingripa. Vore det inte bättre att använda all den expertis som finansministern har, inklusive sitt eget förnuft, att försöka dra upp riktlinjer för ett program och sedan ta upp en diskussion? Misslyckas det – ja, då har det misslyckats, men vi vet också vilka som får ta ansvaret. Vad det är fråga om – jag upprepar det på nytt – är att löntagarorganisationerna inte har begärt att få 20 procent i löneökning, utan vad de har begärt är 3 procent i verklig löneökning. Om de kan få det genom lägre nominella lönekrav, genom en lugnare prisutveckling här i Sverige, genom en mindre utrerad inflation, måste det ligga i LO:s eget intresse att gå den vägen. Jag kan i detta sammanhang anknyta till det citat som jag hämtat ur Arbetarbladet.

När det gäller resonemanget om att de olika prisstegringstalen inte håller så är det riktigt att det finns en viss osäkerhet. Jag har inte sagt att de siffrorna är sakrosankta, men jag kan erinra om att dessa prisstegringstal har legat till grund både för konjunkturinstitutets beräkningar och för LO:s krav. Det underlaget kan också herr Sträng ta upp till be-

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

handling, även om en eller annan procent får justeras åt andra hållet. Faktum kvarstår att vi nästa år, om de krav som löntagarna sett sig tvingade att framlägga går igenom, har att räkna med en betydligt högre lönestegring än vad vi skulle ha behövt ha.

Herr JOSEFSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Det är på två punkter som finansministern har tagit upp centerpartiets ställningstagande i utskottet: dels frågan om indexreglering och vårt krav på att kommande skatteförslag skall ha en mer utpräglad låginkomstprofil, dels energiskattereglerna.

Det råder olika syn mellan finansministern och oss reservanter på vad vi menar med vår reservation. Vi har begärt att man skall ge skatteutredningen möjlighet att pröva frågan och undersöka möjligheterna att genomföra en indexreglering. Om vi hade tolkat vårt yrkande på samma sätt som finansministern och herr Wårnberg hade vi inte behövt begära en utredning utan i stället kunnat framställa ett lagstiftningsyrkande om anknytning till befintligt index. Därmed är det väl klarlagt att vi lägger in en något olika innebörd i det krav som ställs i reservationen.

När det gäller en mera rättvis utformning av energibeskattningsreglerna noterar jag med tillfredsställelse att man här har ganska stora sympatier för en sådan. Jag beklagar bara att dessa sympatier inte har kommit fram på ett tidigare stadium. Vårt förslag innebär nämligen ett alternativ i fråga om finansieringen av skatteomläggningsförslaget. Egentligen borde dessa synpunkter kommit fram på ett tidigare stadium och då hade det kanske funnits möjlighet att finna en annan väg än att lägga ytterligare avgifter på arbetskraften. Jag noterar ändå med tillfredsställelse att man även från socialdemokratiskt håll blir mer och mer betänksam mot att fortsätta på den tidigare inslagna vägen att lägga avgifter på arbetskraften.

Beträffande oron inför framtiden – herr Bohman tog också upp den frågan – sade finansministern helt nyss att en stabiliseringskonferens i dagens läge inte skulle ha särskilt stora sympatier, åtminstone inte bland lönerörelsens parter. Nej, kanske inte för dagen, men det är väl ändå så att oändligt många som representeras av dessa parter ställer sig frågan om det inte finns möjlighet att samlas och ta ett krafttag för att undvika en fortsättning av den prisstegrings- och lönekarusell som vi befunnit oss i under ett flertal år. Och det är väl utan tvivel på det sättet att ingen part har någon anledning att motarbeta en sådan åtgärd. Alla vill ha en reallönehöjning, och man vill försöka få ut något positivt av de löneförhandlingar som drivs. Jag sympatiserar starkt med en sådan inställning, och jag upprepar vad jag sade i mitt första inlägg: här borde både partierna och övriga berörda parter ta ett krafttag för att komma till rätta med den den inflation som för många människor åstadkommer stora missräkningar.

Herr BERNDTSON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Finansministern säger att det är tacksamt för mig att ställa upp bakom regeringens förslag, och då vill jag framhålla att vi alltid stöder det som vi finner vara vettigt. Vidare menar finansministern att Fru Fortuna – om man inte hade gjort den här kompromissen – i sista hand skulle ha fått avgörandet i frågan. Men detta parlamentariska förhållande får ju inte leda till att regeringen gör vilka kompromisser som helst om de borgerliga utnyttjar detta läge för att framtvunga reträtter. Finansministern tröstar sig med att utskottets skrivning har en avgörande betydelse vad gäller att de 900 miljonerna skall kompenseras på något sätt. Utskottet säger att inkomstbortfallet skall kompenseras, men det föreligger faktiskt inte något klart besked om hur detta skall gå till. Det är ju också en viktig fråga ur låginkomsttagarnas synvinkel. Vem skall betala de förmåner som fortfarande främst kan utnyttjas endast av de högre inkomsttagarna?

Jag vill också erinra om att det i propositionen står att även utredningsmajoriteten hade diskuterat det förhållandet att en eventuell avdragsrätt får större effekt i högre inkomstlägen än i lägre, och att detta ur fördelningspolitisk synpunkt borde uppmärksammas. Dessutom pekade reservanterna – som herr Sträng stödde – på nödvändigheten av att avdragsrätten tas bort redan vid 1976 års taxering.

Det brukar ju här i riksdagen vara socialdemokraterna som helhjärtat sluter upp bakom herr Strängs förslag, men denna gång tar man avstånd från hans förslag rörande avdragsrätten för att tillmötesgå de borgerligas krav på en åtgärd som gynnar de högre inkomsttagarna. Även om det irriterar många har emellertid vi ansett att vi just i denna fråga kan ställa upp bakom herr Sträng.

Herr MUNDEBO (fp) kort genmäle:

Herr talman! Finansministern startade med att försöka placera de politiska partierna efter en skala. Jag skall bara yttra mig över placeringen av folkpartiet. Denna placering skulle enligt herr Sträng gälla så länge vi står fast vid vår uppfattning om inflations skydd i skattesystemet. Om folkpartiet skulle ändra uppfattning om detta skulle herr Sträng välvilligt överväga en ändrad placering.

Ja, det finns en skiljelinje mellan oss och främst finansministern på denna punkt. Den grundläggande skillnaden är att vi anser att skatteskalor och grundavdrag skall ge en rättvis avvägning av skatten mellan olika inkomstlägen, och att inflationen inte bakvägen skall ändra beskattningen för människorna. Det är ju folk i vanliga inkomstlägen som drabbas hårdast av marginalskatterna, och det är ett faktum att det har varit och är praktiskt taget omöjligt för dem att förbättra sin situation. Det är därför fel att säga att ett indexskydd skulle vara särskilt betydelsefullt för de högsta inkomsttagarna. Ett sådant skattesystem vill vi inte ha. För oss är de nu aktuella skattereformernas inriktning mot skatesänkningar i första hand för mellaninkomst- och låginkomstlägen na-

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

turlig. För övrigt är ju ett indexskydd i skattesystemet förenligt med varje skattefilosofi, och sanningen är ju att inflationen rycker sönder även finansministerns skattefilosofi.

Nu är kanske detta med indexskydd inte någon särskilt bra utgångspunkt för katalogisering av partiernas ståndpunkter i skattepolitiken. Det är ju inte den viktigaste frågan. Vad det gäller är ju bara en utredning. Det kan tänkas – fast jag tror det inte – att en sådan utredning skulle visa att metoden inte är särskilt bra. I så fall skulle väl finansministern inte vara så rädd för utredning.

Vi vill från folkpartiets sida finna ett skattesystem som bättre än det nuvarande fyller sin uppgift att finansiera den offentliga verksamheten och vara ett instrument för en fördelnings- och stabiliseringspolitik. Vi är väl medvetna om att ordet permanent i ett snabbt föränderligt samhälle inte betyder särskilt många år, men det betyder långt långt fler än ett år.

Herr MAGNUSSON i Borås (m) kort genmäle:

Herr talman! Finansministern är ganska motsägelsefull i dag. I ena stunden klagar han över att han inte känner igen moderata samlingspartiet längre i dess politik och säger att vi är ansvarlösa och dylikt. I nästa andetag säger finansministern att herr Magnusson i Borås drar den gamla vanliga jeremiaden om höga skatter. Ja, det har jag gjort, herr Sträng, därför att det finns all anledning att klaga över den nuvarande skatteutvecklingen i vårt land. Vad vi är ute efter är inte, som herr Sträng sade, att bli av med skattebördan utan vad vi är ute efter är att bromsa en utveckling som innebär ett ständigt ökande skattetryck.

Herr Sträng fick ett gott råd av sin företrädare finansminister Wigforss, men man frågar sig om herr Sträng har kommit ihåg så värst mycket av den varning som finansminister Wigforss gav herr Sträng när han tillträdde ämbetet. Om man går tillbaka och ser på utvecklingen av skattebördan i vårt land under den tid som finansminister Sträng suttit vid makten så finner man att skatterna har fördubblats oändligt många gånger. Jag har försökt höra mig för hur många gånger men det är svårt att få reda på det. Det är i alla fall som jag sade oändligt många gånger. Det är det som är problemet.

Sedan säger herr Sträng att vi saknar det politiska ansvaret inom borgerligheten nu och att det har man fått bevis för ute i kommunerna. Nej, herr Sträng, jag har själv lång erfarenhet av kommunalt arbete där man under många år haft samregerande de olika partierna emellan och haft ansvar för politiken. Men vad är det som har inträffat nu? Jo, att herr Sträng har träffat en uppgörelse med t. ex. Kommunförbundet om att man skall begränsa skatteutvecklingen under ett visst år. Detta gör man strax före ett nyval. Då passar det bra med en sådan överenskommelse. Men i samma andetag driver man igenom ett beslut i riksdagen om dessa kraftiga höjningar av arbetsgivaravgifterna som får det utslaget för kommunerna att de måste höja sina skatter för att klara de ytterligt

ökade utgifter som kommunerna åsamkats genom denna åtgärd.

Jag kritiserar inte överenskommelsen med kommunerna. Den var i och för sig bra. Men det var beklagligt att man samtidigt inte också fullföljde politiken här i riksdagen och höll tillbaka utvecklingen vad det gäller ökningen av arbetsgivaravgiften. Det är det som är det stora och allvarliga problemet.

Herr finansministern STRÄNG:

Herr talman! Herr Bohman började med att fråga: Varför står finansministern och talar om den här operationen med sjukförsäkringsavgifts-avdraget? Det har väl inte ett skvatt att göra med statsinkomsterna? Ungefär så uttryckte sig herr Bohman om jag hörde rätt. Där har jag en annan uppfattning, och jag kan glädjande nog säga att där har också skatteutskottets majoritet, med undantag för herr Bohmans partivänner, en annan uppfattning. Man säger klart och tydligt ifrån att det här inkomstbortfallet som följer av utskottets kompromissförslag måste kompenseras – och inbjuder följaktligen finansministern att komma tillbaka redan våren 1975 och föreslå hur det inkomstbortfallet skall kompenseras. Det kan bara göras med nya skatteuttag. Så visst hör det ihop med budgeten, visst hör det ihop med statsinkomsterna. När man arbetar med en underbalansering på över 11 miljarder kronor som vi nu gör – vilken inte tenderar att bli mindre under kommande budgetår – och när man varje dag uppvaktas av energiska företrädare för industrin, för jordbruket och för kommunerna om svårigheterna att få plats på den inhemska kapitalmarknaden därför att saldounderskottet i budgeten tvingar också staten att kompensera sig lånevägen på den marknaden, kan man inte undgå att konstatera att detta har en mycket direkt förbindelse med statsinkomster och statsutgifter. Det har också skatteutskottet med erforderlig kraft och styrka understrukit.

Sedan vill jag säga en sak till. När herr Bohman redogjorde för sitt punktprogram – som var litet svårt att hålla isär, därför att punkterna gick i varandra – nämnde han i ett avsnitt just möjligheterna att via appreciering i viss utsträckning dämpa en intern inflation.

Vi har talat om detta tidigare. I slutet av sitt anförande återopade herr Bohman att Gunnar Nilsson i LO skulle ha uppfattningen att det är en riktig metod. Jag tror inte att han har uttalat sig så oresserverat som herr Bohmans anförande gav vid handen. Det skulle förvåna mig.

Vi är inte beredda att lägga fram de hårda åtstramningsbud i politiken som skulle göra en ensidigt svensk appreciering trovärdig utanför våra gränser. Jag är alldeles övertygad om att herr Bohman – när den nya budgeten kommer att presenteras för svenska folket omkring den 10 januari nästa år – inte kommer att stå upp och säga: Det här är ett uttryck för att det nu är lämpligt med en appreciering. Herr Bohman kommer inte heller att säga: Jag kommer att leverera förslag som ger en appreciering av den svenska valutan det riktiga utgångsläget i ett samlat ekonomiskt program.

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

Jag kan också upplysa herr Bohman om att jag i går kväll läste ett protokoll från EG-finansministrarnas sammanträde för någon vecka sedan. Vad de var synnerligen eniga om och slog fast var att man inte vill tolerera att några enskilda länder gör ensidiga apprecieringar för att den vägen försöka köpa sig några specifika fördelar när det gäller hanteringen av de ekonomiska problemen. Skall det bli någon kursförändring skall den ha en annan och mer omfattande karaktär. Det går sannerligen inte att springa ut som enskild nation på det här området om man vill vara sams med omvärlden i det ekonomiska handlingsprogrammet.

Jag har vidare sagt att förhandlingssitsen kan betraktas som ganska god innevarande år. Ingen torde väl bestrida att de svenska företagen och näringslivet har haft ett gott år. Vi har försökt dokumentera det genom att vid ett par tillfällen gå ut via riksdagen och ta av dem väsentliga delar av deras specifika vinster. Självfallet präglar en sådan situation också utspelet i förhandlingarna.

Även om herr Bohman inte direkt har varit fackföreningsman ger han mig nog rätt i att – när man bedömer förutsättningarna för en lönerörelse – motpartens ekonomiska situation är en ganska avgörande utgångspunkt för hur man lägger sina krav och önskemål. Det här klaras nu inte upp av några sifferexperter, som sitter och räknar och lämnar rekommendationer, även om de för en gångs skull skulle bli eniga om hur de rekommendationerna skall se ut. Det vore naturligtvis en nåd att stilla bedja om, som jag inte tror man kan räkna med i den här sinnevärlden.

Den här tanken är för tidigt väckt, herr Bohman. Kan inte herr Bohman förstå det? Nu har parterna gått till förhandlingar, och springer regeringen in i det här läget och säger: Nu skall ni göra si och nu skall ni göra så, tycker parterna att det är ett onödigt påhäng i en diskussion där de förbehåller sig rätten att ha sina egna uppfattningar. Så är det fortfarande, och så kommer det nog att förbli med det fria förhandlingssystem som vi har i vårt samhälle.

Det kan i ett avslutningsskede uppstå en situation som är så allvarlig, att regeringen inte kan ligga stilla. Vi har, som herr Bohman vet, varit i den situationen. Vi har t. o. m. i kammaren beslutat om en tvångslösning för en av de förhandlande organisationerna, eftersom man inte lyckades nå en uppgörelse förhandlingsvägen. Men jag försäkrar att vi om vi griper in i nuvarande läge inte har möjligheter att få något gehör. Under sådana förhållanden bör man – jag bygger därvid mitt ställningstagande på en ganska lång erfarenhet – avstå från att ingripa. Jag kan därför inte ansluta mig till herr Bohmans tankar och diskussioner.

Herr Josefson sade att det naturligtvis var riktigt och bra att finansministern uttalar sitt gillande inför tanken att utöver den nödvändiga besparingskampanjen på energikonsumtionens område även överväga att göra råvarorna dyrare. Vi skall självfallet ta herr Josefson på orden och fundera på detta. Men att tro att vi därigenom skulle kunna avskaffa det nuvarande socialavgifts- och arbetsgivaravgiftsuttaget på företagsamheten tror jag är att knyta alltför stora förhoppningar till den s. k. rå-

varubeskattningen.

Nu meddelade herr Wårnberg i sitt inlägg att man i hans utredning håller på att överväga denna fråga, och självfallet skall man göra det. Han är välkommen om han kan komma med några förslag på den punkten. Men med tanke på att en enda procent på det nuvarande socialavgiftsuttaget liksom även på arbetsgivaravgiftsuttaget vardera representerar inkomster till statskassan i storleksordningen 1,2–1,4 miljarder, förstår var och en hur svårt det är att kompensera ett bortfall av dessa avgifter med något slags råvarubeskattning.

En sådan lösning medför även internationella komplikationer. Om man på råvaran till en vara, som betingar ett visst pris i framställning – det må vara fråga om t. ex. massa, stål, järn eller malm – lägger en extra beskattning, är det alldeles uppenbart att den varan blir i motsvarande grad dyrare när den skall säljas ute på världsmarknaden. Skall den säljas i konkurrens med andra nationer, som bjuder ut liknande varor, förstår var och en att det blir problem som inte är så lätta att hantera. Då står man återigen inför det dubbelsidiga problemet med pris- och marknadsläget vid en avskärmning av den interna marknaden från omvärlden, med alla de besvärligheter det medför för en nation med en så starkt utåtriktad ekonomi som vårt land.

Naturligtvis skall vi undersöka möjligheterna till en råvarubeskattning, och jag önskar Erik Wårnberg all lycka på vägen. Men tro nu inte att man med det löser några av de väsentliga problemen när det gäller att finansiera de utgifter vi kostar på oss för att täcka de reformer vi i stort samförstånd enar oss om att genomföra.

Herr talman! Ytterligare bara några få ord. När herr Bohman så emfatiskt argumenterar för stabilisering må det väl ändå vara tillåtet för mig att påpeka att vi på Haga träffade en överenskommelse över och utanför partigränserna, med LO, TCO, SACO och folkpartiet – men herr Bohman visste ju inte hur bråttom han skulle ha för att hoppa av från den rundabordskonferensen.

Herr JOSEFSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Finansministern talar om konsekvensen av en råvarubeskattning när det gäller exporten, men arbetsgivaravgiften har ju en liknande effekt.

Vi har pekat på att arbetsgivaravgiften har en sådan utformning att den drabbar hårt inom vissa näringsgrenar – och det gäller både på exportmarknaden och, alldeles speciellt, på den inhemska marknaden. Därför anser jag att det finns all anledning att pröva en metod som innebär att man lägger skatten på annat än på arbetskraften.

Herr BOHMAN (m) kort genmäle:

Herr talman! Finansministern missförstod mig när jag talade om sjukförsäkringsavgiften, och jag hoppas att missförståndet inte var avsiktligt. Vad det gällde var ju om man skulle kräva kompensation för nya åta-

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

ganden, och jag påpekade att avdraget för sjukförsäkringsavgiften inte var ett nytt åtagande. Det fanns där, det var inte nytt. Att det sedan har betydelse för budgetläget i stort har jag naturligtvis aldrig bestridit.

Så har vi frågan om uppskrivning av kronan. Jag hoppas, herr talman, – men man är ju litet ivrig ibland – att jag inte sade att Gunnar Nilsson oreserverat har ställt sig bakom tanken på en uppskrivning; jag ville påminna om att han var intresserad av att diskutera frågan. Jag tror att jag uttryckte mig mycket försiktigt, för så långt skulle jag verkligen inte vilja sträcka mig som till att göra sådana uttalanden.

Finansministern sade att vi inte kan bedriva en hård åtstramningspolitik här hemma bara för att få möjlighet att appreciera, att skriva upp vår valuta. Det är ju inte fråga om att driva en hård åtstramningspolitik i vanlig mening. Situationen är den – jag upprepar det – att det i dag krävs 20 procents lönehöjning för att ge löntagarna 3 procent i verklig inkomstökning. Om man med 10 procents nominell lönehöjning – jag tar den siffran som exempel – kan ge inkomsttagarna samma reella löneökningar, måste det ändå vara betydligt fördelaktigare. Det skapar möjligheter till en lugnare prisutveckling. Vi dämpar inflationstakten här hemma. Det har hela landet, inte bara löntagarna, nytta av. Vi får dessutom möjligheter att ge vår krona större köpkraft internationellt sett och kan därigenom också göra det möjligt att appreciera.

Frågan är för tidigt väckt, sade finansministern nyss. När är det lagom att ta upp sådana här frågor? Risken är ju den att om man väntar för länge låser man sig på olika håll och förlänger avtalsrörelsen. Till min stora förvåning återopade finansministern själv tvångsingripandet i SACO-konflikten. Jag stod ändå här uppe i talarstolen hösten 1970 och sade att om statsmakterna är villiga att garantera löntagarna en ordentlig marginalskautesänkning, då kommer lönerörelsen – som då var väldigt hårt uppskruvad – att bli betydligt lugnare. De tvångsåtgärder som sedan blev ofrånkomliga på våren 1971 utlöstes just av att vi inte i god tid tog sådana initiativ och gav sådana garantier.

Vad jag nu talar om är att statsmakterna skall garantera löntagarorganisationerna att de skall få den 3-procentiga löneökning som de begär. Löntagarna är inte intresserade av nominella löner, de är intresserade av vad de verkligen kan köpa för.

Jag upprepar att apprecieringen av kronan skall framkomma som resultat av den stabiliseringspolitik som vi för här hemma. Det innebär inte att vi blir osams med omvärlden. Det ligger i omvärldens intresse att de olika länderna för en sådan politik, vart och ett för sig, för det ger styrka åt den internationella valutamarknaden.

Herr finansministern STRÄNG:

Herr talman! Jag tvingas dela upp mina inlägg enligt den nya debattordningen i kammaren. Låt mig nu först säga någonting till herr Magnusson i Borås.

När herr Magnusson försökte beslå mig med tvetalan tänkte han na-

---

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

turligtvis litet för snabbt. Han har dragit en jeremiad över skattebelastningen, och jag ger honom gärna rätt i att på den punkten har moderata samlingspartiet inte förändrat sig från det gamla högerpartiets dagar, utan så har ni alltid gjort.

Men skillnaden är den att när ni förr i världen jämrade er över skattebelastningen var ni så ärliga att ni försökte svara på frågan: Om man nu sänker skatten, vad tvingas man då att reducera i avseende på det sociala reformprogrammet för att därmed inte försvaga finanspolitiken och skapa svårigheter i den ekonomiska hanteringen?

Ni gick ju t. o. m. så långt för att balansera den skattesänkning ni talade om under 1950-talet, som herr Magnusson i Borås som gammal riksdagsman mycket väl minns, att ni attackerade de allmänna barnbidragen, bl. a. för att kunna säga: "Vi är beredda att yrka på en skattesänkning, vi är beredda att ta de ekonomiska konsekvenserna när det gäller statsbudgeten, när det gäller finanspolitiken och vad som följer med en stark ekonomisk politik." Det är där skillnaden ger sig till känna i dag. Det är det andra avsnittet som ni har glömt.

I fråga om arbetsgivaravgiften och dess specifika konsekvenser för kommunerna behöver jag inte argumentera. Jag tyckte att herr Mundebos argumentation var tillräcklig. Det är ju inte så ofta jag har nöjet att instämna med herr Mundebo. Men när han nu talade om hur det hänger ihop när det gäller att byta ut arbetsgivaravgiftsprocent – även om det är på socialsidan – mot löneprocent, så har jag därutöver ingenting att erinra.

Nu blir herr Bohman gärna litet ivrig när han är i debattagen – och det har han varit vid alla de tillfällen då han har stått i talarstolen här i dag. Han talar nu om frågan: Varför skall man inte kunna nöja sig med en 10-procentig lönehöjning i stället för en 20-procentig? Jag föreställer mig att det senare alternativet reser helt andra anspråk på den statliga budgeten än vad det första gör. Jag har inte så särdeles mycket till övers för resonemanget att om man inte får lönehöjningar så får man ingen skattekraft. Jag bemöter det när kommunerna för närvarande argumenterar på det sättet. Men jag är alldeles övertygad om att man inte kan tänka igenom herr Bohmans förslag utan långt gående anspråk på subventioneringar i olika riktningar.

Det är en sak, och den andra saken gäller en sådan idé som att gå till löntagarna och säga: Nu skall ni avstå från hela den uppläggning av lönerörelsen som ni har och sätta er ner med regeringen, och regeringen skall skapa garantier för att vi skall ha 3 procents standardhöjning om ni nöjer er med 10 procent i löneökning. Varje sådan garanti är en in-teckning i en osedd framtid. Om man skall hålla det löftet, vilket man som hederlig person skall göra, så kan det bli oanade följder för budgeten och för statsfinanserna.

Herr förste vice talmannen anmälde att herr Bohman anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

Herr MAGNUSSON i Borås (m) kort genmäle:

Herr talman! Herr Sträng måste dela upp sitt anförande. Jag hann heller inte med att i mitt första anförande säga vad jag skulle.

När det gäller indexregleringen har vi reagerat mot det system som vi för närvarande har och som innebär att statsmakterna genom en kombination av inflation och progressiva skatteskalor får in mer pengar än vad t. ex. kommunerna får vid sin skatteintagning. Det är de enskilda människorna som får betala.

Nu kan man naturligtvis säga att en indexreglering skulle ge mera pengar i kronor räknat till större inkomsttagare, och därför skulle den vara mer fördelaktig för dem. Men det är inte på det sättet. Indexregleringen hjälper egentligen varken hög- eller låginkomsttagare utan skapar mera allmänt en bättre balans i hela ekonomin genom att man förhindrar att staten tar ut mera.

Man skulle annars lika gärna kunna säga att ett hejdande av inflationen skulle gynna höginkomsttagarna mer än låginkomsttagarna. Så är naturligtvis inte fallet. Inflationen är speciellt allvarlig för de mindre inkomsttagarna av den anledningen att de har mindre motståndskraft. Det är därför som det är nödvändigt att vi får ett system som förhindrar dessa uttag som genom sina verkningar driver på inflationen. I varje fall så länge vi har kvar den hårda progressiviteten i skatteskalorna måste vi göra någonting åt den här saken. Det kan inte vara tillfredsställande att man på detta vis årligen skall vara tvingad att återkomma med sådana här skatteomläggningar som finansminister Sträng presenterat under de senaste åren. För att få balans i ekonomin är det enligt vad jag tror nödvändigt att det genomförs en indexreglering.

Herr finansministern STRÄNG:

Herr talman! Det är möjligt att jag inte skulle ha använt de här sista minuterna. Vad jag hade för avsikt att säga i det förra inlägget men inte hann med var emellertid att när man rör sig med sådana här begrepp som 3 procents reallönestandardstegring är det ju runda siffror för hela folkhushållet som konjunkturinstitutet räknar med. Om man skall omsätta det på lönesidan blir det en omöjlig fråga. Skall det innebära en garanti för 3 procent för varje enskild grupp? Skall det innebära att ingen enskild grupp får mer än 3 procent? Skall det innebära att begrepp som löneglidning och icke löneglidning skall stuvas ihop i något slags reglerad allmän löneuppgörelse, baserad på politiska överväganden, och att man skall tänka sig en kollektivberäkning för hela samhället?

Går herr Bohman hem och funderar över detta skall han komma underfund med att hans vackra tanke är omöjlig i verkligheten.

Herr HERMANSSON (vpk):

Herr talman! Moderaterna har ju sin egen filosofi. De anser att så litet som möjligt av människornas behov bör skötas genom samverkan, genom att medborgarna gemensamt ordnar sina angelägenheter. I stället

bör så mycket som möjligt skötas av var och en för sig. De brukar kalla det för den nya individualismen. Det är en mycket renodlad, ja, brutal kapitalistisk filosofi. Dess följd är att de som har gott om pengar kan ordna det väl för sig, medan de som har ont om pengar hänvisas till sämre försörjning, sämre vård, sämre utbildning osv. Moderaternas filosofi är ett försvar för det kapitalistiska klassamhället.

Som alla reaktionära uppfattningar är emellertid moderaternas ideologi motsättningsfull, också på det sättet att den inte motsvarar verkligheten. Verkligheten är nämligen att företagen i högre grad betjänas och drar fördel av samhällets insatser när det gäller kommunikationer, undervisning, sjukvård, bostäder osv. Det är ju heller inte så att dessa anspråk minskar med åren. De ökar tvärtom undan för undan. Men samtidigt som de kapitalistiska företagen kräver mer och mer av samhällsliga insatser ökar moderata samlingspartiet sin agitation för att samhället skall få mindre resurser till sitt förfogande. Det dubbelspelet är rätt avslöjande.

Det utspel som herr Bohman kom med i dag ligger ju helt i linje med denna allmänna konservativa ideologi. Om man granskar hans punkter kommer man fram till att det egentligen bara finns två konkreta förslag. För det första: Stora skattesänkningar som skall ersätta höjningar av penninglönerna. För det andra: Revalvering, dvs. uppskrivning av den svenska kronan. Men som alla märkte talade herr Bohman inte om var staten skall få pengar till sina utgifter. Han vill flytta över löneutbetalningarna från företagen till statskassan. Jag förstår att herr Sträng inte går med på det förslaget.

På en punkt vill jag emellertid hålla med herr Bohman. Kampen mot inflationen är en huvudfråga i dagens läge. Slopande av moms på maten skulle vara en bra åtgärd i det sammanhanget. Men huvudlinjen i kampen mot inflationen måste ju vara att bekämpa de krafter som driver fram prisstegring och inflation. Och det är inte lönearbetarnas krav på högre löner. Dessa är berättigade och nödvändiga för att lönearbetarna skall få kompensation för de prisstegringar som redan har ägt rum och ge dem andel av produktionsökningen. Det är inte heller skatterna, som herr Bohman ville utnämna till motorn i inflationsprocessen. Det är en falsk teori. Drivande i inflationsutvecklingen är de krafter som herr Bohman inte ville nämna: monopolen, den kapitalistiska spekulativen, den stora militära upprustningen, den växande statliga och privata byråkratin, över huvud taget de växande motsättningarna inom den kapitalistiska ekonomin. Det är de krafterna man måste bekämpa, om man skall kunna stoppa inflationsprocessen. Men där vet vi att moderaterna inte vill vara med. De vill bara minska statens inkomster, dvs. framtvinga en ökad statlig upplåning och en ökning av statsskulden. Men alla vet att detta kommer att lägga nya vedpinnar på inflationsbrasan, inte bidra till att släcka den.

Moderaterna är emellertid rätt isolerade i sin agitation. De flesta är medvetna om behovet av resurser för offentliga insatser. Den stora och viktiga diskussionsfrågan när det gäller skattepolitiken är fördelningen

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

av skattebördorna på olika grupper och skatteobjekt. Här tror jag ingen kan bestrida att den skattepolitik som förts under de senaste åren inte har bidragit till att på tillräckligt sätt utjämna de stora inkomst- och förmögenhetsklyftorna. Aktiebolagen har i hög grad gynnats, beskattningen av de stora förmögenheterna är alldeles för låg, skatteflykt och skattefusk förekommer i betydande utsträckning. Den höga indirekta beskattningen, särskilt mervärdeskatten, drabbar mycket hårt låglöne-grupperna, barnfamiljerna och folkpensionärerna. Därtill kommer de höjda kommunala skatterna.

Huvudlinjen i skattepolitiken måste därför vara att lätta skattebördan för den stora massan av löntagare, särskilt för låglöne-grupperna. Detta kräver å andra sidan att beskattningen skärps på bolagsvinster och stora förmögenheter, vilket också är nödvändigt och riktigt från jämlikhets-synpunkt. De krav som vpk har ställt i samband med den provisoriska skattereformen år 1975 tillgodoser dessa krav. Den bästa linjen anser vi vara att helt slopa mervärdeskatten på maten, vilket kraftigt skulle höja levnadsstandarden för löntagargrupperna och även bromsa upp inflationen.

Förslaget från 1972 års skatteutredning, som regeringen i huvudsak har gjort till sitt, tillgodoser däremot inte kravet på en demokratisk skattepolitik. Det ger 619 kronor för den som tjänar 20 000 kronor om året, men det ger över 2 000 kronor för den som har en inkomst på 100 000 kronor. En sänkning av den direkta statsskatten sker nästan ända upp till 200 000 kronor i inkomst. Kan det verkligen vara befogat och rättvist från någon som helst synpunkt att sänka skatten för dessa kategorier?

Nu har det sagts från flera håll att nästa provisorium skall ha en låglöneprofil, dvs. ta större hänsyn till behovet av skattesänkning för låglöne-grupperna. Men om ett sådant behov föreligger – och det har vi alltid sagt – varför vill man inte tillgodose det redan 1975? Kan det verkligen vara riktigt att på det sättet uppskjuta skattelättnaderna för låglöne-grupperna? Vi anser inte det. Vpk anser att skattesänkningar för dessa grupper måste stå i första rummet. Nu sänker socialdemokraterna och de borgerliga partierna skatten för höginkomsttagare. De som har låga inkomster vill man ge väldigt litet. Jag är övertygad om att låglöne-grupperna kommer att observera detta.

Det talas i debatten om skattesänkningar. Som vi alla vet är detta uttryck missvisande på flera sätt. Kommunalskatterna stiger och kommer att äta upp en stor del av de förändrade statsskatterna. Men det avgörande är att regeringen och de borgerliga partierna förutsätter att löntagarna efter skatteförändringen skall avstå från att ställa höga lönekrav. Skattepolitiken skall ersätta lönepolitik. Moderaterna vill, som vi tidigare hört, gå ännu längre på denna linje.

Vi delar inte denna uppfattning. Vår förhoppning är i stället att löntagarna genom en aktiv facklig kamp skall kunna använda skattereformen både för en höjning av sina reallöner och för en ökning av lönearbetarnas andel av produktionsresultatet på profitternas bekostnad.

Det bör också påpekas att en sådan här skatteomväxling som regeringen föreslår inte innebär någon ökad belastning på företagen. Höjningen av arbetsgivaravgift eller socialförsäkringsavgift förutsätter man att bolagen helt skall bli kompenserade för. De som vill pruta på dessa höjningar vill i själva verket ge bolagen favörer som bolagen inte haft tidigare.

Nu kommer 1972 års skatteutredning att föreslå ytterligare en skatteomväxling för år 1976. Förslaget är inte formellt framlagt, och jag skall därför inte kommentera det. Sedan kommer finansministern måhända med en ny beställning på en provisorisk skattereform, nu för 1977. Hur länge skall detta fortsätta?

Man kan av flera skäl inte fortsätta hur länge som helst. Även om statsskatterna är höga, försvinner så småningom denna möjlighet. Det finns ju en botten, och det behöver inte vara långt kvar innan vi når den. Vad gör man sedan?

1972 års skatteutredning kan inte heller i det oändliga arbeta med provisorier, som varje år beställs av finansministern. Det rycker sönder utredningens arbete. Så har det varit hittills.

Det är nödvändigt att fastlägga en mera långsiktig skattepolitik och att låta skatteutredningen koncentrera sig på det arbetet. Det nuvarande systemet med ändringar varje år är inte bra. Den indexreglering av skattesystemet som de borgerliga partierna vill ha skulle i verkligheten innebära samma sak; de årliga ändringarna skulle upplevas på samma sätt av medborgarna. Och inte skulle en sådan ordning på något sätt minska inflationen – tvärtom.

Vpk anser att följande punkter måste ingå i ett långsiktigt skatteprogram, som bör genomföras i etapper:

1. Slopande av moms på livsmedel, skärpning av beskattningen av kapitalet.

2. På sikt ersättande av den nuvarande mervärdeskatten på konsumtionen med en bruttoskatt på produktionen.

3. Övergång från direkt statsskatt på löntagarnas inkomster till avgifter erlagda av företagen.

4. Åtgärder mot den starka ökningen av de kommunala skatterna och taxorna, bl. a. genom ändrad kostnadsfördelning mellan stat och kommun. I detta sammanhang måste också frågan om en enhetlig, progressiv stats- och kommunalbeskattning undersökas.

5. Skärpta åtgärder mot olika former av skatteflykt och skattefusk.

Regeringen har inte preciserat sin uppfattning om hur skattepolitiken långsiktigt bör utformas. Jag tycker att det är hög tid att den gör det.

Herr CARLSSON i Vikmanshyttan (c):

Herr talman! Debatten hittills har ägnats skatteutskottets betänkande nr 54, men överläggningen omfattar även socialförsäkringsutskottets betänkande nr 33. Jag har begärt ordet för att säga några ord med anledning av detta betänkande. Jag vill dock först göra ett par reflexioner med anledning av den förda debatten.

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

Inflationsutvecklingen har upptagit ett stort utrymme i diskussionen, och den ger också verkligen anledning till oro.

Det finns många orsaker till inflationen, till att priserna stiger. Detta medför självfallet också bekymmer. Även om vi vid en internationell jämförelse klarat oss relativt hyfsat finns problemen kvar; priserna stiger. Tyvärr drabbas de ekonomiskt svagaste grupperna hårdast. De har också svårast att kompensera sig och känner sig utlämnade – och de är utlämnade också – vilket av naturliga skäl utlöser bitterhet och oro.

Herr Mundebo verkade här att vara mycket nöjd med Hagauppgårelsen och att vi som inte delar glädjen över Hagauppgårelsen kritiserar den. Jag gjorde den reflexionen, att herr Mundebo känner till att han själv har anfört kritik och att det kanske var något av självrannsakan i hans påstående.

Det har sedan framhållits – det sades i våras och det har sagts sedermera också – att Hagauppgårelsen skulle dämpa lönekraven och bidra till att hejda inflationen. Finns det något underlag för dessa förutsägelser, när vi nu ser verkligheten? Man måste fråga sig, när lönekraven ligger på drygt 20 procent, om inte detta vittnar om att löntagarna inte tror på påståendet av Hagauppgårelsens parter att inflationen kan hejdas.

Vidare har vi kommunalskatteutvecklingen med höjda utdebiteringar som ett resultat av ökade arbetsgivar- och socialförsäkringsavgifter. Herr Mundebo ville förneka att denna utveckling skulle ha något samband med Hagauppgårelsen. Får jag där bara säga att verkligheten talar sitt eget språk och att verkligheten väger betydligt tyngre än alla påståenden! Kommunalskatterna har måst höjas; det lär varken herr Mundebo eller finansministern komma förbi.

Herr Wärnberg gjorde ett par intressanta reflexioner och riktade pek-pinnar mot oppositionen: den borde besinna sitt ansvar i det nuvarande jämviktsläget i riksdagen. Låt mig säga, kanske mot bakgrund av erfarenheterna från socialförsäkringsutskottet, att det finns anledning att från alla håll visa ansvar, hänsyn och kompromissvilja. Regeringspartiet har, med det majoritetsläge som man haft under gångna år, varit vant att gå sina egna vägar utan att ta hänsyn till oppositionen. Nu har situationen blivit en annan också för regeringspartiet: man kan inte besluta ensam längre. Den nya situationen måste också innebära att regeringspartiet bör besinna *sitt* ansvar att medverka till erforderliga kompromisser och därmed också söka undvika lottningar. Här måste jag ändå säga, herr talman, att med god vilja i utskotten skulle en del av de lottningar ha kunnat undvikas som vi har företagit under det här året.

I det omfattande ärende som vi nu diskuterar finns också en del motioner väckta. Bl. a. behandlas i skatteutskottets betänkande motionen 610 av herr Jonasson och mig angående barntillsynskostnader. Herr Wärnberg ägnade den frågan en viss uppmärksamhet i debatten angående barntillsynen. Vi har i vår motion sagt att vi kan förstå att avdragsrätten kan diskuteras eftersom den medför möjlighet till bättre förmåner för dem som har goda inkomster än för dem som har låga inkomster. Det

finns skäl för den argumenteringen. Vi har sagt oss att det måste vara möjligt att vända på saken och i stället genom avdrag på skatten ge ett kontant bidrag för de verkliga kostnader som man har för barnutillsynen. Vi har i vår motion nämnt siffran 1 000 kronor per barn och år. Självfallet kan det beloppet diskuteras, men jag vill uttala min tillfredsställelse över vad utskottet anför: "Skatteutredningen kommer givetvis att beakta de i motionerna framförda synpunkterna vid sina överväganden rörande skattesystemets framtida utformning." Med hänvisning till denna skrivning från skatteutskottet skall jag, herr talman, avstå från att ställa något yrkande i anledning av motionen 610.

Sedan övergår jag till socialförsäkringsutskottets betänkande, som innehåller förslag till ändrade regler för hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg. Dessa förslag innebär att sidoinkomsternas verkan på hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg reduceras genom en mjukare avtrappning. För närvarande minskas de utgående tilläggen med hälften, om sidoinkomsten överstiger för gift 1 500 kronor per person och för ensamstående 2 000 kronor per år. Det förslag som nu ligger på kammarbordet innebär att minskningen skall begränsas till en tredjedel. Därmed blir behållningen större för dem som utöver sin folkpension har vissa sidoinkomster. Nuvarande ordning kan i extrema fall ge till resultat dels att hustrutillägg och bostadstillägg minskar, dels att behållningen genom marginalskaften av inkomsterna i de hårdast drabbade gränsområdena blir ytterst obetydlig. Här blir det nu vissa förbättringar för berörda pensionärer, vilket är välbehövligt.

Från den utgångspunkten ber jag, herr talman, att i den delen få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vid utskottets betänkanden har fogats ett antal reservationer. Jag skall beröra reservationen 1 som anmälts till socialförsäkringsutskottets betänkande nr 33. Den gäller höjningen av socialförsäkringsavgiften till sjukförsäkringen. Vi har sagt att vi inte kan vara med på en sådan höjning i större utsträckning än som erfordras för att finansiera pensionsålderssänkningen, höjningen av folkpensionerna m. m. Vi menar att det måste finnas ett samband mellan avgifter och förmåner. Det kan inte vara riktigt att höja socialförsäkringsavgiften för att finansiera en viss skattesänkning, vilket förslaget innebär. Vi anser det betänkligt att bryta sambandet mellan avgifter och förmåner. Vid några tillfällen har vi här i riksdagen fått propåer om att de avgifter som erläggs till ATP skall användas till annat ändamål än de är avsedda för. Vi har varje gång sagt att det inte är rimligt att agera på det sättet. Dessa avgifter är inbetalade för ett visst ändamål, och då skall de också användas för detta ändamål. Samma principer måste gälla också här. Höjd socialförsäkringsavgift skall tas ut endast i den omfattning som erfordras för att finansiera förbättringar i fråga om folkpensionen m. m.

Den föreslagna höjningen av arbetsgivaravgiften kan också medföra vissa konsekvenser. Ett "överuttag" som innebär en belastning på företagen och som därmed kan äventyra sysselsättningen har vi all an-

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

ledning att vara vaksamma mot. Den fulla sysselsättningen, ett fungerande näringsliv, är ändå förutsättningen för en fortsatt reformpolitik. Vi har en mängd krav i samhället som bör tillgodoses. Förutsättningen för att kunna göra det är att vi kan fortsätta att föra den fulla sysselsättningens politik. Om man börjar använda socialförsäkringsavgiften för nya ändamål, kan det dessutom leda till ytterligare svårigheter när det gäller att förenkla skattesystemet. Vi har det nog invecklat som det är, och det finns all anledning att inte krångla till det ytterligare.

Med dessa synpunkter ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen nr 1 vid socialförsäkringsutskottets betänkande nr 33. I övrigt ansluter jag mig till utskottets förslag.

Under detta anförande övertog herr andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr OLSSON i Stockholm (vpk):

Herr talman! I går fördes här i kammaren en interpellationsdebatt mellan min partikamrat Nils Berndtson och finansminister Sträng angående kostnadsfördelningen mellan stat och kommun. Jag ser ingen anledning att upprepa de välmotiverade skäl som Nils Berndtson anförde för kraven på lättnader för landets kommuner. Utfästelser om komensation för de pålagor som drabbar kommunerna ändrar ingenting av det berättigade i att undanta kommuner och landsting från höjningen av sjukförsäkrings- och arbetsgivaravgifterna.

Jag vill erinra om att vpk i annat sammanhang har aktualiserat frågan om att helt befria kommuner och landsting från skyldighet att erlägga arbetsgivaravgift. Jag skall inte nu argumentera mot att en samhällelig instans, staten, lägger avgifter på andra samhälleliga instanser, kommunerna, med påföljd att låg- och mellaninkomsttagare drabbas av ett ofördelaktigt skattesystem – det proportionella.

Vad vi har vänt oss emot i det här sammanhanget är höjningen av sjukförsäkringsavgiften. Det har tidigare anförts från vpk att Hagaöverenskommelsen på denna punkt är en regeringsreträtt inför ett borgerligt tryck.

Det av oss ställda förslaget om höjd arbetsgivaravgift är en bättre avvägning – som det också påpekas i reservationen 2 till socialförsäkringsutskottets betänkande nr 33 – inte minst därigenom att socialförsäkringsavgiften inte tas ut på den del av lönen som överstiger 7,5 gånger basbeloppet.

Herr talman! Det är emellertid en annan fråga som jag i detta sammanhang vill ägna större uppmärksamhet åt. Den tas upp i reservationen 4 och gäller inkomstprövningsreglerna för pensionärerna i fråga om kommunalt bostadstillägg. Nog hade väl de flesta väntat att det här skulle bli en justering av de senast 1969 beslutade gränserna för sidoinkomster, vid vilkas överskridande man börjar nagga bostadstilläggen i kanterna. Föreliggande förslag går ut på att reduceringsfaktorn minskas från hälften

---

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

till en tredjedel. Visst är det bra att så sker, men den föreslagna reduceringen borde rimligen ske från en uppjusterad gräns med hänsyn till penningvärdeförsämringen.

Vpk-motionen framhåller att när de avdragsfria beloppen senast höjdes, alltså år 1969, beräknades pensionsgrundad inkomst och pensionspoäng med 5 800 kronor som basbelopp. I dag är basbeloppet 8 500 kronor. Men propositionen och utskottet fäster inget som helst avseende vid denna förändring. Detta finner jag vara anmärkningsvärt.

Pensionärernas riksorganisation hade kongress i fjol. Där höjdes röster för en uppräknig av de aktuella beloppen. Styrelsen för PRO tillskrev regeringen i december 1973 och krävde en höjning från 2 000 kronor till 4 000 kronor för ensamstående samt från 1 500 kronor till 3 000 kronor för vardera av äkta makar. I motionen 155 år 1974 yrkar vpk-gruppen en höjning av inkomstprövningsgränsen från nuvarande nivå till 4 000 kronor, lika för ensamstående som för vardera av makar.

Fortfarande råder det starka variationer beträffande bostadstilläggens storlek i skilda kommuner, även om en utjämning har börjat göra sig gällande. Detta är välkommet. Men samtidigt stiger som bekant hyrorna. Tröskeln som många med blygsamma sidoinkomster faller på skapar svårigheter. Kommunernas utgifter på detta konto stiger. Benägenheterna att reformera grunderna för bostadstilläggen blir mindre hos de kommuner som släpar efter och inte följer Kommunförbundets rekommendationer. Men det gäller inte bara Kommunförbundet. Även här har pensionsorganisationen agerat och från sin kongress rest kravet – som vpk upprepat i flera år – att staten bör ge kommunerna ett grundbidrag med 500 kronor per bidragsberättigad pensionär.

Reservationen 4 tar upp detta krav och förbinder det med förslaget att stödet till kommunerna skall utgå i dessa fall endast om bostadstillägget ges som täcker bostadskostnaden i en modern tvårumslägenhet, alltså ett krav både på standard och på tilläggets storlek.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till reservationerna 2, 3 och 4 som fogats till socialförsäkringsutskottets betänkande nr 33.

Herr RINGABY (m):

Herr talman! Opposition lönar sig ibland. Man behöver faktiskt inte som oppositionspolitiker fara ut till något slott utanför Stockholm för att få igenom olika förslag utan det kan löna sig att opponera även i riksdagen. Jag tänker på förslaget i propositionen 132, som vi nu behandlar och där finansminister Sträng på grundval av 1972 års skatteutredning föreslår att marginaleffekterna för pensionärer med små sidoinkomster skall mildras. Moderata samlingspartiet har i många år slagits för detta och försökt få en avtrappning av det kommunala bostadstillägget och hustrutillägget. Vi vill att denna avtrappning skall ske med en tredjedel och inte som nu med hälften av den del av sidoinkomsten som överstiger 2 000 kronor. Det här hälftenavdraget har medfört mycket stora marginaleffekter för vanliga pensionärer. Upp till 95 procent av en sido-

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

inkomst har försvunnit. Nu föreslår finansministern att den här avtrappningen skall ske med en tredjedel, som vi från moderata samlingspartiet så många år har föreslagit. Det är mycket glädjande. Till detta kommer också ett 500-kronorsavdrag till alla pensionärer med en inkomst under 36 000 kronor. Det är dubbelt så mycket som en vanlig inkomsttagare får. Så pensionärerna har faktiskt blivit bra tillgodosedda i denna position.

För mitt vidkommande, herr talman, gäller det närmast att prata om reservation 1 i socialförsäkringsutskottets betänkande nr 33. Den berör den del av skattepaketet som socialförsäkringsutskottet har behandlat, nämligen höjningen av sjukförsäkringsavgiften för arbetsgivare och egenföretagare från 3,8 procent till 7 procent på anställdas löner och på egenföretagarnas egna arbetsinkomster. Detta sker för att kompensera statens bortfall av penningar då löntagarna befriats från avgifter till sjukförsäkringen. Men för att klara detta behövs det faktiskt bara en höjning från 3,8 procent till 6,1 procent, inte till 7 procent. 0,9 procent för mycket tar man ut. Det är en miljard extra som tas ut för att klara andra delar i skattepaketet än de som berör socialförsäkringsavgiften. Till detta kommer en höjning på 1/2 procent i folkpensionsavgift, utöver det som behövs för folkpensionshöjningarna – också för att klara skatten. Det är 1,4 procent i överuttag på socialförsäkringsavgifter. Det innebär en och en halv miljard kronor som man finansierar en skattesänkning med via vårt socialförsäkringssystem. Skall man göra så här? Skall man bekosta sänkningar av statsskatten med höjda avgifter till vårt socialförsäkringssystem?

Vi från moderata samlingspartiet säger absolut nej till det systemet. Tydligt gör man det också i centerpartiet. Hur skall vi över huvud taget få respekt för våra sociala kostnader, om de skall betalas med avgifter som även skall ersätta en del av statens skatteinkomster? Vad blir skatter och vad blir avgifter till socialförsäkringen i framtiden, om vi fortsätter efter den här linjen? Ingen kommer att kunna svara på det. Det är ett problem särskilt för egenföretagare. Deras socialförsäkringsavgifter skall alltså i framtiden inte bara klara deras försäkringsskydd utan även hjälpa andra med en skattesänkning som egenföretagarna själva inte får. Det gäller ofta egenföretagare med mycket små inkomster. Moderata samlingspartiets bestämda uppfattning är att socialförsäkringsavgifterna endast skall höjas så mycket som förbättringar i försäkringssystemet motiverar. Skattesänkningar får klaras på annat sätt, om de över huvud taget skall finansieras till sista öret. Hagauppgårelsen mellan socialdemokraterna och folkpartiet, som nu diskuteras, innebär verkligen att finansminister Sträng i höjda arbetsgivaravgifter får tillbaka vartenda öre som han sänker skatten med. Då är det ingen skattesänkning utan en meningslös rundgång av pengar.

Får jag påminna om att pensionsålderskommittén och 1972 års skatteutredning föreslog – om jag inte helt missminner mig – en höjning av arbetsgivaravgifter och socialförsäkringsavgifter med 3,9 procent för

att klara dessa reformer. Hagauppgörelsen innebar 4,1 procent, och många har frågat sig varför den innebar en högre avgift än vad utredningarna faktiskt föreslog. Ja, det beror på att det i utredningsförslagen också fanns en höjning av arbetsgivaravgiften, men den ville folkpartiet inte vara med om utan lade den på socialförsäkringsavgiften i stället. Och eftersom arbetsgivaravgiften utgår på hela lönen, oavsett hur hög den är, och socialförsäkringsavgiften bara på löner upp till omkring 60 000 kronor, får man alltså när man växlar en arbetsgivaravgift mot en socialförsäkringsavgift höja denna socialförsäkringsavgift en smula. Folkpartiet såg alltså till att t. o. m. dessa två tiondels procent kom in i Strängs kassa.

Herr talman! Hagauppgörelsen skapar mycket stora problem för landsting och kommuner. Det finns i denna kammare representanter för Landstingsförbundets styrelse och för Kommunförbundet. Tillåt mig uttala min mycket stora förvåning över dessa förbunds agerande i skattefrågan. Landstingsförbundet och Kommunförbundet skall ju tillvarata landstingens och kommunernas intressen, men har de gjort det? Vad är det som egentligen har skett?

Jo, för det första får landsting och kommuner höjda avgifter med 4,1 procent för sina anställda. Det betyder en miljard i ökade avgifter för kommuner och landsting under 1975. Och för att klara dessa höjda avgifter måste kommuner och landsting i stor omfattning, som vi vet, höja skatterna under 1975. Det kostar Örebro läns landsting 15 miljoner kronor, motsvarande 300 helårsanställda i landstinget. Fastän vi inte kunde anställa en enda person får vi alltså betala 300 årslöner i höjda avgifter för övriga anställda. Samtidigt säger man att det är den offentliga sektorn som skall klara arbetslösheten genom att anställa folk. Jag frågar: Hur skall det gå till med den här politiken?

För det andra är skattesänkningen så konstruerad att kommuner och landsting förlorar ungefär två miljarder i skatteunderlag.

För det tredje säger finansministern att han träffat en överenskommelse med Landstingsförbundet och Kommunförbundet om ett skattestopp under 1973 och 1974, och nu diskuterar man också ett skattestopp under 1976, om kommunerna över huvud taget skall ha någon skatterätt kvar. Det blir 1975 som blir fritt, och då har också många kommuner passat på att höja skatten.

För det fjärde har finansministern inte kunnat klart utsäga hur kommuner och landsting skall kompenseras för dessa ökade kostnader. Jag frågar, ärade kammarledamöter: Hur skall kommuner och landsting kunna långtidsplanera under sådana omständigheter? Landstingsförbundet och Kommunförbundet borde faktiskt lära sig av Landsorganisationen hur man skall tillvarata sina medlemmars intressen. Det har man icke gjort enligt min bestämda uppfattning.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till reservationen 1.

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

Herr KARLSSON i Ronneby (s):

Herr talman! De delar av propositionen 132 vilka behandlas i socialförsäkringsutskottets betänkande nr 33 innehåller förslag om dels ändrade regler för avtrappning av hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg, dels förslag till höjning av arbetsgivares och egenföretagares socialförsäkringsavgifter till sjukförsäkringen från nuvarande 3,8 procent till 7 procent. Sjukförsäkringens kostnader täcks ju för närvarande till 33 procent av statsbidrag, till 40 procent av socialförsäkringsavgifter från arbetsgivarna och till resterande 27 procent av avgifter från de försäkrade. Vid beräkningen av avgiftsunderlaget bortser man från den del av inkomsten som överstiger 7,5 gånger det vid årets ingång gällande basbeloppet. Dessutom bortser man från de inkomsttagare som har en inkomst som inte överstiger 500 kronor.

Utskottet är enigt om den i propositionen 132 föreslagna omläggningen av finansieringen av socialförsäkringen innebärande att avgifterna slopas för löntagarna och att inkomstbortfallet kompenseras genom en höjning av arbetsgivarnas socialförsäkringsavgifter till sjukförsäkringen.

Men som framgått av anföranden av herr Carlsson i Vikmanshyttan och herr Ringaby är vi inte eniga om storleken på den avgiftsfinansiering som är nödvändig. I propositionen föreslås som jag nämnde att avgifterna höjs från 3,8 procent till 7 procent. Men som framgår av reservationen 1 vill centerpartiet och moderaterna inte vara med om den ökningen. Även herr Olsson i Stockholm har avgivit en reservation vari föreslås 6,1 procent.

De motioner som ligger till grund för reservanternas yrkanden har av socialförsäkringsutskottet remitterats till skatteutskottet för yttrande. Skatteutskottets majoritet har för sin del sagt att för en totalfinansiering av den nu aktuella skatte- och avgiftsömläggningen är denna höjning nödvändig. En analys av detta problem tror jag skulle visa att vi inte står så långt ifrån varandra. Man har i propositionen och i utskottsberäkningarna talat om att 1972 års skatteutredning hade föreslagit att avgifterna skulle sättas till 6,1 procent när det gäller sjukförsäkringen o. d. Dessutom skulle arbetsgivaravgiften höjas från för närvarande 4 procent till 5,3 procent, alltså totalt en ökning med 7,4 procent. Finansministern har föreslagit att denna avgift sätts till 7 procent – det som vi nu behandlar – och att man höjer folkpensionsavgiften med 0,5 procent, alltså 7,5 procent. Det skiljer egentligen endast 0,1 procent mellan de olika förslagen. Det är egentligen det striden står om.

Jag ber med det anförda, herr talman, få yrka avslag på reservationen 1 av centern och moderaterna. Likaså yrkar jag avslag på reservationen 2 av herr Olsson i Stockholm om att socialförsäkringsavgiften skall sättas till 6,1 procent.

I reservationen 3 talar herr Olsson vidare om socialförsäkringsavgiften till sjukförsäkringen för landstingen och kommunerna. Herr Olsson vill att avgiften skall stå kvar vid 3,8 procent. Utskottsmajoriteten har funnit att det inte finns någon anledning att gå ifrån det förslag som väckts

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

i propositionen om att även landstingen och kommunerna skall betala den försäkringsavgift som föreslagits för övriga avgiftspliktiga. Alltså yrkar vi avslag på reservationen 3.

De ändrade regler för avtrappning av hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg som föreslås i propositionen innebär att reduktionsfaktorn sänks från hälften till en tredjedel. Det har redan nämnts här av herr Ringaby och herr Carlsson i Vikmanshyttan. Motiven härför är att de nuvarande inkomstprövningsreglerna tillsammans med beskattningen ger upphov till kraftiga marginaleffekter för pensionärer med låga sidoinkomster. Här har redogjorts för de belopp som gäller. Det är 2 000 kronor för ensamstående pensionär och 1 500 kronor vardera för ett pensionärspar. Men till detta kommer ytterligare en reduceringsregel som gäller 500 kronor på den taxerade inkomsten. Herr Ringaby säger att pensionärerna får dubbelt så mycket som låginkomsttagarna. Men det är felaktigt. Låginkomsttagarna får en direkt avtrappning på sin skatt med 250 kronor, men pensionärerna får 500 kronor i reducering på den taxerade inkomsten. Sedan sker en avtrappning uppåt till 38 500 kronor, där reduceringen upphör. Sammantaget blir det ungefär likadant för låginkomsttagaren som för en pensionär.

I samband med detta resonemang behandlar utskottet fyra motioner, som väcktes vid årets början. Kraven i åtminstone tre av motionerna har blivit tillgodosedda genom förslag som framlagts i propositionen. I vpk-motionen, som herr Olsson i Stockholm pläderar för i reservationen 4 till socialförsäkringsutskottets betänkande nr 33, föreslås att staten skall ingå med grundbidrag på 500 kronor under villkor att kommunerna beslutar om pensionstillägg som motsvarar hela hyreskostnaden. Det är väl lätt att framställa det förslaget, men jag har för mig att de genomsnittliga bostadstilläggen i vårt land ligger på något över 3 000 kronor för närvarande. De utgör inte mer än 55, kanske 60, procent av en hyreskostnad. Det medför ganska betydande utgifter för kommunerna om man med en gång ökar bidraget till det föreslagna; självfallet bör bidraget på sikt – som Pensionärernas riksorganisation sagt – täcka hyreskostnaden för en lägenhet om 2 rum och kök. Men det tar nog tid innan man kan klara den målsättning, med hänsyn till att kommuner som omfattar 30 000 å 40 000 människor inte för närvarande har möjlighet att nå upp till den ökningen, även om de skulle få det bidrag på 500 kronor som här föreslagits.

Herr talman! Jag vill med det anförda yrka bifall till utskottets hemställan i alla delar och avslag på de reservationer som är fogade vid utskottsbetänkandet.

Herr ANDERSSON i Knäred (c):

Herr talman! Skatteutskottets betänkande nr 54 hänvisar till Kungl. Maj:ts proposition nr 132 med, som det står i rubriken, "förslag om sänkning av inkomstskatten". Man kan fråga: Är det verkligen fråga om sänkning av inkomstskatten?

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

I det förslag som utarbetats av skatteutredningen vågade man inte till rubrik på betänkandet ha Sänkning av inkomstskatten, utan man tog den betydligt neutralare beteckningen Förslag till skatteomläggning m. m. Det var rätt naturligt, därför att man hade order att skaffa lika mycket nya pengar som gick åt till förändringen av skattetablellerna.

Till det utredningsbetänkandet hade jag och herr Mundebo anledning att i en reservation utveckla våra synpunkter. Vi skrev bl. a.:

”De senare årens inflation har lett till att skatteuttaget har ökat betydligt fortare än vad som tidigare förutsetts. Som framgår av bifogade tabeller A, B och C har alla större grupper av inkomsttagare reellt sett fått vidkännas betydande höjningar både av sin totala skatt och av marginals-katten efter den år 1970 genomförda skatteomläggningen. Detta trots att den då genomförda skatteomläggningen syftade till att ge flertalet inkomsttagare skattelättnader. Skärpningen av beskattningen har förstärkts av att många kommuner och landsting höjt sin utdebitering för att bl. a. kunna fullfölja av riksdagen beslutade upprustningar och reformer.”

Låt oss sedan titta i de tabeller som vi hade i reservationen. De är utarbetade av sakkunniga på finansdepartementet, men majoriteten i utredningen ville inte ha dem med i betänkandet utan vi fick plocka in dem i reservationen för att på det sättet få dem med. Onekligen innehåller de mycket intressanta sammanställningar. I skatteutredningens tabeller – och det är de som ligger till grund för propositionens förslag – hade man räknat med 24 kronor i kommunal utdebitering. Genomsnittet för 1975 kommer dock att ligga på över 25 kronor. Redan det förhållandet reducerar skattesänkningen betydligt.

Om man, som vi gjort, räknar fram realvärdet av 1970 års beslut, finner man att skattesänkningarna blir mycket små. För gift skattskyldig med hemmama-ke skulle den största skattesänkningen bli 235 kronor vid ett inkomstläge av 25 000 kronor. Skall man vidare ta hänsyn till skärpningen av kommunalskatten för 1975, måste man dra av ytterligare ett belopp. För en inkomsttagare utan förvärvsavdrag, s. k. hemmama-keavdrag, blir realvärdet av skattesänkningen något större, och det är högst för en 25 000-kronorsinkomsttagare. Men sedan man räknat av den effekt som den genomsnittliga höjningen av kommunalskatterna medför blir resultatet inte mer än 560 kronor i skattesänkning.

Det är vad det reellt handlar om. Det är en ytterst blygsam skattesänkning. För flertalet blir det i själva verket skatteökningar. Det skall bli mycket intressant att uppleva reaktionerna från allmänheten inför preliminärskatteuttagen år 1975. De flesta har naturligtvis tagit fasta på de ganska gentila löftena som spritts ut om att det beslut vi nu skall fatta innebär betydande skattelindringar för stora grupper av svenska folket. Det blir i själva verket inte så. Inflationen och de stegrade kommunalskatterna på grund av de ytterligare pålagor som lagts på kommunerna kommer att äta upp det mesta.

Jag blev därför en smula förvånad när herr Mundebo, som tidigare

hade varit med om att utarbeta den reservation i skatteutredningen jag refererade till, nu så entusiastiskt talade om de kraftiga skattelindringar som Hagauppgårelsen skulle innebära. Det är naturligtvis så att ingen enskild rimligtvis kan åstadkomma några stora bravader på detta område. Vi har ett mycket högt skattetryck, och vi kommer att få behålla det. Jag menar att det vi har sysslat med i skatteutredningen och i andra sammanhang är försök att åstadkomma något slags illusionsnummer, som skall ge svenska folket intrycket att det får skatterna sänkta, medan vi i själva verket med de stegrade kostnaderna och de reformer som genomföres undan för undan inte kommer att kunna undgå att också i framtiden ha ett mycket kraftigt skattetryck. Det är något som vi måste inse, och vi skall inte försöka skildra verkligheten helt annorlunda än den är.

Vi har från vårt håll försökt att finansiera skattereformen. Även om vi från vissa håll anklagats för att inte ha velat stå för kostnaderna. Stig Josefson har redan påpekat att vi ingalunda har dragit oss för det. Vi anvisar hur kostnaderna skall betalas, och skatteutskottets ordförande har ju i och för sig accepterat de synpunkterna. Inte minst om man tar hänsyn till att vi inte lägger ytterligare bördor på kommuner och landsting, vilket majoritetsförslaget innebär, är det alldeles klart att kalkylerna i vårt förslag synnerligen väl skulle gå ihop.

Vårt förslag lägger naturligtvis bördor på vissa slag av skattebetalare. Det är alldeles givet att en skärpning av beskattningen på elektrisk energi och av bolagsskatten skall betalas, och de som skall göra det blir väl inte i och för sig särskilt glada. Var man än lägger bördorna väcker det väl inte någon speciellt stor förtjusning, men det måste vara riktigare att lägga dem där de rimligen lättast kan bäras.

Jag skulle vilja göra några reflexioner i anslutning till finansministerns inlägg när det gäller finansieringen av det skattebortfall på 900 miljoner kronor som borttagandet av löntagarnas sjukförsäkringsavgifter innebär. Finansministern säger att han är helt tillfredsställd, då utskottsmajoriteten har förklarat att den är beredd att finansiera reformen. Jag tror inte heller att vi har några som helst svårigheter att acceptera det, för det är alldeles uppenbart att varje beslut av riksdagen får man på slutampen vara med och finansiera. Vi har för vår del aldrig dragit oss för det. Men det är ju inte nödvändigt att man när beslut fattas direkt skall säga på vad sätt det skall finansieras. Därvidlag skulle jag vilja påpeka att vi i nästa vecka här i riksdagen kommer att fatta ett beslut om bostadspolitiken – ett beslut som rör sig om mycket stora belopp – utan att det finns någon redovisning vare sig i propositionen eller i utskottsbetänkandet av hur det hela skall finansieras. Avsikten är ju att den frågan skall tas upp i kommande års budgetproposition.

Här har diskuterats rätt mycket om indexreglering av skatteskalorna. Det är helt uppenbart att det inte kan bli fråga om att bara göra en indexreglering på basis av konsumentprisindex; i så fall kunde yrkande

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

ha ställts om beslut direkt. Det vi önskar är ju en utredning för att se om det över huvud taget är möjligt – och i så fall efter vilka metoder – att på ett rimligt sätt göra en indexreglering, så att man kunde få en viss automatik då penningvärdeförsämringen urholkade skatteskalorna, eller om man måste göra om skalorna. Då får man göra det varje år, eftersom ju inflationen bara tycks accelerera i allt häftigare tempo.

Jag tror inte att vi kommer ifrån en sådan utredning. Vad den kommer att leda till för resultat vill jag inte sia om. Men jag tror att en verklig kartläggning därvidlag skulle vara mycket värdefull. För egen del är jag av den uppfattningen att vi inte får se detta som någon definitiv lösning. Men man skulle i alla fall på ett intressant sätt kunna få den här frågan belyst. Jag har svårt att förstå varför finansministern så envist håller fast vid att allt annat kan skatteutredningen få syssla med, bara inte frågan om någon form av indexreglering av skatteskalorna.

Sedan var det en rätt intressant sak finansministern talade om – att de som driver kraven här i samhället är företrädarna för oppositionen. De driver fram beslut om de reformer på olika områden som erfordrar insatser från statens sida. Finansministern ville närmast göra oppositionen ansvarig för att ekonomin är ansträngd. Det brukar ju annars vara så att regeringspartiet vill ge sken av att det är detta som står för alla värdefulla reformer i samhället och talar om att det skulle bli en social nedrustning och en nedrustning på alla möjliga områden – utom kanske försvarets – om oppositionen skulle komma till makten. Det var därför mycket värdefullt, tycker jag, med finansministerns konstaterande att det egentligen är oppositionen som går i spetsen när det gäller det mesta av de framåtsyftande åtgärderna.

Det är klart att vi också får vara med och betala. Det är vi väl medvetna om, och för vår del har vi aldrig ställt oss avvisande till konsekvenserna av de beslut som vi har varit med om att fatta. De ekonomiska konsekvenserna måste man ta även om de ibland är obehagliga.

Herr talman! Med detta ber jag att få ansluta mig till de yrkanden som tidigare har framställts av herrar Josefson och Carlsson i Vikmanshyttan.

Herr MUNDEBO (fp) kort genmäle:

Herr talman! Min skatteutredarkollega herr Alvar Andersson var förvånad över att jag gav så positiva värderingar av skattereformen.

Jag tycker att om man med en skattereform av det här slaget kan ge skattesänkningar åt de flesta inkomsttagare, marginalskattesänkningar och en bättre samordning mellan skatter och sociala förmåner, då är det en betydande reform. Men vad jag också har sagt – och jag vill gärna understryka det – är att den snabba inflation vi nu har förtar en stor del av den positiva effekten i skattereformen. Det är därför nödvändigt att genomföra en ny skattereform redan 1976, och i den reformen måste man försöka bevara det positiva som har uppnåtts genom 1975 års reform.

Det är riktigt att många människor kommer att känna skattetrycket besvärande också 1975, och med rätta. Det är nämligen svårt att göra en skattereform i en inflationsekonomi. Men det beror inte i första hand på skattereformens otillräcklighet utan på den omfattande inflationen.

Herr WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag blir mer och mer fundersam över det här med indexreglering av skattesystemet, för det är tydligen ingen indexreglering av skattesystemet man är ute efter nu. Däremot står det i reservationen 17:

”Inflationen måste i första hand bekämpas med målmedvetna ekonomisk-politiska åtgärder. Vid sidan härav bör emellertid också åtgärder övervägas för att hindra att en fortgående inflation skärper skatteuttaget i enlighet med vad som har anförts i motionerna ---.”

Jag kan inte tänka mig annat än att man då vill ta bort den urholkning av skattetabellerna som inflationen åstadkommer. Man vill helt enkelt göra om skattetabellerna och indexreglera dem med hänsyn till hela inflationens verkningar. Jag trodde inte att man skulle ta hälften eller bara en del, och jag blir mer och mer fundersam över vad centerpartiet egentligen menar med indexreglering.

Medan jag ändå har ordet vill jag göra en kommentar med anledning av att man från centerpartiets håll menar sig ha ett alternativ till finansiering av hela reformen genom energiskatten. Det alternativet innebär, sedan vi fått den senaste propositionen om omläggning av energiskatten, att man täcker bara en tiondel av de kostnader det gäller – 180 miljoner mot de 1,8 miljarder som behövs.

Herr ANDERSSON i Knäred (c) kort genmäle:

Herr talman! För herr Mundebo vill jag påpeka att jag läste innantill ur vår reservation till förslaget om skatteomläggning, där vi gemensamt uttalade uppfattningen att det inte var någon särskilt stor reform. Att herr Mundebo efter Haguappgörelsen försöker göra reformen så väldigt stor är en annan sak.

Det är alldeles givet att inflationen urholkat förslagen. Därför har vi också påvisat vad som skett mellan 1970 och 1973. Jag gjorde det påpekandet att redan innan riksdagen fattat beslut är vi på det klara med att de 24 kronor vi räknade med i medelutdebitering för kommunerna håller inte, utan beloppet ligger på 25 kronor, vilket ytterligare urholkar de i själva verket blygsamma förbättringarna.

När herr Wörnberg talar om på vad sätt vi vill finansiera skattesänkningen, så är det alldeles uppenbart att skatten på elenergi inte skulle betala mer än en del, men de summor herr Wörnberg nämner är allt för låga. En annan sak är att vi har räknat in ett belopp som finansministern sedan, om jag så får säga, snöt oss på genom att lägga fram en proposition på ett senare stadium. Men jag tycker att vi har rätt att inteckna den biten, och beslutet om den nämnda propositionen har inte

Tisdagen den
3 december 1974

*Sänkning av
inkomstskatten,
m. m.*

fattats ännu.

Till detta kommer bolagsskatten som en större bit. Vidare räknar vi med att när vi inte gjort anspråk på att in-teckna löneutrymmet med 1,4 procent skall det rimligtvis ge utslag i intäkter såväl för staten som för kommunerna, vilket förbättrar skatteunderlaget. Därmed menar vi att det går ihop.

Herr MUNDEBO (fp) kort genmäle:

Herr talman! Men, Alvar Andersson, det står ju i reservationen – som jag både före och efter Hagauppgörelsen har ansett vara ett läsvärt dokument – att det är just på grund av inflationen som slutresultatet för skattebetalarna blir otillräckligt. Det är alltså en följd av att vi lever i en inflationsekonomi och inte en följd av skattereformen.

På förslag av herr andre vice talmannen beslöt kammaren uppskjuta den fortsatta överläggningen samt behandlingen av återstående ärenden på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

§ 4 Herr andre vice talmannen meddelade att på morgondagens föredragningslista skulle socialförsäkringsutskottets betänkande nr 32 uppföras närmast efter samma utskotts betänkande nr 33.

§ 5 Anmäldes och bordlades
Skatteutskottets betänkande

Nr 58 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1974:176 angående tullpreferenser för Bulgarien, Rumänien och Malta, m. m. jämte motion

Lagutskottets betänkande

Nr 35 i anledning av motioner angående vissa ändringar i bestämmelserna rörande jordbruksarrende

Socialutskottets betänkanden

Nr 38 i anledning av motioner om förlossningsvård

Nr 41 i anledning av propositionen 1974:141 angående statsbidrag till kommunerna för färdtjänst, hemhjälp och familjedaghem jämte motioner

Nr 42 i anledning av propositionen 1974:170 angående utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1974/75 i vad avser socialdepartementets verksamhetsområde jämte motion

Trafikutskottets betänkande

Nr 27 i anledning av propositionen 1974:140 angående transportstöd till Gotlandstrafiken jämte motioner

Näringsutskottets betänkanden

Nr 51 i anledning av propositionen 1974:170 angående utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1974/75 i vad avser handelssekreterare

Nr 52 i anledning av propositionen 1974:162 med förslag till lag om riksprovplatser, m. m.

Nr 53 i anledning av propositionen 1974:127 med förslag till lag om ändring i förordningen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar, m. m.

Nr 54 i anledning av propositionen 1974:182 med förslag till lag om ändring i förordningen (1965:139) om Svenska skeppshypotekskassan och Skeppsfartens sekundärlånekassa

§ 6 Anmäldes och bordlades motionerna

Nr 2012 av herr *Ringaby*

Nr 2013 av herr *Westberg* i Ljusdal

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1974:184 angående finansiering av sjukförsäkring för studerande m. m.

Nr 2014 av herr *Hermansson m. fl.*

avlämnad i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1974:185 med förslag om vissa skattelättnader vid gåva av familjeföretag, m. m.

§ 7 Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades att följande enkla fråga denna dag framställdes, nämligen av

Nr 390 Fru *Dahl* (s) till herr utrikesministern angående reglerna för svenska utlandsbeskickningars stöd åt politiska flyktingar:

Vill utrikesministern mot bakgrund av pressuppgifter rörande handläggningen vid beskickningen i Gaberone redovisa vilka regler som gäller beträffande svenska ambassaders åtgärder till stöd för politiska flyktingar?

§ 18 kammaren åtskildes kl. 17.05

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert